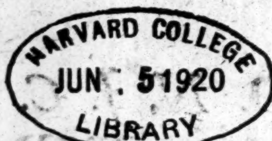
8

1

I. N. D. N. J. C.

DISSERTATIO JURIDICA
DE
LAMIIS
EARUMQUE PROCESSU CRIMINALI,
Quam
AUXILIANTE DIVINA GRATIA
CONSENSU & AUTHORITATE
MAGNIFICI JCTORUM ORDINIS IN
ILLUSTRIBUS ATHENIS SALANIS
sub
PRÆSIDIO
Magnifici, Nobilissimi, Amplissimi, Consultissimi atque Excellentissimi
DN. ERNESTI FRIDERICI Schröter/
HEREDITARII IN Wickerstädt/ JCTI ET ANTECESSORIS HUJUS SALANÆ FAMIGERATISSIMI, CONSILIARII SAXONICI, CURIÆ PROVINCIALIS, FACULTATIS JURIDICÆ ET SACBINATUS ASSESSORIS LONGE GRAVISSIMI,
DN. PATRONI, PRÆCEPTORIS ATQUE PROMOTORIS SUI NULLO NON
honoris & observantiæ cultu sanctè devenerandi, colendi,
Publicæ Eruditorum censuræ subjicit,
MICHAEL PARIS Walburger/
Grœbzigâ Anhaltinus
In Acroaterio ICtorum ad diem 1. Mens. Maij. An. 1670.

JENÆ, Literis JOH. JACOBI BAUHOFERI.

MAGNIFICIS, GENEROSA
MAXIMEQUE

DN. GEBHARDO
PARIDI A VVERDER
SERENISSIMI AC CELSISSIMI PRINCIPIS AC DNI.
DN. IMMANUELIS
PRINCIPIS ANHALTINI &c. &c.
INTIMÆ ADMISSIONIS CONSILIARIO SPLENDIDISSIMO,
UT ET
RERUM PROVINCIALIUM SUBDIRECTORI GRAVISSIMO
HÆREDITARIO DOMINO IN
Gröbzigk und Bitzperoda etc.
DOMINIS SUIS, PATRO
OPTUMIS

Inter tria illa §. 3. Inst. de J. & J. recensita
cum illud, quô optima Juris ac Æqui Magistra Na
bus: Ex hoc enim ceu fœcundô solô cætera virtu
cum æstumo, neminem invenio, cui hoc quic
offerat jure, quàm VOBIS MAGNIFICI GENE

I VIRORUM
e ari
I RIS
A NOBILITATE ILLUSTRIBUS
E STRENUIS

DN. PARIDI
A VVERDER

SERENISSIMI AC CELSISSIMI
PRINCIPIS AC DNI.

DN. JOHANNIS GEORGII

PRINCIPIS ANHALTINI &c. &c. &c

CONSILIARIO LONGE EMINENTISSIMO,

HÆREDITARIO DOMINO IN
Werdershausen/Reinsdorff/Reupzigk und Bresen.
NIS AC MECÆNATIBUS
MAXUMIS
D.

generalia Juris principia, summæ dignitatis occupat locura *suum cuique tribuere* religiosâ severitate omnibus edixit mortalitum decora felici succrescunt proventu. Pensius hæc quando mequid est conatuum, præpotens gratissimæ mentis impetus, potiori ROSISSIMI VIRI, quos æquali eminentissimarum virtutum jugô, Amplissi-

Amplissimorum honorum fastigiô, arctissimô consanguinitatis fœdere propitium consociavit Numen. Nam ut maximam terrenæ felicitatis partem VOBIS dilectissimi mei Parentes acceptam referunt, ita duplici debitorum nexu VOBIS me obstrictum esse prolixè fateor. At ne blandius hæc quàm verius in VOS dicta videantur, amplissimas MUNIFICENTIÆ VESTRÆ laudes consultius silentii peplô involvam, quàm ut easdem angustissimâ hac coarctarem paginâ, eô quod verear, ne harum pondere, quas meruistis, obrutus, magis ingenii mei imbecillitatem detegam, quàm vestrarum virtutum splendorem, sicuti par est, adumbrem. VESTRIS igitur Auspicatissimis NOMINIBUS paupertini ingenii mei partum, aut abortum potius negligenti celeritate exclusum in signum gratæ mentis suscipiendum offero, in summô beneficiorum positurus genere, si VESTRA Authoritate, quâ orbem illustratis, quod hujus perfectioni deest, supplere non dedignati fueritis. Ita enim à malevolorum dicteriis vindicatum iri nullus ambigo. Quod reliquum, Æternum Numen supplicibus venerabor precibus, jubeat Fata suum tueri officium, atque VOS MAXUMI PATRONI cum Familiis Prolibusque Masculis in utriusque perantiqui stemmatis VVerderiani ulterius incrementum, quàm diutissimè salvos sospitesque præstare. Deus VOS Patriæ columina servet, VESTRA salus nostra salus, verè dicit juratus dicit

Dabam Jenæ è
Museo Id. Maij
A. MDCLXX.

cum Veteranis Imperatori Aug.
Constantino *in l. 1. C. de Veteran.* acclamantibus

Vestrarum Magniff. Generositt.
devotissimus
Cliens ac Servus
Michael Paris Walburger.

PROOEMIUM.

Odiosum, fateor, à natura accidit hominibus ad ambas usque aures vitiis immersis, actiones eorum sub æqvum virtutum examen vocari: Odiosum iisdem est, injustas eorum actiones ad justitiæ stateram expendi: Magis autem odiosum est delicta & crimina eorum Nemesi destinare. Adeò ut censuram vitiorum suorum æquô animô ferre velit nemo. Ast de isthoc odiô vulgi, qui justitiam, ejusque comitem pœnas, è Republ. ad ultimam Thulen relegatas cupiunt, Judex non deses nec resupinâ cervice tantum titulum gerens, *uti vocatur in L.5. C. de custod. reor.* non minus laboret, quam de ranis palustribus; Sed subditorum, quibus præest, actiones vitiosas corrigat, ut honestè vivant, injustas refrænet, ut alterum non lædant, & suum cuique tribuant, §.3. *de I. & I.* delicta, & crimina publica justâ animadversione vindicet. Cum Reipubl. intersit, ne delicta maneant impunita *l.13. ff. de Off. Præsid.* Virtuosis verò actionibus præmia proponat ampla, ut ad majora audenda invitentur. Verùm, quoniam in civili gubernatione, (quæ omni ætate, maximè verò hac

nostrâ vitiorum (si ulla fuit alia) præferaci, magis in pœnâ infligenda, quam præmiô distribuendô consistit,) custodiendâ & conservandâ fermè utramque paginam faciunt leges pœnales, quæ non abs re anima & spiritus vitales Reipubl. audiunt. Has enim si è Republ. tollas, mirâ metamorphosi, summa imis, & ima summis misceri videbis.

Quæ cum ita sint, summâ, hortatu Sacratiss. Imperat. *in procem. Instit.* §.7. ope & alacri studiô quilibet leges illas (pœnales puta) accipiat, & se ipsum sic eruditum reddat, ut spes ipsum pulcherrima foveat, & possit etiam Rempubl. in partibus credendis rectè gubernare.

Quem in finem in Almâ ac Illustri LL. matre & Nutrice Salanâ hâc, à Sereniss. ac Celsiss. Dominis Nutritiis, Ampliss. Facultati Juridicæ, cupidam legum juventutem criminalia cum curâ docendi munus quondam de mandatum fuit. Quorum clementissima mandata *Magnificus Dominus Præses, JCtus & Antecessor famigeratissimus*, Patronus ac Præceptor meus ætatim colendissimus, digerit, persequitur, & Deô propitiô conficiet. Tanti igitur studiorum meorum ducis & Præceptoris vestigiis inhærens, ausus fortè meos (nisi me amor suscepti laboris fallit,) in materia juris Criminalis difficili pariter ac necessaria, atrô

cal-

calculô notabit nemo, si quorum mihi sancta semper videri persona debet *Ulpin. in l. 9. ff. de Obs. Parent. & Patron. præstand.* quorum refragari obsequiis fas non est *l. ult. C. eod.* jussu, Thematis locô in arbitrium meum purè collati, præsentem criminalem materiam, de LAMIIS, quarum hæresis per totam fermè Europam deplorandis incrementis gliscit, in nostra cathedrâ Juridicâ vix antehàc ventilatam, in judiciis autem & Scabinatibus frequentissimam, pro ingenii modulo & materiæ sublimitate, quæ etiam Magni Nominis JCtos, & Judices versatissimos in examinandis LAMIIS torsit, paucula, eaque observatu digna; initiò quidem de Lamiarũ Naturâ & Potestate, ac deinde de ordine judiciario in hoc crimine servando, prout consvetarum disputationũ angusti cancelli concedunt, disserere allaboravero. Tu autem edecumati candoris Lector, ne fortè religioni tibi statuas hasce pagellas perlustrare, propter parum religiosas formulas, quæ alias impiis Diaboli instrumentis solennes sunt; scias velim me illas, & superstitiosa artium Diabolicarum fundamenta cum anilibus deliramentis, pro piô ac pudicô, (ut me collaudem) ingeniô non expressisse, sed saltim leviter attigisse, & pro JCtorum institutô scelus indicasse, ac pœnas sceleribus à Legibus statutas expressisse & retulisse.

Quandoquidem verò tum demum benè universa geruntur & competenter, si rei principium fiat, decens & amabile Deo *Novell. 6. pr.* In Nomine Domini nostri Jesu Christi, in cujus nomine aliàs ad omnia consilia omnesque actus semper progredimur *l. 2. pr. C. de off. præf. prætor. Affr.* ad præsens institutum accessum faciens animo manibusque ad cœlum erectis, æternum ejus auxilium humillimè invoco *l. 1. pr. &* §. 2. *l. 3. pr. C. de V. I. E.* ut ille, in quo unô mihi spes, qui nobis animæ dat salutem, laboris mei velit esse non solùm principium, sed etiam medium & terminus *Nov. 109. pr.*

DISPUTATIONIS JURIDICÆ
de
LAMIIS
CAP. I.
Præmittens quæstionem præjudicialem An *Dentur Lamiæ, & an pœnis sint dignæ?*
§. I.

Priusquam de LAMIIS ulteriorem disquisitionem instituamus, quo ansam dubiandi omnem, quâ mihi per totum hunc discursum L. B. aures vellicare posses, præcidam, lubet excutere Quæstionem: An dentur Lamiæ, & an pœnis sint dignæ? ne quis putet, me circa

ea occupatum fuisse, quæ in rerum naturâ non existunt, & pœnas iis statuisse, qui potiùs miseratione, quam pœnâ digni sunt.

§. II. Quemadmodum nullum vitium inter Mortales tam grande datur, quod non plurimorum, proh dolor! patrociniis defendatur; Ita & hoc hæreseos crimen, suis non destituitur Patronis; Inter quos familiam ducit Johan. Wierus Medicus Germanus, cujus Præceptor fuit Cornelius Agrippa, Magorum sua ætate princeps, qui semper secum habuit canem nigrum, quem Dominum vocavit, *quod statuit Joh. Bodin. in tract. d. Magor. Dæmonomaniâ L.2. c. 1. p.m. 104.* Et *ipsemet VVierus haut obscurè fert Lib.2. de Præst. dæm. cap. 5.* ut proinde ex ungve de Leone judicium instituere non sit difficile. Qui Wierus, nescio qua fronte, pro Lamiis *pecul. Lib. de Lamiis*, tanquam pro aris & focis pugnat: Statuendo, Lamias reverà non existere, sed saltim quicquid illis vulgò tribuitur, esse vanissima commenta, vel potius mendacia Poëtarum, quibus quidlibet audendi semper sit æqua potestas. *dic. tr. Lib. de Lamiis c. 5. & in tract. de præstigiis Dæmon. L. 6. c. 24. p. m. 747.* Nec Mosis nec Christi tempore unquam fuisse striges, dicta sacræ scripturæ in planè diversum ac damnatum ab Interpretibus fermè omnibus sensum detorquendo *dict. tract. de præst. Dæmon. L. 6. c. 24 p. m 741.* Non esse eas instrumenta & organa dæmonum, qualia vulgò putantur *Id. ibid p. 762.* sed miseras istas anus, mira vafritie diaboli per somnia & imaginationes quasdam melancholicas delusas, speciem quandam magiæ præ se ferre, in rei veritate autem illis nihil inesse, quod hæresin sapiat. Ac propterea concludit *VVierus d. l. p. m. 785.* Lamias potius commiseratione, quàm pœnâ dignas esse, cum iniquissimum sit, eas de Maleficiis Satanæ pœnas dare, graviterq; peccare judices, quos carnifices & lanios non dubitat appellare, qui ex falso principio, veneficas ad ultimum supplicium condemnant; fore enim ut istius condemnationis supremo Judici Deo rationem durissimã reddituri sint, quare consultius esse *dicit d. tract. c. 26. p. 787* ut judicium de lamiis Deo solummodò permittatur, cum Magistratus Politicus animum & cogitationes hominum cernere nequeat.

VVierus patrocinatur lamias.

Commiseratione non pœnâ digna lamia.

§. III. Verùm quis tam oculis captus est, qui non videat,

VVierus similis M. Guilielmo Theol. D. qui pactus cum diabolo erat.

Johan. Wierum cum Assectis suis tam masculè defendendo Lamias, strenuum Satanæ Proxenetam agere, & manus Judicis metu religionis hunc in finem constringere voluisse, ut in diaboli nassam eò copiosiorem animarum numerum alliceret, ac se hâc in re assimilasse (quod Bodin. in confutat. ipsi objicit) M. Gvilielmo Liniensi Theologiæ Doctori & concionatori celebri accusato Magiæ criminis & condemnato anno 1453. die 12. Decembr. qui in inquisitione confessus fuit, in pacto cum diabolo inito (quod in scriptis apud ipsum fuit inventum) se expresse obligasse, quod pro cathedrâ sacrâ velit docere, & auditoribus demonstrare (uti etiam fecit) quicquid de magis vulgò dicitur, fabulam esse, non posse fieri, nullam fidem sermonibus istis haberi oportere, & crudele factum esse ad mortem damnari magos: Hoc pacto, affirmavit ille, Magorum punitionem cessasse, regnumq; Satanæ, augescente in infinitum Magorum numero, fuisse constitutum.

VVierus refutatione non indiget sed refutatur.

§. IV. Quapropter ejus argumenta nulla amplius refutatione digna censeo, cum ab ipsis Legibus, tum divinis, tum naturalibus, Gentium & civilibus, sed etiam ab ipsa experientiâ totius fermè Europæ, satis superq; convellantur. Sacrum Codicem dum adimus, statim videmus Exod. 22, 16. Deum una quasi fideliâ duos dealbando parietes bimembrem hanc quæstionem decidere, hancce in lamias capitalem sententiam ferendo: Die Zauberinnen soltu nicht leben lassen. Et Levit. 20, 27. Vir seu mulier, in quibus est spiritus pythonicus vel divinationis, morte moriatur, lapidibus obruent eos, sanguis eorum sit super illos. Ex quibus textibus & aliis penè multis, sole meridianô clarius patet, esse omninò in rerum natura lamias, & pœnæ capitali subdendas. Si enim fabula esset, quicquid de Lamiis statuitur, sine dubio fontem omnis sapientiæ hoc non latuisset. Sed ut aquam ad suum molendinum derivet Wierus, ad fontem Hebraicum Exod. 22, v. 16. recurrit, in quo habetur vocula *Mechassephim*, quam restringendam esse putat ad solos venenarios, h. e. qui venenô tantùm generi humano cladem afferunt, & excludit ab hâc lege eos, easve, qui præstigiis utuntur, *Id. in lib. de Lamiis c. 4.* Verùm illius impia restrictio jam dudum à Rabbinis, Moralistis ac Theologis etiam nostri ævi, pedibus est

ex Jure divino.

Fons hebraic.

con-

conculcata, qui unanimi consensu statuunt, illud vocabulum non ad veneficos tantùm, qui sc. toxicô propinatô vitam violant, sed etiam omnes, qui præstigias aliis offundunt, esse restringendum, *Joh. Georg. Gödelman in tr. de magis, venef. & Lamiis L. 3. c. 11. n. 6. Martin. Delrio disquisit. Magic. lib. 1. cap. 2. Frideric. Balduinus in casib. conscient. lib. 3. cap. 5. cas. 13.* Qui eleganter hoc modo concludit. Omnes ergò Magos & Sagas lex divina jubet interficere, seu præstigias offundant, seu divinationibus utantur, seu quoquô aliô modô proximo noceant, aut nocere velint. Et ista lex in populo Dei semper in viridi fuit observantia, quod testatur exemplum *Pythonissæ* in *Endor*, quæ formidabat Regem *Saulem*, qui memor legis divinæ magiam sub pœna capitis in universo suo regno prohibuit, *1. Sam. 28.* *Balduini conclusio.*

§. V. Jus Naturæ & Gentium Mores si rimamur, certè deprehendemus, Lamias fuisse, & pœnis capitalibus esse subjugatas. Plato enim purus putus Ethnicus, quem ne radii quidem Juris divini affulserunt, solius naturæ ductu *lib. 11. de Legib.* mortis pœnam in sacerdotes & aruspices decrevit, qui sacrificiis, ligaturis, incantationibus aliisve sortilegiis hominem enecaverint. Nec apud veteres Romanos Magiæ crimen, cujus species est Lamiarum professio, impunè fuisse testantur historiæ passim. Persarum Gens, de quibus *Plutarch. in Apopht.* scribit, crimen Magiæ, cui tamen origo omnis magiæ adscribitur, adeò rigorosè in puniendis Magis versata fuit, ut Magi caput in amplo lapide impingerent, rursusq; alio super inducto, illud effringerent. *Godelman. de Mag. L. 3. c. 11. n. 15. VVier. de præst. dæmon. L. 6. c. 24.* In Gallia & Hispania quod dentur sagæ & puniantur, testantur abundè *Joh. Bodin. JCtus Gallus in tract. de Magor. dæmonomania, & Martin. Delrio in disquisit. Mag. L. 5. Appendic. pag. 818.* ubi ex actis Judiciariis Episcopi Beluacensis refert, Johannam Daream à Parisiensi Universitate publicis literis apud Henricum Angliæ Regem Sortilegii & Maleficii accusatam fuisse, & *p. 120.* ubi duo extracta in consimili casu, ex libro Viri Clariss. Florimundi de Remundis Consiliarii Regii Senatus Burdegalensis verbis Gallicis habet. In Italia quod non desint Lamiæ earumq; pœnæ, demonstrat *Paulus Chirland JCtus Italiæ clarissimus in*

ex Jure Nat. & Gent. *Persarum gens.* *Gallia & Hispania.* *Italia.*

tract. de Sortilegiis quæst. 7. n. 28. ubi trium sagarum tortarum examinibus interesse anno 1524. ab Abbate Monasterii S. Pauli de urbe apud regionem Sabinam summis fuit rogatus precibus.

ex Jure Civili.

§. VI. Nec Jus nostrum Civile Lamias ignorat, impunitasque dimittit. Siquidem illæ omniū Interpretum suffragiô complectuntur sub textibus his manifestis de puniendis Maleficis conceptis, nimirum *sub §. item lex Cornel. de Sicariis 5. in fin. versu. Eadem lege. Inst. de Publ. Jud. l. cætera 4. §. 1. ff. Famil. Hercisc. l. nemo aruspicem 5. §. fin. vers. etenim supplicio capitis. l. nulla aruspex 3. in med. vers. Illo aruspice l. multi magicis 6. sub fin. l. etsi excepta 7. sub fin. vers. si verò convictus fuerit C. de malefic. & mathemat. l. ejusdem legis 3. §. legis Cornel. 5. l. ex senatusconsultô 13. ff. ad L. Cornel. de sicar. & venefic. Nov. Leon. 65. ibiq; D. D. Johan. Harprecht. in d. §. 5. J. de publ. judic. n. 253. & seqq. Herm. Vult. in dict. §. 5. n. 8. Paul. Ghirland. in tract. de sort. quæst. 21. n. 5. Brunneman. ad Tit. C. de malefic. & mathemat.* His textibus J.C. annumeratur in terris Imperii Constitutio Crim. Caroli V. *art. 109.* In terris Saxon. Landrecht *L. 2. art. 13. Constit. Saxo-Elect. Constit. 2. part. 4.* ubi itidem pœna capitalis Lamiis est constituta. Nec Jus Canonum, quod aliàs mitiorem sententiā amplecti solet propter morsus conscientiæ, hâc de re prorsus tacet, siquidem contra Lamias, quas sceleratas mulieres *in cap. Episcopi §. illud etiam. c. 26. quæst. 5.* vocat, diligenter inquirere, easque justitia mediante punire & compescere jubet *Alexandr. VI. & alii in cap. 1. 2. 3. 4. 5. & 6. De maleficis & incantatoribus lib. 7. decretal.* Si qua ejusmodi hominum genus inveniatur, velut Christi inimicos illud strictâ ultione corrigi volunt, *per c. pervenit. c. quicunq; §. fin. c. nec mirum. causs. 26. quæst. 5. c. admoneant. 76. quæst. 7.*

ex Jure Carolinô. Saxonicô.

ex Jur. Canonicô.

ab Experientiâ.

§. VII. Experientiam si in medium producere vellemus, crediderim, nullum Scabinatum in Germaniâ, actorum inquisitionalium, in puncto Veneficii contra sagas, ad pronunciandam sententiam transmissorum expertem: Nullum judicem rebus Criminalibus præpositum facilè inveniri, cui non crebrò ejusmodi inquisitiones & examina lamiarum se offerant. Adeò ut Naves exemplis repletas è terris aliô sole calentibus huc subducere: Et plaustra præjudiciis Scabinatuum in nostris terris latis onusta in

con-

conspectum agere liceret, nisi à scopô nostrô videretur alienum. Sufficiat nobis in præsentiarum obtinuisse, Lamias seu Sagas non esse entia rationis aut σιδηρέξυλα; Cur enim de iis leges scriptæ essent? cur pœnæ in eas essent sancitæ? si nullæ unquam extitissent. Certè à Solone sapientissimô illô Atheniensium legislatore, cum quæreretur, cur nullam adversus parricidas legem scripsisset, respondit: Quod neminem unquàm parricidam fore suspicaretur. Ita si non essent in rerum naturâ Lamiæ, Legumlatores nostri tam dementis animi non fuissent, ut in pœnis iis irrogandis multùm desudassent. Neq; enim de iis rebus, quæ non sunt, leges promulgantur. Ex quô concludimus, pœnam qualificatam absq; subjectô esse non posse, ac proinde positâ veneficii pœnâ, poni vel potiùs præsupponi subjectum, veneficum aut Lamiam puta, pœnam veneficii recipiens, necesse est. Qualis autem pœna sagis sit infligenda, *infra c.9.* demonstrabitur, hoc locô in genere ostendisse satis sit, eas à pœnâ non esse immunes.

Lamiæ non sunt σιδηρέξυλα.

CAPUT II.

eruens

Lamiarum

Etymologiam, Homonymiam & Synonymiam.

§. I.

Cùm potior in Jure nostrô rerum, verborum verò prior habenda sit ratio *l. 41. ff. de Jur. dot. l. 7. §. 2. ff. de suppellect. leg.* prælibatis summis labris in Quæstione præjudiciali rebus, primaria nunc cura me tangit Nominis, ne in limine mox deficientes fœdam & Rerum & Nominum incurramus confusionem *l. 5. C. de Legit. Tutel.* LAMIARUM Etymologiam, Homonymiam & Synonymiam pro more disputantium solenni enodandi.

Prima cura nominum.

§. II. Ἔτυμον quod concernit; Sunt qui putant, vocem *Lamiarum* natales suos debere Latio, & derivari à verbo *Lanio*, quasi quod scindant & lanient. *Penotus.* Sed hæc derivatio videtur latiu-

Etymologia.

ſculè paulò eſſe petita. Sunt qui quidem rectè natale ſolum hujus vocabuli Græciam eſſe putant & deſcendere à voce λαιμὸς, quæ ſignificat ingluviem, à piſcis ſeu etiam feræ genere, quod habet magnum guttur, ut pueros ac homines integros deglutire poſſit. Verùm iſti acum inveniſſe mihi non videntur, cum potius deſcendat à vocabulo λαμία λαμίας, quod fuit nomen Beli & Libiæ filiæ, formoſæ & inſignis veneficæ, cujus Horatius in Art. Poëtic. mentionem facit p. m. 280.

Neu pranſæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvô.

Jacobus Cellar. & Nicol. Höniger in dictionar. Græcò-Latin. voce λαμία. Ab hac muliere poſteà omnes larvæ, lemures, ſpectra & phantaſmata dæmonum, quoniam plerumq; ſub ſpecie formoſarum mulierum hominibus apparebant, ut juvenes amore erga ſeſe captos perderent & devorarent, Lamiæ ſunt appellatæ, *Becm. de Orig. Lat. ling. voc. Lamia. Godelm. lib. de Lamiis c. 1.* Etſi autem harum Lamiarum denominatio ad anus veneficas noſtri temporis non quadrare videtur, quoniam reverà ſpectra non ſunt; Interim tamen, quoniam & noſtræ lamiæ cum ſpectris ac dæmonibus convivantur, collodunt, negotiantur, libidinem exercent, & aliis hominibus nocent, infantes necant, propter ſimilitudinem, quam cum antiquis Lamiis habent, rectè ſunt vocatæ LAMIÆ, *Thom. Eraſtus de Lamiis.* Et hæc vox poſteà latinitate eſt donata, ut ex ſuprà citatô verſu Flacci conſtat.

Homonymia. §. III. πολύσημον quod ſpectat, illud anguſtis admodum cancellis includitur, ſiquidem præter ſuprà memoratas fœminas, larvas & lemures, etiam piſces è planorum genere, feras ἀπὸ τοῦ ἔχειν μέγαν λαιμὸν, & Familiam Romanam vetuſtam in Æliâ gente denotat, uti apparet ex Horat. L. 3. Od. 17. ad Ælium Lamiam, quem ad genium merô curandum hortatur:

Æli; vetuſto nobilis ab Lamô,
Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos &c.

Synonymia. §. IV. Ordine ſic jubente ſuccedit Συνώνυμον. Gaudet autem rubrica hujus diſſertationis variis ſynonymis. Wierus ut eò facilius Lamias ſuas, uti loquitur *tract. de Lam.* excuſet, diſtinctionem facit inter Magos, veneficos, maleficos, incantatores & Lamias.

Mar-

Martin. Delrio autem *disquisit. Magic. L. 5. sect. 16.* pro iisdem & Synonymis sumit veneficos, maleficos, incantatores, sortilegos, lamias, sagas & striges. Sed utut sit, licet quoad ordinem processus inquisitorii servandum & pœnam infligendam, inter hæc crimina non magna videatur esse differentia, quin tamen, quoad formam obligationis diabolicæ & professionem artium nocivarum, inter illos & has, aliqua supersit differentia, qui definitiones invicem accuratè examinat, forte inficias ibit nemo. Proinde pro veris Synonymis magos & alios non agnoscimus: sed potius statuimus lamiarum Synonyma esse (1) in lingua latiali, *sagæ* à sagiendô, *striges* à strige, ave nocturnâ & infaustâ: *Veneficæ*, à venenô, *thessalæ*, à Thessalia Græciæ regione sagarum feracissimâ. Quæ appellationes omnes ex optimô latini sermonis autore puroq; scriptore Horatiô Flacc. *lib. 1. Carm. Od. 27. lib. Epod. Od. 17. lib. 1. serm. satyr. 8.* possunt observari. (2) In lingua sancta, *Lilith, Es. 34. v. 14.* à voce *Lail*, quæ noctem significat. Et Jerem. *Thren. c. 4.* Lamiæ nudaverunt mammas, quod B. Lutherus vertit, die Trachen reichen die Brüste ihren Jungen. *Exod. 22. v. 16.* habetur vox Ebræa *Mechassephim*, quam interpretes vertunt, per præstigiatricem. (3) In nostrâ vernaculâ, Hexen/Zauberinnen/Wettermacherinnen/Unholden qs. ohne Huld/oder denen niemand hold ist. *Besold. in Thes. Pract. voce* Hexen. In quibusdam locis Trutten/auch Wirckhersen/von Sächsischen Wicken/quod idem est als wahrsagen/ idem ibid. In Silesia vocantur Vielweisen. Gallis, *Sorciere*.

Synonyma ex linguâ latina.

ex Linguâ sanctâ.

ex Linguâ vernaculâ.

ex Linguâ gallicâ.

CAPUT III.
pertractans
Lamiarum Definitionem, exindeq;
propullulantes naturam Lamiarum concernentes quæstiones.

§. I.

Cùm in præmissis de Lamiarum existentiâ egerimus, propior & facilior nunc erit transitus ad earum essentiam. Quæ testante Philosophô *7. Metaph.* omnium optimè se aperit

 rit

rit in enucleatâ definitionē. Hinc Baldus in *L. fine 5. C. de bon. quæ liberis* eleganter dicit, quod illud dicatur inesse, quod constat ex suô definitô. Quare quò & de nostrarum lamiarum essentiâ constare Lectori queat, definitio prius erit proponenda. Definiri possunt hôc modô: LAMIAE sunt fœminæ, (*quæst. 1.*) quæ ob fœdus cum Diabolo initum (*quæst. 2.*) ejus inspiratione tempestates ac tonitrua excitant, (*quæst. 3.*) hominum pecudumq; internecioni & exitio student, (*quæst. 4.*) item synagogas diabolicas, ad quas in furcâ, baculis, aliôve instrumentô brevissimô temporis spatiô feruntur, visitant, totam deinde noctem ludis, commessationibus, choreis consumunt, (*quæst. 5.*) ac nefandam cum ipsô Dæmone libidinem exercent, (*quæst. 6.*) milleq; rerum monstra & ludibria pertentant. *Besold. in thes. Pract. voce* Hexen/ *Ghirland. de sortileg. Godelman. de Lam. L. 2. cap. 1. n. 14.*

Lamiarum Definitio.

§. II. Hanc definitionem, si quis ad leges exactæ definitionis expendere velit, ingenuè fatemur, eam descriptionis potiùs, quàm accuratæ definitionis titulô esse mactandam. Siquidem regulis & virtutibus bonæ definitionis, quas Philosophus requirit, non respondere videtur. Ast quoniam ab officiô definitionis nihil amplius desideratur, quàm ut essentiam definiti declaret, & quandoq; defectum ad amussim exasciatæ definitionis, rei definiendæ aliqualis supplet descriptio, quæ in essentiâ rei declarandâ cum definitione sæpe paria facit. Ideò & nos DD. tramitibus insistentes Lamiarum descriptionem ab iis traditam supràq; positam, locô definitionis pertractabimus, ac minutatim, quoad fieri potest, per quæstiones exponemus. Sit ergo

Hæc non est accurata definitio sed saltem descriptio

QUÆSTIO I.

Cur plures sint fœminæ veneficæ, quàm viri venefici?

§. I. Licet virorum veneficii criminis labe affectorum, rerum criminal. Scriptores volventi, non exiguus se offerat numerus: Majorem tamen mulierum sacris hisce Satanæ operantium ubiq; gentium offendimus numerum. Causas quærenti, illæ haud desunt. Adscribunt nonnulli causas istius labis providentiæ Dei, qui,

Providentia Dei non est causa.

qui, ſicut facultatem Satanæ concedit plerumq; in creaturas ignobiliores, ut porcos, *Matth. 8, v. 31.* ſerpentes, muſcas & ſimiles, graſſandi: ita & peſtilentiſſimam artem magicam à ſequiore ſexu exerceri permittit. Et hanc rationem, cùm partim impietatem quandam, quaſi ſexus fœmineus per Dei æternum decretum huic malo ſit deſtinatus, foveat, ac per conſequens igni adjudicatus; partim cùm in ſexum fœmineum, comparando cum porcis, ſerpentibus & muſcis paululum inclementer dictum ſit, & confirmare videatur Hebræorum proverbium: *Quò plus mulierum, eò plus ſagarum eſt:* Meritiſſimè rejicio. Nonnulli brutas cupiditates, queis fræna injicere neſciunt mulieres, cauſantur, quæ eò fœminas vindictæ cupiditate inflammatas adigunt, ut, quod propriô Marte præſtandi impares ſunt, ad hoc in effectum deducendum dæmonis auxilium, qui vindictæ ac cædis amans haud difficulter annuit, ſibi exemplô Junonis apud Maronem, advocent, quæ omnes inferos irâ erga Æneam peſſimè invocat:

Vindicta cupiditas eſt quædam cauſa.

Flectere ſi nequeo, ſuperos Acheronta movebo.

Unde rectè *Quintil. in declamat.* dixit: Se latrocinium in virô (*qui apertô Marte hoſtem aggredi non reformidat*) faciliùs, in fœminâ (*quæ viribus deſtituta per cuniculos, quem odit, invadit*) veneficium credere. Ghirlandus *de ſort. q. 7. n. 31.* è plurium ſagarum confeſſionibus ſe accepiſſe dicit, fœminas ſe dæmoni dedere propter explendam libidinem carnis, quam aliô modô non poſſent absq; ignominiâ ſatiare: iſtô enim modô capiunt delectationem cum dæmone, & complent absq; eô, quod contra eas inſurgat infamia: Quæ rationes licet non omninò ſint contemnendæ, nobis tamen melior juriq; conformior arridet. Paſſim enim in juribus divinis & humanis maxima fragilitas ſexui fœmineo attribuitur, *uti ex pluribus ſcripturæ locis demonſtrare in promptu eſt. Princ. Inſt. quib. alienare lic. vel non:* ut etiam earum conſilium plerumq; adverſus commoda propria laborare inveniatur, *l. ſi pactum 4. in fin. C. de Sponſal. c. forus 10. de V. S.* Et fœmina facilitate labitur, *c. Adam 18. c. mulier ſeq. cauſa 33. quæſt. 5.* Ut adeò non ſit mirum, ſi diabolus mille rerum artifex, qui hominum temperamenta & inclinationes ad unguem callet, illi ſexui maximè inſidietur, quem novit eſſe fragilem, facilè decipi, flecti & apprehendi poſſe: & ex illô maximè iis perſonis laqueos

Libido eſt cauſa.

Vera cauſa ſunt Fragilitas ſexus.

Paupertas. queos struat, quæ propter paupertatem vitam tolerare vix possunt, quæque propter turpem Sacramentorum abusum & contemtum, in gravem offensam Divinæ Majestatis sese incurrisse de remissione desperant, deq; Dei salutaribus promissionibus, amore erga se & auxiliô, quod lapsis promittit, diffidunt. Talem animô, quasi eas neglexerit Deus, neq; afflictos tueatur, concipiunt sententiam. Hæc dum secum cogitant, infert se septus quasi nebulâ, mirabile dictu, diabolus, formam Angeli lucis sæpe assumens, promittit auxilia, promittit media sublevandæ inopiæ, montes aureos, ut ajunt, pollicendo, pecuniam nonnunquam offert. Quibus promissis miseras mulierculas, quæ aliàs à naturâ avaritiæ student, inescare solet Diabolus, ut fidem, imò sese totas ipsi mancipent. Quô factô illis tanquam instrumentis, ad varia damna hominibus & eorum bonis eò faciliùs inferenda, abutitur. Nam

Sacramentorum abusus.

Promissiones Diaboli.

Non audet stygius Pluto tentare quod audet,
Effrenis Monachus, plenaq; fraudis anus.

Reddunt tandem DD. hanc rationem, eum in finem à Diabolô mulieribus poni insidias, ut earum blandis delinimentis Mariti & liberi ad artes diabolicas discendas pelliceantur, & ita in plagas suas, quas aliàs evitassent, eos pertrahat. Quod stratagema sæpies non sine effectu tentasse, loquuntur lapsus Adami & historiæ passim, sagas sæpius à Diabolô urgeri, ut liberos suos, præprimis fœminini sexus, ipsi adducant, elocent & obstringant. *Vide ulter. Paul. Ghirl. de sortil. q. 5. n. 5. & 6. Joh. Georg. Godelm. de Mag. l. 1. c. 7. Lampert. Danæ. in Dialog. de Sortiariis c. 2.*

Filiarum desponsatio.

QVÆSTIO II.

An lamiis reverà pactum cum Dæmone intercedat?

Pactum vel expressum est vel tacitum.

§. I. De hâc quæstione acriter DD. inter se digladiantur: Negativam tuentur Patroni sagarum: Affirmativam verò rectiùs amplectuntur sanior Doctorum, & Theologiæ & Juris pars: Ac distinguunt, inter pactum *expressum* & *tacitum*. *Expressum* vocant, quando Lamiæ scienter expressis verbis aut scriptis Deo creatori suo renunciant, seq; ministerio Satanæ addicunt, ut ille sui curam

Expressum iterum vel Publicum.

vicissim

viciſſim in omnibus habeat. Et hoc expreſſum iterum dividit Jodoc. Damhouder. *in prax. criminal. c. 61. n. 112. & seq.* In pactum *publicum* & *privatum*. *Publicum* ſeu ſolenne eſt, quod fit cum Dæmone publicè in Majeſtatis ſuæ ſoliô principum more, reſidente ad univerſales congregationes omnium ſtrigarum & maleficorum necromanticorum & cujuscunq; generis profeſſorum, certis nocturnis horis, locis & temporibus dæmonis arbitriô conſtitutis. *B. Petr. Theodor. in coll. crim. diſp. 7. t. 3. lit. G.* *Privatum* verò, quod fit cum ipsô dæmone pactô expreſsô, & cum juramentô, citra ullas tamen ſolennitates, & extra hominum cœtum. *Tacitum* eſt, quando Lamiæ absq; fœdere de Chriſtô abnegandô expreſsô, cum Dæmone commercium ac conſuetudinem habent, & miniſteriô ejus utuntur, ſcientes ſuperſtitioſis & diabolicis obſervationibus adhærent. Vel ut *Damhouder. d. l.* brevibus definit: Quandô non cum ipsô Dæmone propriè pacta eſt lamia, ſed cum dæmonis miniſteriô. *vel Privatum.* *Tacitum.*

§. II. Horum pactorum *cauſas efficientes* conſtituimus *principales*, Diabolum impellentem, & Lamias conſentientes. Diabolus enim, poſtquam variis mundi voluptatibus, ſuffarcinatis pollicitationibus ruſticanarum ac incautarum mulierum ora ſublevit, antequam votis & poſtulatis earum annuit, fidelitatem ac homagium, ne impoſterum in iis juvandis in caſſum laboret, ſibi præſtare jubet. Nec mora, juſſa libentes malè ſanæ excipiunt, fidemque cum detrimentô fidei ſalvificæ dant. *Inſtrumentales* ponimus ſermones, quibus cogitata proferunt paciſcentes, & manus, quibus aut inſtrumentum obligationis componunt lamiæ, ſangvineque propriô ſubſignant, aut ſi literas neſciunt, ſolâ ſtipulatâ manu diabolo promittunt, aut ſi legere norunt, manus ipſe ducit. In dubium vocat hoc pactum Wierus, propterea, quod ſtipulatio verè non poſſit hic intercedere, cum Diabolus ſit ſpiritus corpore, lingvâ, manuq; carens, qui extensâ manu firmâq; ſtipulatione Lamias recipere non poteſt, nec viciſſim iis quicquam promittere valet, cum ſermone deſtituatur. Verùm cui non ex ſacris hiſtoriis notum eſt, bonos juxta ac malignos ſpiritus, ſibi cum opus eſt, corpus adſpectabile ex aëre, aut aliunde formare poſſe, ut id σωματικῶς efficiant, quod volunt. Sermonem quod ſibi fingere, licet non naturalem, queant, hiſtoria Adami, *Gen. 3. Job. 4.* & ipſius Chriſti, *Matth. 4.* *Cauſæ efficientes principales.* *Homagii præſtatio.* *Cauſæ inſtrumentales.* *Diabolus corpus aſſumere poteſt.*

locuples testis est. Olaus Magnus scribit, frequentissimè in regionibus singulis ad Boream sitis spiritus spectari humanâ formâ, qui tangunt hominum dextras, posteaq; evanescunt, *Bodin. in confut. VVier. p. m. 440.*

Materia pacti.

§. III. Materia circa *quam* pactum versatur, sunt facta impia, illicita, res turpes, inhonestæ, etiam quæ videntur naturâ impossibiles ac toti generi humano perniciosæ. Neq; enim quicquam boni à malô spiritu proficisci potest: Quotquot enim pacta sagarum cum diabolis inita in historicis & criminalistis perlegi, tendunt ea semper ad malum finem.

Forma pacti.

§. IV. *Formam* hujus pacti reponimus in consensu & modo promittendi. Consensus, uti in aliis Juris Civ. pactis, liber esse debet, non vi, non metu extortus: Ita in hoc, cum diaboli pactô, consensus lamiis est relictus liberrimus, nec ullâ externâ vi compelli potest, adeò, ut in liberô arbitriô earum positum sit, & consentire, & contradicere. Dicit quidem Wierus, diabolum sagarum consensum ac voluntatem blanditiis primùm ac promissis, postmodum verò minis morte gravioribus impetrare, & propterea eas excusandas esse. Verùm nec propterea consensus earum erit coactus dicendus, cum debuissent ab initiô aures in modum sociorum Ulyssis cerâ verbi divini obdurare, nec admittere ejus illecebras. Quin hâc ratione omnia facinora excusationem mererentur, quorum nullum fit, nisi ex persuasione, interdum etiam impulsu diaboli. Cur non resistunt tentatori? Cur tam libenter auscultant? Primus namque ad peccandum gradus est admittere suggestiones diaboli, & sub spe ac specie alicujus boni in peccatum ruere. *Frid. Balduin. in cas. consc. lib. 3. cap. 5. cas. 13.* Intercedit ergò & est lamiarum consensus in hôc pactô liberrimus, quia nullâ diaboli externâ extorqueri potest vi. Consensus verò lamiarum est vel *expressus*, vel *tacitus*, prout pactum vel est expressum vel tacitum. In pactô expressô expressus etiam consensus est necessarius, qui declaratur vel verbis claris, instrumentô obligationis datô, subscriptione, aut etiam relatione in atrum catalogum. De quo exemplum sagæ in civitate quâdam Imperiali refert *Christ. Besold. in suo thes. Pract. voce* Hexen; quæ confessa est, daß der böse Geist ihren Nahmen in ein schwartz Buch eingeschrieben / ihr auch zu dem Ende zweene Risse in den

Consensus lamiarum est liberrimus,

nullô modô coactus.

Consensus vel est Expressus

den rechten Daumen Finger gethan/und Blut/so viel zu solchem einschreiben von nöthen/heraus gelassen. Vel etiam stipulatione, ut suprà dictum. *Tacitus* consensus colligitur in pactô tacitô intervenisse, quando mulier Satanæ in omnibus obtemperat, diabolicis artib9 delectatur, easq; exercet, & Sacramenta Ecclesiæ contemnit. *vel Tacitus.*

§. V. *Modus paciscendi* traditur à Doctoribus varius. Damhouder. *in prax. Crim. cap. 61. n. 115.* dicit, hanc professionem lamiarum fieri quandoq; iisdem solennitatibus, quibus hodiè conspicimus fieri veras & solennes professiones monachorum & monialium in religione Christi, ubi ad vitam monasticam degendam abnegant mundum, cum suis universis oblectamentis præstigiariis: Ita hæ contrà, abnegatô Deô, desertô Christô Servatore nostrô, ac renunciatâ fide, cum contemtu Baptismi ac reliquorum Ecclesiæ Sacramentorum, unicè dæmoni adhærescunt, cui sese totas devovent, & spontaneâ obedientiâ consecrât, cum arctissimô juramenti sacramentô, Adeò ut hinc jure efficiantur ipsius subditi, (& ut ita loquar) dæmonis Vasalli conjunctissimi. *Hæc Damhouderus.* Hôc modô & tam fœdô in ejus mancipium receptis lamiis, Satan jam notam imprimit, vel dentibus, vel ungvibus, vel manu, & liberè eas effari jubet, quid à se fieri expectent, docetq; tutissimas & occultissimas sui ulciscendi, si quos oderunt, vias. Sæpè etiam nova Satanæ famula in sui obsequii fidem, perendiè post pactum conventum (forsan ad imitandum Sacrificia Veteris Testamenti) aliquid de bonis suis offert & donat Patrono: Quædam canem suum, quædam gallinam, aliæ felem suum. *Lambert. Danæus in Dialog. de Sortiar. cap. 4.* Impressionem verò notæ, volunt quidam non in omnibus necessariam esse, siquidem illas solùm signat, quas metuit, ne cultum suum deserant; Quæ autem ex animô se ipsi tradunt, & quas stare novit promissionibus, his non indit signum. Certiùs tamen veriusq; dixerim, dicit *Danæus d. loc.* neminem ex earum ordine esse, cui non impresserit diabolus sui in eam juris & potestatis aliquod indicium & vestigium, quod ut facilè agnoscant rerum capitalium & hujusmodi scelerum Judices, id imprimis curant, postquàm illæ captæ fuerint, ut totô corpore tondeantur novaculâque abradantur, ne fortè sub pilô corporis celetur hoc stigma. *Hinc Petr. Gregor. in Synt. J. Un. lib. 34. cap. 21. n. 10.* testatur, quod Tholo-

Modus paciscendi varius.

Stigma diab. lamiis imprimit.

400. sagæ notata.

sæ anno 1577. plus quàm quadringentæ veneficæ reæ pertractæ sint, quarum pars Vulcano sacratæ, pars aliis tormentis sublatæ vel emendatæ fuerint. Et quod mirum est, *dicit*, omnes ferè à Diabolô notam inustam certô locô habebant. Quale autem indicium ex hoc stigmate contra sagas oriatur, infrà *cap. 8. §. 7.* se aperiet dicendi campus. Pactum autem est restrictum nonnunquàm ad certum tempus, nonnunquàm ad incertum. Ad certum est, quando lamiæ se ei ad certos obligant annos, cujus exemplum habet *Carpzovius in Prax. Crim. Part. 1 Quæst. 50. in sentent. scabin. Lipsiens. n. 28.* ubi saga se obligaverat ad sexennium in verb. Worauff sie ja gesagt/ und sechs Strichel mit ihrem Blute geschrieben/jedes Strichel habe ein Jahr bedeuten sollen. Ad incertum tempus, quando lamia non adjectô tempore ad vitæ tempus se obligat; Cujus exemplum habet idem *Carpzov. d. l. n. 29.* verb. daß sie mit dem Teuffel eine Verbündnis/aber nicht auff eine gewisse Zeit/auffgerichtet.

Pactum vel ad certum vel incertum tempus.

Finis ex parte Satanæ est Cultus

§. VI. *Finis* hujus pacti ex *parte Satanæ* est, *partim* cultus, qui ex eâdem Satanæ superbiâ subpullulat & erumpit, quâ olim se Deo suo æquare cupiens solium suum in Oriente indignè conabatur evehere, quò Creatori suo appareret æqualis. Quâ quidem superbiâ nondum extinctâ, dæmon, Dei sui adorationis æmulator strenuus, ab hominibus quoq; pari ritu adorari se patitur & concupiscit. Hinc lamiæ quo majori cultu dæmonem in sacrificiis oblatis colunt & adorant, cæteris sunt ipsi chariores, adeò, ut nihil ab ipsô petant, quod non illicò assequantur. Cujus adorationis cultum ab ipsô Christô *Matth. 4.* desideravit: *Partim* ut generi humano, quod radicitus extinctum cupit, noceat, ac animas servorum suorum lucretur. Quod autem Satanas operâ hominum ad homines affligendos utatur, ac non potius suô marte absq; eorum adjumentis noceat, reddunt rationem Theologi hanc: Diabolo nempe in primô lapsu vires nocendi sic esse ademtas & cohibitas, ut nisi accedat nova aliqua voluntas seu consensus hominis malefici, non possit inferre noxam. Si enim suæ permissus esset licentiæ in nos vel nostra sæviendi, exitialia prorsus damna cottidiè foret præstiturus. Unde *B. Lutherus in Psal. 121: quod, ait, potentiam hujus hostis attinet, credo eum posse occidere unâ horâ quicquid hominum in terrâ vivit; Igitur Deus vallavit nos & domos nostras per circuitum,*

& nocendi hominib. studium.

Causa cur per homines lædat Satanas?

cuitum, Job. 1, 10. Et *dimisit angelos in circuitu nostrô, Ps. 34, 7.* Non igitur potest furere Satan pro lubitu, sed vel à Deo impetratâ potestate, vel consensu hominis, (à quô aliàs Deus permittit lædi vicinos homines) elicitô. Finis *ex parte Sagarum* est, ut voluptatibus mundanis frui, & cupiditatibus cæteris morem gerere queant, diabolô ipsis media & opem subministrante, *Damhoud. in prax. Crim. cap. 61. n. 115. & seq.*

Finis ex parte Sagarum.

§. VII. Superest, ut de *effectu* pactorum dispiciamus, qui maximè occupatur circa obligationem personarum (si ita loqui licet) inter se paciscentium. Lamia vi pacti *expressi* arctissimè adstringitur ad omnia servitia diabolo præstanda, omnia enim nocendi genera, à Magistrô suô edocta, tentanda sunt, etiamsi illæ eò non inclinent, tamen sæpissimè à Diabolô urgentur, nec quietem capere possunt scelestissimæ, nisi noceant; Cujusmodi exemplum refert Bodin. *d. tract. lib. 1. c. 4. ubi ancilla fassa est, se minimè quietem capere posse, nisi quotidiè quid mali committeret, saltem ut vasculum diffringeret: Sed cum hera ipsius frangentem de industriâ vas terreum deprehendisset, tum rem confessa est, & addicta morti, quia dicebat, nullam sibi omninò quietem esse, nisi aut enectô homine aut perpetratô malô.* Et pactum hoc cum diabolô expressum tàm firmis nexibus lamias vinculat, ut vix exceptione sese tueri valeant, nec præstando interesse à contractu semel initô & omnibus numeris perfectô, pœnitentiâ posteà ductæ resilire facilè queant. Adeò ut Theologi, licet non in totum, de salute æternâ, propter earum pactum Deo renunciativum, desperent, moti dictis sacræ scripturæ omnibus peccantibus & convertentibus gratiam promittentibus, *Rom. 5, 20. 1. Joh. 17. 1. Joh. 2, 2.* sub quorum dictorum complexu universali, haud dubiè lamiarum pacta veniunt censenda: Cum magnâ tamen difficultate lamiarum conversionem ac liberationem è vinculis & nexibus Diaboli conjunctam esse asserunt, quia ejusmodi homines Filium Dei ejusq; sangvinolentum meritum pedibus conculcant, lavacrum Baptismatis, per quod regeneratæ sunt, abnegant, ejurant, ac in nomine diaboli reiterant, Spiritum Sanctum blasphemant, cultum verò Deo debitum in diabolum transferunt, ac ita organa ac media salutis, sine quibus remissio peccatorum obtingere nemini potest, contra proprium cordis ac conscientiæ testi-

Effectus pacti expressi est obligatio lamiarum.

Lamiæ à pactô præstando interesse, non liberantur.

Lamiarum conversio difficilis.

testimonium hostiliter oppugnant, ac contumelia afficiunt. Cui difficultati se agglomerat & hoc, quod licet signa veri doloris vultu ostendant, cor tamen sæpissimè longissimè abest, & quicquid moderatores conscientiarum ex verbô divinô in aures ipsis ingerunt, externè quidem audiunt; ast diabolus, qui pœnitentiam earum ægrè fert, suis suggestionibus ei contradicit & fabulas esse, prædicat. Ut hinc de tali pœnitudine rectè illud Augustini dici queat; Sera pœnitentia rarò est vera.

Effectus pacti taciti.

§. VIII. *Effectus* pacti *taciti* ferè coincidit cum effectu pacti expressi. Ac licet pacta in jure nostrô stricti juris sint *l. 7. §. quinimò 5. ff. de pactis ibiq. glosf.* strictamque recipiant interpretationem, & in his nihil, nisi quod disertè verbis comprehensum aut expressum est, actum intelligatur. *l. Si repetenti 7. C. de Condict. ob causs. dat. VVesenb. in par. ad ff. tit de pactis n. 10.* nec contra mentem paciscentium debeant interpretari, multò minus illud in obligationem veniat, de quô paciscentes non cogitarunt. Callidus tamen veterator strictam illam interpretationem, vel non intelligens, vel contra omnia jura rejiciens, latissimè explicat pacta, & ad non cogitata extendit. Sic quando Lamiæ, aut alius quivis, superstitiosis artibus operam navant, v. gr. characteribus, signis, imaginibus, carminibus, scripturæ dictis ad morbos curandos, verbis sive bonis sive malis, sive quid significantibus, sive nihil denotantibus, vel planè peregrinis utuntur, quæ in se & suâ naturâ nihil efficiunt, operantur, & sic nullam quoque vim medicandi sive nocendi habent; (Omne enim principium, quô alterantur corpora, qualitas est, quantitatum verò nulla est efficacia) Quando spiritus immundos, ut adsint ad ministeria, per precatiunculas quasdam evocant, tempestates cient, fata transferunt, pulveres liminibus ad necandas pecudes subjiciunt, aut alia mala pertentant: Etsi pactum expressum, quô Deo renunciârunt, seque diaboli ministerio addixerunt, cum eô non habeant; tum tamen has artes superstitiosas exercent, & iis oblectantur, vel insciæ cum Dæmone colludunt, ac tacitè cum eô paciscuntur, adversarii Christi & ministri satanæ efficiuntur. Hinc eleganter in hanc rem dicit *Frideric. Balduin in cas. Conscien. lib. 3. c. 5. cas. 3. p. m. 727.* Quod in specie attinet verba ignota, nihilque significantia, si quid valent, ex pactô cum dæmo-

Diabolus latissimè explicat pacta.

Characteres nihil per se operantur.

Verba nihil significantia de-

ne

ne valent. Ipse enim verborum illorum nobis ignotorum autor & inventor est, apud quem omnia ejusmodi nomina, nobis nihil significantia, aliquid significant. Efficaciam ergò habent, si Deus permiserit, nõ ex naturali ratione, sed ex vi majore, seu ex pactô & conventione diaboli cum eô, qui primus disciplinam illam ab eô accepit, quem, ut omnes eos, qui disciplinam illam posteà mirantur & tractant, ita illusionibus suis fascinat dæmon, ut per verba ea fieri existiment, quæ ipsô autore perficiuntur. Adeò ut si alius, qui non est dæmonibus pactô & deditione devinctus, etiamsi res ad maleficandum convenientes noverit, simul & operandi modum signa omnia exhibeat, rarissimè tamen tentanti succedet effectus. Propterea quod eum inter suos familiares dæmon non connumeret, ut suis mysteriis non initiatum. *Damhouder. in Prax. Crim. c. 61. n. 136.*

dæmoni aliquid significant.

Absq; pacto maleficiis utens rarò effectum sentit.

§ IX. Effectum hujus pacti ab alterô latere, diaboli nempe, si conferimus cum effectu pacti lamiarum, videmus, miseras mulierculas ad omnia, quæ imperat ipsis diabolus, obligari. Ipsum verò vicissim vi pacti, ad promissa data præstanda, nullô vinculô obligationis, postquàm semel à Deô abduxit, obstringi ac teneri, nisi spontè velit promissa implere, quæ tamen sæpius per illusionem & obstructionem sensuum præstantur. Promittit enim lamiis pecunias ad familiam lautiusculè exhibendam, quæ tamen atrum panem ex jure hesternô avidissimè fame conditore vorare, aut omninò famem quercu solari, coguntur. Promittit divitias & opes Crœsi, cùm tamen nulla unquam saga auxiliô diaboli divitiarum fulgore tumida superbierit. Inficias eundum non est, magnos in sinu terræ thesauros esse abditos, eorumque sedes satanæ esse cognitas, ut in proclivi sit dæmoni, sinum famularum suarum istis replere. Contrarium tamen experientia docet, diabolum thesauris humi conditis mancipios suos non impertiri, sed fame fermè emori, & panem à plurimis ostiatim quæri, sinere: Idque ex justô Dei judiciô, à quô omnis benedictio & bonorum copia, mediante labore ac prece, profluit, qui neutiquàm committit, ut diabolus promissas divitias servis suis præstet, cum alioquin in suam nassam, hâc escâ objectâ, plurimos fuisset pertracturus. Et licet quandoque, ut ex confessionibus illarum compertum est, plenam

Diab. ad præstanda promissa non potest cogi.

Promissiones divitiarum sunt vanæ.

 auri

auri & argenti manum à Satanâ accepti crumenæ inferant, ex intervallô tamen loculos inaniis ac fœnô aut aliis fragmentis opletos frustrà visitârunt. *Bodin.lib.3.c.3.* Promittit miseris in vinculis & carceribus constitutis liberationem è compedibus, cùm tamen sæpiusculè ipse carnifices manus, laqueô colla miserarum implicando, in carceribus inferat. Has & similes pollicitationes vanas colligere licet ex sententiis *Scabin. Lips. à Carpz. prax. Crim. par. I. Q. 50. n. 66.* adjectis. Quas ob res, si ita se habeant, (ut Profectò se habent) Si inquam diabolus neque ditare, neque thesauros abditos offerre, neque à rogô aut vitæ discrimine lamias tutas præstare; sed ultionem solummodò inimicorum suorum, nec tamen omnium, in hâc vita suppeditare valeat. Quod obsecro malum, gravius excogitari potest, quàm pro tantillâ remuneratione in hâc vitâ incertâ; hominem in tale pactum cum Diabolô descendere, se totum ei mancipare, & æternam Beatitudinem, cum æternâ damnatione, in alterâ vitâ commutare.

Promissio liberationis è carceribus dolosa.

Conclusio detestans pactũ.

QUÆSTIO III.

An sagæ earumq; artes, Dæmonis suffragiô, inducere pluvias, grandines, fulgura & magna tonitrua excitare, excitata quando ingruunt removere & facere ut cessent, queant?

§. I. Primâ fronte dicendum videtur quod non: quia Deus autor tempestatum est, *dat ipse vehementissimum imbri cursum, & viam sonantis tonitrui: mittit fulgura & eunt, & revertentia dicunt adsumus Job. 38, 25. ipse fecit ventis pondus i. e. modum præscripsit, quantum ipsis sævire liceat: Sunt enim ministri ejus, & suæ voluntatis executores in hominum commodum & damnum. Ipse ventis imperat, quemadmodum suô exemplô docuit Christus sedans & statim tranquillans turbatum ventis mare Matth. 15. & aliis scripturæ locis quàm plurimis.* Adeò, ut à sagis nec unica guttula aquæ gigni queat. Verùm, si non solis hominibus aut sagis, sed Dæmonibus, vi pacti conventi illis junctis, permittente Deô, vires excitandi nonnunquàm tempestates adscribimus, forte honore divinam Majestatem, quam supplicibus veneramur precibus, debitô non defraudabimur. Cum plurima passim in sacris literis tribuantur

Deus autor est tempestatum.

Non solæ sagæ sed cum dæmoniorum auxiliô excitant tempestates.

Deo,

Deo, quæ tamen constat, humanas vires non superare: ut percutere, occidere, sanare; quamvis non unô eodemque modô. Deus enim omnia facit, ut causa efficiens principalis, independens & universalis: Creaturæ verò ut causæ efficientes particulares, dependentes ac minus principales. Sic Diabolus *Eph 2,2.* Princeps aëris appellatur, non quasi aërem condiderit, aut in aëre habitet, sed quia jam conditum, permittente Deô, movet, turbat, & in eô meteora sæpenumerò inusitatô tempore producit, grandines immittit, fulmina in tectorum hominumque perniciem emittit. Potest enim ut peritissimus Physicus, hujusmodi aëris perturbationes sæpius ex causis naturalibus, vel congregatis in cavernis montium vaporibus, mineralibus aluminosis, nitrosis, vel ex aquâ & terrâ vaporibus sulphureis mirâ celeritate & inusitatô tempore ad petitam à sagis regionem accitis, ibique accensis, Vulcanicâ arte fabricari. Et hasce vires Diabolo esse tribuendas, non tamen pro lubitu exercendas, sed Dei jussu & permissu, (aliàs jam dudum periissemus) vetant nos dubitare exempla S. Sripturæ *Job. 1, 16. & 19.* Ubi fecit Satanas ignem de cœlô decidere, & absumere servos & pecora Jobi; Excitat quoque ventorum vim, quæ filios ac filias ejus hilariter convivantes ruinâ ædium oppressit. Exod. 9, 18. Ubi ærugine fruges, grandine vineæ & arbores Ægyptiorum perditæ fuerunt. Quam calamitatem Ægyptiis per Angelos malos esse immissam expressè dicit *Psal. 78, 49.* Apocal. 7, 1. quatuor se offerunt Angeli stantes super terræ angulos ventorum flatus impedituri, & sic damna viventibus illaturi maxima. Quos fuisse genios Alastores plerique sanctorum censuerunt. *Divus Clem. l. 4. Hieronym. in Esa. lib. 7. D. August. lib. 5. contra Julian. c. 3. & Strab. in Apocal.*

Diab. potest ex causis naturalib9 tempestates excitare.

Exempl. Jobi.

Exempl. Ægypt.

§. II, Cùm igitur demonstratum, Dæmones (præsuppositâ permissione divinâ) elementa concutere, inducere ventos, pluvias, fulgura & grandines excitare posse. Et verò tam arcta amicitia & pestifera societas lamiis cum Diabolô intercedit, ut quicquid ab eo postulaverint, ipsis non deneget; Mirum adeò non est, si Diabolus In gratiam mancipiorum suorum, fiduciâ pacti petentium, procellas, intervenientibus eorum remediis superstitiosis excitet: Qualia solet esse, characteres certos scribere, herbas aut pi-

Saga mediantibus certis su-

Superstitiosis mediis movet tempestates. los porcorum coquere, aquam scrobi effossæ infundere, silices post tergum in occidentem versùs ejaculari, arenam aquæ torrentis in aërem projicere, scopas in aquam intingere, Cœlumque versùs dissolutas spargere, & id genus deliramenta complura. Neque tamen sagæ propterea in turbandis elementis sese purè passive habent, quod vult Godelm. de Mag. & Venef. lib. 2. c. 6. n. 24. qui dicit: Se non credere lamias tempestates ac tonitrua excitare posse, intervenire quidem, sed horum nihil efficere posse. Ast errat Godelm.

Diabolus utitur sagis ut Synergis. Diabolus enim, cum permissionem nocendi hominibus à Deo habet, ministris suis sagis utitur ut Synergis, non in ciendis tempestatibus solùm, sed & in procurandâ sterilitate, morbô, & aliis rebus noxiis. Quod inter cætera inde constat, quia sublatis sagis repentè cessant effectus isti noxii, quod *Bodin. in confut. VVier.* aliquot exemplis sagarum probatum dat, quarum una ad Laodunum cremata aó. 1556. infirmabat homines, eosque mirificè distortos reddebat, bestias & fruges perdebat; sed ut primùm fuit exusta, cessaverunt hæc omnia. Quod non fieret, si à solô Diabolô essent hæc mala orta, ut habet *Balduin. in Cas. Consc. lib. 3. cap. 5. Cas. 9.*

Lamiis exustis cessant mala ab iis illata.

Affirmativa nostra probatur ex LL. 12. Tab. Cod. & Canon. §. III. Ulteriùs affirmativam nostram, lamias tempestates movere posse, haut obscurè confirmant non solùm veteres Leges XII. Tabb. quæ pœnam statuunt iis, qui fruges excantarunt: sed & Imperatoriæ & Pontificiæ sanctiones *L. eorum 4. L. multi 6. C. de Malefic. & Mathem. & Bulla Innocent. VIII. contra Venefic.* Tam claris enim verbis dicit lex 6. *Multos magicis artibus usos, elementa turbare non dubitare*; Ut non ampliùs de hâc quæstione dubitandum videatur. Nihilominus tamen Wierus *de Lam. cap. 12.* quem sequitur *Godelman. de Mag. & Venef. lib. 2. c. 6. n. 15.* contendit, legem illam loqui ex vulgari hominum sententiâ & magorum opinione, qui à Satanâ sunt persvasi, quod artibus suis elementa turbare possint. Verùm hæc interpretatio ex ipsius verbis Godelmanni anteced. infringi potest. Dicit enim, lamias per se id non posse, sed Cacodæmonis artibus subtilissimis, humanam experientiam excellentibus uti; Quod & nos volumus, nec diximus unquàm, Lamiam absque auxiliô Dæmonis quidquàm tentare, auxiliô tamen & ope ejus adjutam multa effectui dare posse mala, si

Intellectus l. 6. C. de Malef. & Math.

Deus

Deus maximè permittit. Godelmanni ergo interpretatio erit intelligenda de magis absolutè & in se consideratis, non verò quatenus se earum actionibus ac artibus immiscet Diabolus, quod vel inde liquet, quia numero 8. probat Pauli Ghirlandi opinionem his verbis: *Magis certè mihi placet Pauli Ghirlandi JCti sententia de Sortileg. Q.6. n.17. qui dicit: Tamen dicas, quod isti possunt Dæmonis industriâ inducere grandines & fulgura, & è conversò sic irruentia removere.* Quod autem semel placuit Godelmanno amplius ipsi displicere non debet *per notiss. Leg.* Non video insuper rationem, cur statuamus cum Godelmanno, Imperatores, Constantinum & Julianum olim ex vulgi imperiti opinionibus, de tempestatibus excitandis permotos legem condidisse capitalem in elementorum turbatores, si ea non possent reverà misceri, cum experientia hodienum & complurium sagarum unanimis confessio doceat, ipsas quandocunque lubet, hæc posse efficere. Exemplis res fiet clarior. *In partibus Sueviæ Villanus, cum per agros unà cum filiâ suâ, quæ vix octo annorum puella erat, erraret, segetemque contemplaturus dixisset: O si tandem pluviâ irrigaretur terra, puella audiens verba patris, ex animi simplicitate: facile, inquit, si pluviam desideras, eam procuravero. Pater filiæ verba miratus, unde, inquit, ea tibi facultas est: puella perfacile sibi esse subjicit, non solùm pluvias, sed & grandines & tempestates excitare: Idem enim se didicisse ex matre, quæ commiserit se Magistro, quem singulis horis ad quævis postulata præsentem habere possit, matrem autem prohibuisse, ne cui id revelaret. Pater territus, vidistine, inquit, magistrum istum? ibi rursus puella, vidi, inquit, frequenter ad matrem introeuntes & exeuntes viros quosdam, quos mater ait, magistros esse & fautores nostros. Rursus ergo pater: an illâ horâ grandinem excitare posset, inquisivit? Maximè, inquit, puella, si pauxillulum aquæ in promtu esset. Pater deduxit puellam ad torrentem; age, inquit, jam effice pluviam, sed quæ nostrum tantum modô agrum irriget. Nec mora, invocatô magistrô suô puella, id effectum reddidit. Pater id cernens, fac, inquit, & grandinem, sed tantùm super unum ex agris nostris, quod itidem cum præstitisset puella, pater de maleficiis uxoris suæ certior factus eam apud Magistratum accusat, & convicta mater sceleris,*

Experientia.

Exemplum puellæ tempestates moventis.

leris, ignis supplicio addicta fuit. Puella in pietatis studiis exercitata à satanæ cassibus erepta est. Lavater. de Spectr. lib. 1. p. m. 244. & Delrio Disquis. magic. lib. 2. Q. 11. Consimilia exempla recenset Bodin. *de Mag. Dæmon. lib. 2. cap. 8. p. m.* 214. quorum brevissimum adjicere non pigrabor. *Quædam saga agri Constantiensis, quæ cum videret omnes sui pagi incolas in nuptiis convivari & saltare, ægrè ferens, quod non fuisset eò vocata, se per Diabolum clarâ luce spectantibusque pastoribus curavit in collem exportari propinquum pago, & quia aquam non habebat, quam in scrobem à se effossam injiceret, ut cieret tempestatem, (nam hunc ritum fassa est observari) emisit lotium, & illud in scrobe movens, sermones quosdam pronunciavit: mox cœlô, quod sudum serenumq; fuerat, obscuratô, grando ingens solummodò in pagum & insultantes irruit, saga verò in pagum reversa est. Eâ itaque visâ, tempestatem ab ipsâ accitam fuisse crediderunt omnes, eâque captâ pastores pro testimoniô dixerunt, se vidisse, cum in aëre transveheretur, quod illa accusata evictaque agnovit, & viva igni fuit tradita.* Ex quibus constat pro puris putis captionibus & præstigiis hactenus dicta non esse reputanda, quibus somniantium vetularum sensus Dæmon ludificat ac depravat *B. Petr. Theodor. in Colleg. Crim. Malleus Malef. part. 2. cap. 15. Mart. Delr. dict. loc.*

Aliud exemplum cujusdam sagæ.

Sagæ possunt & tempestates removere.

§. IV. Ad alteram quæstionis nostræ partem. *An & removere tempestates queant sagæ?* eadem quæ supra allata sunt dubia moveri & hîc possent. Verùm brevitatis studiô lubens ea prætereo, cum iisdem adhibitis limitationibus expediri de facili queant. Pro decisione autem dicimus cum Paulo Ghirlando *de Sort. q. 6. n. 17.* Maleficos & sagas etiam posse ope dæmonis tempestates nocivas irruentes removere, & ita operari, ne segetibus aut terræ nascentibus frugibus officiant. Et propterea jura civilia nolunt, quod ille maleficus seu malefica puniatur, quando illorum effectus tendunt ad bonum & utilitatem per *L. 4. C. de Malef. & Mathem.* Si enim possunt inducere, possunt eas omninò & removere, cum contrariorum eadem sit ratio. Suidas scripsit, fuisse in Galeotide quendam, qui & morbos verbô pulsare, & anni temporum intemperiem sterilitatem & penuriam profligare sacrificiis quibusdam poterat.

L. 4. C. de M. & M. removentes non punit.

La-

Lavat. de Spect. p. m. 158. Empedocl. Agrigent. Magus inter alia de se scribit:

Et vicissim si voles, reduces ventos adduces,
Et efficies ex imbre nigro tempestivam siccitatem
hominibus, & efficies ex æstivâ siccitate
flumina fœcunda, quæ in æstate spirant.

Cùm aliquando ethesiæ ita vehementer flarent, ut fruges læderent, jussit asinos excoriari, & utres fieri, eosq; in promontoriis extendi, ut ventum exciperent, quô sopitô, appellatus fuit κωλυσανέμας, quasi ventorum cohibitor.

QUÆSTIO IV.

An lamiæ hominum pecudumq; morbos & mortes procurare valeant?

§. I. Cum præcedens quæstio & huic suum lumen fœneret, ideo eò breviores esse possumus. Diabolum enim permissu semper divinô, morbos generi humano varios àc damna infligere posse, negari neutiquam potest. Licet negent, Avicenna, Galenus & eô teste Hippocrates, morbos ullos per dæmones mortalibus inferri posse. Non quod dæmones id velle non credant, aut quod eorum vim minorem esse censeant, quam hominum; Sed quia morbi ex naturalibus causis nasci possunt. Elumbis tamen hæc ratiocinatio est: Possunt morbi ex causis naturalibus oriri; Nequeunt ergo dæmones hominum ministeriô morborum irrogatores seu immissores esse. Hinc rectiùs cum Theologis, JCtis, Medicis nostri ævi & Philosophis concludimus: Veneficos veneficasque ex Dei permissione & diaboli auxiliô varia morborū genera, tàm piis quàm impiis incantando, imprecando, fascinando, pharmaca arte magicâ præparata exhibendô, applicandô, effundendô, sub limina defodiendô, vel alio quocunq; modo usurpando, inferre posse. Ocellus Theologorum Augustinus *serm. 207. de tempore*, docet, veneficas posse arte operâq; Satanæ efficere, ut alii è sanis ægroti fiant, alii ex ægrotis sani. D. Lutherus organon prædicationis verbi divini in hisce novissimis seculis electissimum, expressè asserit & testatur *in Comment. epist. ad Gal. cap. 3.* Veneficas suis magicis artibus vale-

Avicenna & Galenus negant, dæmones morbos producere posse.

Concludimus cum Theol. JCtis, Medic. & Philosophis, Sagas posse morbos procurare.

Testimonia DD. de nostrâ conclusione.

Augustini.

D. Lutheri.

 tudinem

tudinem & vitam hominum perdere posse. Ad pleniorem fidem verba ipsissima ejus subjicere in proclivi esset, nisi chartæ esset parcendum. Imperatoriarum Legum, earumq; Interpretum, de nostrâ quæstione si perquiramus judicium, sæpius allegata *L.4. verbis. Qui magicis accincti artibus aut contra salutem hominum moliri &c. detegentur. Et L. 6. C. de Malefic. & Mathematic. in verbis, Multi magicis artibus usi elementa turbare, vitam insontium labefactare non dubitant. Et §. item lex Cornel. Instit. de publ. jud. verbis. Qui artibus odiosis tàm venenis quàm susurris magicis homines occiderint &c.* Tam claram in citatis verbis decisionem subministrant, ut vix Interpretum indigeant. Nihilominus tamen, cum maleficarum venena, modos lædendi, morborum & dolorum affectus, graphicè depingant, malo illorum oculis videre, quàm meis obtusis imperitè ægritudinum signa ac fontes observare, ne risum vel pueris, qui medicamina miscent, debeam. Bartol. lucerna Juris nostri *consil. 6. tit. 1. cons. Criminal. n. 5.* sic scribit: Audivi à Theologis, has mulieres, quæ strigæ nuncupantur, tactu vel visu posse nocere, etiam usq; ad mortem fascinando homines seu pueros ac bestias; Cum habeant animas infectas. Jacob. Cujacius antiquitatis insignis indagator *in paratit. Cod. de Malefic. & Mathematic.* scribit: Maleficorum appellatione contineri etiam veneficos, qui carminibus, diris devotionibus defigunt alios, qui fingunt cereas imagines hominis necandi causa. Et ex professô Paulus Ghirland. Lamiarum prudens examinator *de sortil. Q. 6. n. 12.* scribit: Veneficæ quædam redigunt in pingvedinē, cum quibus faciunt diversas unctiones maleficas, ex quarum tactu, aut aliorum cibô vel potu in humanis aut brutorum corporibus infinitæ causantur ægritudines, & morbi intrinseci, quandoq; ex his provenit privatio, quandoq; verò membri debilitatio, nervorum attractio, dolor capitis, dentium, pectoris, stomachi, ventris, cordis, & iste sæpius cæteris evenit: quandoq; renum dolor intensivus, aut alterius membri aut partis corporis. Quandoq; verò provenit febris, tussis & dementia, hydrops aut aliqua tumefactio carnis in corpore, sive apostema extrinsecus apparens, quandoq; verò intrinsecè apud intestina aliquod apostema fit adeò terribile & incurabile, quod nulla ars Medicorum sanare & removere potest, nisi accedat alius maleficus seu sortilegus, qui con-

Ipsorum Imperatorum

JCti Bartoli.

Cujacii.

Paul. Ghirlandi.

contrariis remediis & medelis ægritudinem ipsam maleficam tollat, quam facilè & brevi tempore removere potest, *hact. Ghirland.* Haud secus observationem merentur verba Jodoc. Damhouder. *prax. Rer. Crim. cap. 61. n. 90.* dum ait: Tertia sortilegorum species est venefica seu malefica, quæ cæteris multis partibus est perniciosior, eoq; magis execranda, per quam infinita mala subpullulant: Tot infirmitates, tam varii morbi, tot calamitates, humana pariter ac brutorum corpora excarnificantur; Adeò ut ad durissimam mortem non rarò viventes adigantur, hi citius, illi verò tardius. Citius enim istiusmodi malefici perimunt, quotiescunq; compositio malefica valde præsentanea est, & plurimum habet veneni. Quâ ratione autem id fiat, cautus hîc prudensq; prætereo. Tardius verò mortem infligunt, cum longis cruciatibus corpora ita conficiunt, adeò exinaniunt, ut eorum universâ virtute contabescente, tandem emori cogantur. Observandum præterea hoc loco est, variis modis istos maleficos suô maleficio homines (divinô semper permissu) adigere ad mortem. Sunt enim qui sola carminis potentia homines aliquando interimunt, absq; ullô veneni haustu. S. Augustin. testante lib. 10. de Civ. Dei. *Hæc Damhouder.*

Joh. Damhouderii.

§. II. Ex jam DD. relatis sententiis satis constat, lamias ob ungvem pravè sectum irâ comotas, hominum sanitati ac vitæ vim inferre posse. Media autem quibus intoxicant, aut sunt venenata *per se*, aut *per accidens*. Venenata *per se* pharmaca sunt: quando sagæ fercula pestifera bonâ fide cum eis comedentibus apponunt, boleta medicata ignorantibus propinant, fruges, v. gr. mala, pyra aut alia esculenta malo veneno infecta offerunt, quibus sumtis subitâ corripiuntur morte. Cujusmodi exempla extant apud *Carpzov. in prax. Crim. part. 1. Q. 50. in Resp. Lips.* An Carlen von Diesfau Mens. Aug. 1528. ubi saga duodecim homines venenô necaverat in verbis: Auch denen in ihrer Aussage besagten 12. Personen Gifft/ davon sie gestorben/beybracht &c. & ibid. *num. 20.* ubi lamia argentum vivum potui puerorum immiscuerat. Hinc Paul. Ghirl. propter veneni mali periculum, consulit omnibus, ut quàm maximè præcaveant, ne comedant aut bibant cum iis, qui dicuntur malefici, aut cum mulieribus maleficis, sed fugiant eorum vel earum conversationes. Et meritò constituit Imperator, quod istorum con-

Media quibus intoxicant sagæ sunt aut

Venenata per se.

Cibus non temerè cum omnibus capiendus.

ver-

versationem & amicitiam, quamvis vetus sit, unusquisq; omninò fugiat, *L. nullus. 3. C. de Malefic. & Mathematic.* Venenata *per accidens* sunt, quando sagæ ejusmodi res, quarum ingredientia (ut Medicorum terminô utar) non sunt deleteria, ad homines lædendos adhibent, queis, si per se & in abstractô, quatenus sc. non ab homine veneficô præbentur, nullum virus inest, possunt tamen vim nocendi à sagis diaboli ope & ministeriô præparatæ, horrendis imprecationibus adhibitis, Deo permittente, induere. Quales solent esse communiter immissio spirituum immundorum l. vermium, erucarum vulgò (die elben oder bösen Dinger) quas ex coitu satanicô procreare solent lamiæ, quibus per fascinationem in caput, pedes, aliave membra hominum immissis ingentes dolores & cruciatus excitant, testante *Carpzov. prax. Crim. part. 1. Q. 50. n. 19. ubi plurimis confessionibus lamiarum huic rei fidem conciliat.* Non rarò tamen vermium vicem explent pulveres, radices, cereæ inimicorum imagines & characteres. Pulveribus autem sub terram aut limina pessimè in nomine Dei & diabolorum defossis, quin per se sæpè aliquid admixti veneni adsit, non possum persvaderi à Bodino *de Mag. dæmon. lib. 2. cap. 8.* statuente: Non pharmaca, non ossa, non pulveres hos effectus morbidos habere, sed Satanam sagarum precibus solicitatum, Deo permittente, hoc omne operari solere. Quasi verò diabolus pulveribus, à sagis dum præparantur ex ingredientibus non nocivis, mala venena injicere, vel aliô quocunque modô nobis admirabili & invisibili non immiscere posset. Adeò ut non à verborum formulis, sed reverà à pulveribus sequantur effectus. De imaginibus, signis aut verbis, planè cum Bodinô & Danæô facimus, illis per se prorsus nullam inesse vim nocivam, nisi pactum cum dæmone intercedat. Adeò ut frustrà omnes characteres & sagarum voces homo adhibere posset, neq; illis recitatis quemquam adigeret morti. Quod si verò fœdus & pactum hominibus cum Satanâ intercedit, diabolus illis invocantibus, mediantibus signis & adjurationibus, adest, obsequitur, impletq; ipse, quæ figurarum verborum istorum ac characterum vi ac energia effici posse promisit; Tum ut verus, tum ut potens appareat. Interim illis planissimè persvadet, characteres aut signa, quæ demonstravit, magnæ esse potestatis ac momenti: cum tamē per se nihil nisi mera

Venenata per accidens.

Das zubringen der elben oder bösen Dingen.

Pulveribus sæpe venenum admixtum.

Verborum, Characterum, Signorum & Imaginum cerearum effectus unde.

ra nugamenta & ludicra oculorum spectacula sint, sub quorum prætextu latentibus malis venenis, nec sentientis sagæ inimicos invadit. Atq; hæc dæmonum ars, non multùm mihi abludere videtur, ab arte Ludionum & Circulatorum, qui, sicut mira in mediô facere videri volunt, variâ manuum gesticulatione, multisq; verbis profusis aures & oculos spectatorum occupant & obtundunt, ne percipiant, quâ ratione pro duobus cippis tres aut quatuor, quos inter digitos occultabant, fuerint statim substituti (quod omne tamen solâ manuum subtilitate & agilitate perficitur): Sic Satan suæ spectatrici scelerum turbæ, quam à diligentiori istarum rerum inquisitione arcere vult, vana ista figurarum & verborum figmenta, & spectra seu spectacula objicit, ut iis obstupefacta retineatur, neq; diligentius altiusq; cur hoc fiat, perscrutetur: quæ tamen non sunt ex ullô causarum genere, ad hujusmodi eventus comparata. *Lambert. Danæus de fort. c. 4.*

Dæmon tractat lamias suas ut ludiones vulg. Taschenspieler / *suos spectatores.*

§. III. Hæc de mediis quibus lædunt lamiæ dicta sunto, *Personas* quas lædunt, quod attinet, me non monente notô notius erit, illas in omnem hominum sexum, ætatem, ordinem sine delectu & discrimine permissu itidem divinô, crudeliter sævire. Deplorandum profectò est, quod à malis hisce novercis (*quas Virgilius lib. 3. Georg. vocat sagas*) nec infantuli sangvinolenti, quos ita recens natos appellat *L. 2. C. de patribus qui filios suos distrax.* tuti sint. Siquidem compertum habemus, eas infantibus, tàm baptizatis, quàm nondum baptizatis; Maximè tamen nondùm salutari fonti immersis insidias struere, partim quia eorum nece admodum delectatur Diabolus, quorum animam & corpus lucrô sibi cessuram sperat: partim quia hæc ætas est imbecillior ad resistendum, incautior ad cavendum, nequit earum conatum deprehendere vel revelare vel accusare: partim, quia pessimæ istæ mulieres petunt ab his instrumenta suorum maleficiorum. Nam persvadet iis Dæmon, si certam partem, (quàm nominari non est opus) ex iis exciderint & comederint, sese patientiam omnium tormentorum esse consecuturas, adeò, ut ad confessionem criminum perduci non queant *Binsfeld. in L. multi 4. C. de Malefic. & Mathemat. quæst. 2.* Conficiunt quandoque ex corpusculis infantium occisorum coctis, famosum illud ungventum suum, quod

Personas quas lædunt lamiæ.

Infantibus nondum baptizatis insidiantur.

Infantium membra comedunt.

Ghir-

Unguentum ex iis conficiunt. Ghirland. in Italiâ vocari dicit *unguentum paganum*, cui vim inesse lædendi sanos admirabilem, prædicant. Sunt quoque lamiæ anhelantes ex infimô pectore crudelitatem, brachium cruentum contorquent in proprios infantes, nec iis veniam dant, sed Diabolo hostias offerre & occidere solent; sicut olim in sacris faciebant Cananæi & cultores Moloch. *Proprios infantes occidunt.* Nonnunquàm eò diritatis procedunt, ut in ipsô matris alvô infantes, antequàm usura hujus lucis ipsis contingat, suis venenis enectos sepeliant. *Niderus scribit, judicium à se de Staldino quodam diœcesis Lausanensis fuisse constitutum, qui fœtus septem à se in utero matrum fuisse occisos fatebatur, & abortum toti pecori familiæ illius factum, Bodin. l. 2. c. 8.* Si verò humanitate quâdam tanguntur, ac infantibus parcunt, alimenta tamen ipsis sæpius suis artibus adimunt, inducendô desiccationem lactis almæ nutricis *Ghirland. de sort. Q. 6. n. 13.* *Nutrices desiccant.* Non rarò prorsus rapiunt infantes, ut parentibus cadavera eorum humo mandare non sit integrum. Nec est, quod dicta quis in dubium vocet, cum confessionibus à sagis factis satis superque confirmentur. *Sprengerus in Mall. mallef. part. 2. l. 1 c. 3. refert: obstetrices duas in Episcopatu Basiliensi & Argentinensi concrematas esse, eò, quod una quadraginta altera innumerabiles pueros recentes ab utero necavissent, inditis clam in eorum capita grandibus aciculis.* *Obstetrices duæ innumerabiles infantes occidentes.* *Et præteritô seculô Comes quidam superioris Germaniæ, octo veneficas, quæ 140. infantes interfecerunt, Vulcano consecravit. Anno LIII. captæ sunt Berlinæ duæ veneficæ mulieres, quæ glaciem ad perdendas fruges perficere conatæ sunt. Eæque mulieres rapuerunt furtô alterius vicinæ mulieris infantulum, & ipsum dissectum coxerunt.* *Infantem vicinæ raptum coxerunt sagæ.* *Factum est divinitus, ut mater quærens infantem, interveniret, ibique in ollâ imposita amissi infantis membra videret. Captis itaque mulieribus, & in torturâ examinatis, dixerunt, si processisset coctio, tunc futura fuisset ingens glacies, ita, ut omnes fruges perderentur Godelm. de Mag. lib. 1. cap. 7. n. 30* Nec recentiora exempla deessent, si longius divagari liceret. Unicum ex Carpzov. prax. Crim. ex sententiâ Lipsiens. mens. Aug. aõ. 1582. An Carlen von Distau datâ, delibasse sufficiat: ibi; hat sie in scharffer Frage bekant/ daß auch sie die E. S. der Malprichen Kind gekochet/ und in einen Topf/

nach

nach innhalt ihrer aussage mit Zauberey zugerichtet. Und daß G. P. und G. W. denselben und den andern Topff/ welchen die alte Posserin zubereitet. Und daß die N. dabey gewesen/ als sie der Melckischen Kind gekochet/ und in aller Teuffel Nahmen gesegnet/ daß es weidlich sterben solte. &c.

§. IV. Dies me deficeret, si omnes ægritudines, morbos & cruciatus, quibus permittente Deô maleficæ in singulos ætatis gradus, quos mancos debilesque efficiunt, grassantur, percensere vellem. Animus namque meus est, crudeliora saltim earum facinora leviter tangendo aperire. Inter quæ meritò referunt DD. & illud Nodationis, ligationis ligulæ, vulgò (Nestel verknüpffen) seræ clausæ cum clave in aquam projectionis, scelus. Quô nullum extat frequentius, nullum propè perniciosius & execrabilius. Fit autem nodatio, quando lamia vel alius quivis maleficus certis quibusdam incantatoriis vocibus insusurratis, gesticulationibus, vel aliô intoxicationis genere, novis conjugibus impedimentum, quò minus finis matrimonii primarius obtineatur, tam arctum creatur, ut nulla arte Medicâ medela illo inveniri queat, nisi à solô Deo. Et hoc impedimentum ab osore maximô, mediantibus instrumentis, casti matrimonii ortum ducit Diabolô, qui primùm generis humani, quod totis viribus perdere conatur, procreationem sobolis impedit. Deinde augustum illud amicitiæ vinculum inter virum & uxorem tollit. Postremò, ut qui hoc modo ligati sunt, contra sextum præceptum ad scorta & adulteria transvolent. Nam Nodationem omnes Theologi & ipse *Thomas in lib. 4. sent. distinct. 24.* confitentur, virum, respectu unius solùm mulieris, non aliarum, nodari posse, & *c. ult de frigidis.* Nec putandum, verbis pronunciatis ligulisque implicatis tantum impedimentum objici posse; sed rem totam solâ arte Diaboli malitiâque abutentis hominibus, & sceleratam ipsorum voluntatem adjuvantis peragi, demonstrant hæc Maronis verba:

Necte tribus Nodis. —— ——

Nodationis crimen vulg. Nestel verknüpffen *quale & quomodo fiat.*

Cur fiat.

Cætera de consultò omitto. Nodantur homines, ut varietatem hujus sceleris ordine contemplemur, vel in diem unum, in annum, vel in æternum, aut quàmdiu ligamenta non soluta perdurant; Tam masculi, quàm fœminæ. Hæ vix ac rarò possunt ligari, nisi

Nodationis varietas.

Nodationis modus hoc rarô casu; qando mulier tam arcta (ut cum *L. 14. §. 7. ff. de Ædil. Edict.* loquar) redditur, ut mulier fieri non possit; Illi verò multis modis. *1.mus.* (1) Si spiritus vitales à veneficis prohibeantur transire ad membra genitalia, & sic seminis decisio impediatur. *Gerhard. tom. 7. de conjug. n. 661.* *2dus.* (2) Si semen prolificum exsiccetur & subtrahatur. *3tius.* (3) Si virga viri flaccida fiat, saltim quando coire (ut verbis *Nov. Justin. 22. cap. 7.* utar) mulieri, & agere quæ à naturâ viris data sunt, cupit. *4tus.* (4) Quando necessaria pars corporis virilis (*L. 7. ff. de Ædilit. Edict.*) retractatur & absconditur, ut planè adempta esse appareat. Uterq; verò ligatur conjugum, quando tale odium inter eos conciliatur, quô alter alterum tolerare non possit. Aut quando amor vanus & ardentissimus excitatur; Sin autem ad congressum ventum est, alter alterum laniat ungvibus, & cædit indignissimè. *Vide de his latè Joh. Georg. Godelm. dict. tr. lib. 2. cap. 6. Bodin. de Mag. dæmonom. lib. 2. cap. 1. Lambert. Dan. dict. tract. cap. 3. Mart. Delr. disquis. Magic. lib. 3. part. 1. Q. 4. Sect. 7. Paul. Ghirl. tract. de Sortil. quæst. 6. n. 15. ubi notatu maximè dignum exemplum viri egre-* *Viri nodati & soluti exemplum.* *giè literati recenset, qui prædictô modô à sagâ quadam adeò fortiter ligatus erat, ut nulla arte Medicâ dissolvi posset, & urgente uxore juvenculâ matrimonii separationem, non sine dolore & verecundiâ consentiret. Antequàm autem hoc fieret, consuluit ipsi quidam senex, ut Magum quendam celebrem consuleret, qui etiam vocatus suis artibus nodatum unicâ nocte solvit. Quo factô, membrum virile* (utor verbis Ghirlandi) *cœpit erigere vultum, subitò salit, & apprehensâ uxore, reddidit debitum satis pingve, cum maximâ dulcedine & delectatione, atq; suscepit optimam utriusq; sexus prolem. hæc Ghirlandus fusè.*

§. V. Ast quid thori sacrarium apertis valvis recludo? Cui ne per transennam quidem oculos immittere me juvenem decuisset, ac non potiùs ea, quæ ad scopum tendunt, persequor. Dixi *præced. §. 3.* lamias permissu divinô in omnem hominum ordinem sine *Q. de læsione Judicum & ministrorum.* delectu sævire posse. Quæstio hic exoritur non inutilis: *An & lamiæ judicibus & justitiæ ministris nocere queant?* Resp. Vulgò decantata ac à nonnullis etiam doctis viris recepta opinio est, ex speciali privilegiô concessô, non posse nocere lamias judicibus eorumq; mini- *Rationes cur non possint lædere judices.* stris. (1) Quoniam experientiâ & eventu comprobatum est, eas non potuisse illis nocere, licet voluerint. (2) Quia in lege Dei di-

ctum:

ctum: Cum judicabitis, ne metuatis ab ullô. Nam judicium est Dei, qui non adversùs humanas potestates solùm, sed etiam contra spirituum malignorum vires eos protegit. Verùm experientiæ repono & experimentum illud, quod Sprengerus Inquisitor sagarum refert: In ipsô nempe rogô sententiâ judicis damnatam lamiam, solô anhelitu carnifici lepram intulisse, cum ipsa leprosa non esset. Dictum scripturæ nobis non officit, siquidem illud intelligendum erit, quod absque voluntate & permissione Dei judicibus nihil nocere queat; Quando autem Deus permittit, privilegium eos non tutabitur. Nos igitur istud privilegium cum *Ananiâ lib. de nat. Dæm.* restringimus ad eos tantùm judices, qui hôc digni nomine, qui Deum præ oculis habentes rectè riteque suô funguntur officiô. Nam quos avaritia excœcat, quos trahit ambitio, quos crudelitas & vindictæ amor agit, qui curiositate ducti perperam multa designant. Hos, ait, crebrò sic à Dæmone excipi & impeti, ut aliquando necem non evadant, idq; non paucis accidisse. Et licet ne quoad hos privilegii ullum diploma extare videatur, censeo tamen judicum pietatem, firmitatem fidei & justitiæ zelum hoc à Deo utplurimùm impetrare. Quæ, quia desunt quibusdam, etiam eos peculiari hoc scutô Deus denudans noxæ exponit. His adhibitis limitationibus rectè concludimus cum Bodin. *dict. tract. lib. 3. c. 4.* Itaq;, inquiente, non est cur metuant judices à conficiendis liberè sagarum judiciis: prout sunt, qui fugiunt trepidi, nec audent magos in os inspicere. Pii judicis, quem nec suis artibus, nec diaboli ope lædere saga potuit, exemplum observatione fortè non indignum erit, quod refert *Godelman. dict. tract. lib. 1. c. 8. n. 7. Venefica,* inquit, *quædam, quæ hîc Rostochii ante quadriennium combusta est, ex carcere diabolum ablegavit, ut judices, qui pridiè eam sub torturâ examinarunt, vel interficeret, vel iis vel eorum familiis damnum inferret. Judices noctu spectrum adesse animadverterunt: Verùm quia se anteà divinæ protectioni commendarunt, diabolus nihil efficere potuit, & in carcerem reversus, veneficæ indicavit, se jussa exequi non potuisse, proptereà, quod dum cubitum ivissent, illi se in precibus suis Deo commendassent, additis his verbis:* Der Allerhöchste hat es nicht haben wollen. Quare imprimis judicibus, ut & omnibus piis meditanda est, illa Dei promissio dulcissima, quæ nobis per Christum facta extat elegantissimis verbis in *Psal. 91.*

Carnifex à saga læsus.

Sola pietas Judices à læsione sagarum tutatur.

Exempl. pii Judicis.

Meditatio Psalmi 91. utilis est Judicib9.

Læsio brutorum.

§. VI. Hæc de ſagarum læſione in homines. Jam de *Brutis animalibus* erit agendum. Extra omnem autem dubitationis aleam poſitum eſt, animalia tam manſveta, quàm fera lamiarum læſionibus juxta cum hominibus, permiſſu divinô, obnoxia eſſe. Manſveta quod attinet, illis variis modis nocent, plerumq; tamen pulveribus liminibus aut viis ſubſtratis enecant, ubi Bodinus addit: Non quod pulveres illud poſſint,(ſagas enim potius,quæ geſtant eos,enecturi eſſent, quam ſupergredientia animalia, cum eos ſagæ ad pedem unum ſub humô condant) ſed ſolus Satanas eſt hujus rei adminiſter, qui vult ut ſagæ conſenſum manumq; operi adhibeant. *Exempl. cauſſ. ait Sprengerus,quæſtionem à ſe de ſagâ fuiſſe habitam,quæ tres & viginti equos mercatoris Ratisbonenſis affecit morte. Quæ dixit, foſſam tantummodo à ſe factam eſſe, in quam pulveres à diabolô ſub limen januæ injectos eſſe.* Sic illa manum admoverat. Et hoc variis experimentis compertum eſt. Quin & ipſos patresfamilias, qui ſummum familiæ detrimentum per ejusmodi mortes equorum aliorumve pecudum incurrerunt, locupletes teſtes produco.

Pulveribus nocent iis.

23. equi à ſagâ interfecti.

§. VII. In vaccinâ quoq; ſpecie lædendâ haud ſegniorem ſtygias iſtas mulieres ſuis incantamentis adhibere operam, indigitat non obſcurè Paul.Ghirland. *de ſortil. Q. 6. n. 13.* Remedia,inquiens, quædam fiunt ad deſiccandum lac unius gregis, vel fœcundi armenti vaccarum, adeò, ut nihil caſei penitus reddant, quamvis anteà in maximâ abundantiâ reddidiſſent, & ſimiliter abortiones totius gregis vel armenti inducere poſſunt, prout aliàs vidi & habui in factô Romæ: quod duæ maleficæ mulieres cum iſtis maleficiis perire fecerint abortando multos pecudum fœtus, & matres deſiccaverant penitus. *hæc ille.* Vulgaris quoq; eſt matrumfamilias querela,lac è diſtentis vaccarum uberibus à ſagis furtô abripi. Verùm ſi rem penitiùs inſpicimus, deprehendimus, non à ſagis furtum committi, ſed ab ipsô diabolô, quando ipſi Deus hominibus nocendi facultatem permiſit, qui vi pacti lamiis poſtulantibus vitæ ſuſtentacula porrigere cupiens,rebus furtivis earum deſiderium explere cogitur. Nam cùm lactis copiam aliunde habere non poſſit diabolus, furtô vicinorum, qui offenderunt clientulas ſuas, vaccis ſubtrahat neceſſe eſt. Ne autem lamiæ pudentiſſimam ejus frau-

Vaccis nocent lamiæ.

Abortum pecorum procurant.

Quomodò ſagæ lac à vaccis alienis furentur?

fraudem persentiant, sed eas in devotione suâ retineat, varia eas edocet remedia; Ut in quocunq; suæ domus angulô velint, se collocent, mulctrale vas inter crura habentes cultrum, clavem vel forcipem, colum vel restim, aut etiam aliud instrumentum parieti vel columnæ infigant aut appendant, & illud instrumentum mulgeant. Quæ dum manus ad mulgendum apponunt, diabolum prius, qui eis semper ad omnia cooperatur, invocant, &, quod de tali vaccâ, è tali domô, quæ sanior & quæ magis lacte abundat, mulgere affectent, proponunt. Tunc mirâ celeritate diabolus ex mamillis illius vaccæ lac recipit, & ad locum, ubi malefica residet, &, quasi de istô instrumentô fluat atq; destillet, reponit. Interim vetulâ in opinione suâ relictâ, quasi ipsa emulsisset. *Spreng. & Balduin. in cas. consc. lib. 3. cap. 5. cas. 10. Superioribus seculis Trevirensi in civitate combustam fuisse maleficam, quæ confitebatur, se solitam ex pariete per epistomium lac, quod divendebat plurimis, mulsisse, scribit Mart. Delrio disquisit. mag. lib. 4. part. 1. quæst. 3. sect. 3.*

§. VIII. Feras quod spectat, illas pari modô incantari posse, tradit *Lamb. Danæ. in dial. de sort. c. 3.* ut effugere non queant, ut etiam manu capere possis. Verbis quibusdam incantantur serpentes, ut depositô venenô, sine noxâ tractari queant; Et capiuntur mures majores quos Rattos vocant, *Godelm. de mag. lib. 1. c. 8. n. 42.* Dicuntur etiam feræ in sylvis errantes narcoticâ arte indurari, iisque tantum stuporem arte dæmoniacâ induci posse, ut nullô globulorum ictu perforari aut vulnerari, multo minus capi queant. Quod scelus à venatoribus, dubiô procul pactum cum dæmone tacitum habentibus, in invidiam vicinorum venatorum sæpe parari, à fide dignô quodam Nobili audivi, cujus in totô districtu cervi velut ferrei bombardarum ictus cute illæsâ excipientes aufugerunt, nec ullum intra anni spatium cepit.

Feræ etiam incantari possunt.

§. IX. Hactenus infirmitates & morbos præcipuos per maleficas artes inflictos tractavimus. Jam dispiciendum erit de eorũ curationibus, *supra §. 1.* dum Pauli Ghirlandi opinionem de morbis hisce retulimus, mentionem injecimus, morbos à sagis profectos incurabiles esse, nec ullâ arte Medicorum sanari ac removeri posse, nisi accedat maleficus seu sortilegus, qui contrariis medelis ipsam ægritudinem maleficam tollat, quam facile brevi tempore

Morbi à sagis inflicti sunt incurabiles, nisi curet ipsa saga.

removere potest, juxta illud: Cujus est condere, ejusdem est & solvere, & cujus est condemnandi facultas, ejus est absolvendi libertas. *L.3.ff. de re jud.& L.37.ff.de R.J.* Nihil tam naturaliter connexum, quod eodem genere solvi non possit, *L.35.ff.eod.* Sanare enim hîc, & morbos inferre, ejusdem est artificii. Id quoq; extra dubium est, si Bombast. Paracelso credimus, qui *lib. de occult. Philosoph. & cœlest. medicin.* naturalis Medicinæ & chirurgicæ cassam in curandis his affectibus subodorans operam, verè quidem, sed parùm christianè & religiosè dicit: Quâ ratione & quomodo morbis magicô maleficiô inflictis succurrendum sit, scitu est necessarium omnibus Medicis, qui perfecti cupiunt esse. De tali autem curatione, nec Galenus nec Avicenna sciverunt aut scripserunt quicquam. Non enim in Academiâ discitur omnis ars, ideò oportet Medicum quandoq; accedere vetulas sagas, Zingaros, rusticos & circumforaneos, & ex ipsis artem istam addiscere, qui plus sciunt de his rebus, quàm omnes Academiæ Professores, & quanquam hæc rideant Academiæ Professores, tu verò utere illis in forti imaginatione, & experieris effectum. *hæc ille.*

Consilium parùm religiosum Paracelsi, de curandis his morbis.

Quæst. An liceat confugere ad Magos?

§. X. Quod cum ita sit, quæritur: *An cum enumeratis hisce & similibus morbis miserè conflictantibus licitum sit ad magos & sagas confugere, ut à morbis leventur?* Resp. Aut nobis sermo est de Jure Civili, aut Canonicô & Divinô. Primô casu licet impunè consulere & adhibere sortilegum aut sagam ad faciendum opera, quæ vergunt in bonum finem & prosunt, per expressam *L. eorum 4. C. de Malefic.& Mathem. in verbis: Nullis verò criminationibus implicanda sunt remedia humanis quæsita corporibus.* Quid aliud Imperator Constant. voluit? quàm illas artes magicas, quibus saluti hominum consulitur, non culpari, multò minus improbari debere. Hinc rectè *Damhouder. in prax. Crim. cap. 61. n. 97.* dicit: Non est tamen quod quisquam putet, hæc remedia de jure Civili esse prohibita, aut ullâ pœnâ de J. C. afficiendos, quicunq; hôc artificiô illata incommoda profligunt, licet id agant arte maleficâ. Exin colligo Damhouderium, quosdam virgulâ censoriâ Imperatorem Constantin. notantes haut latuisse. Inter quos est *Delrio dict. tract. lib. 6. c.2. sect. 1. Q. 2. p. m. 963. & Danæ. de sort.* qui asserunt, quasi Christianâ fide tunc nondum fuerit imbutus Constantinus, cùm hanc

De J.Civ. licet impunè consulere Magos.

legem

legem tulerit. Quod quidem non impugnamus: Aſt quod culpam Delrio in Tribonianum noſtrum, quem hominem planè ſceleſtum immeritò vocat, conjiciat, quod ſc. is Conſtantini legem, tanquam Juri omni repugnantem, Corpori Juris inſeruerit; Quaſi verò leges Corpori Juris inſertæ ex mente legislatorum eſſent, quin potiùs ex mente ipſius Juſtiniani, qui omnia fecit ſua, in Codicem ſint relatæ. Qui tanquam Chriſtianus Imperator procul dubio hanc Conſtantini legem, ſi de remediis diabolicis, & de magiâ, quæ fit cum aliquâ diaboli invocatione, ac non potiùs de ejusmodi remediis naturæ occultis, quæ Magiæ ſpeciem redolere videntur, intelligenda veniret, incorrectam non relicturus fuiſſet. Urget quidem Delrio Legem iſtam Conſtant. omninò eſſe correctam per Leonem Imperat. *in Nov. ſua 65.* Sed ſciendum, Leonem non fuiſſe univerſalem Imperii Imperatorem, ſed ſaltim Conſtantinopolitanum & Orientalem, qui hâc in parte Jus Juſtinian. immutare non potuit, quoad Imperium Occidentale. Statuentis ſiquidem diſpoſitio ad limites ſuæ poteſtatis reſtringi debet *l. fin. ff. de Jurisdict.* Quid? quod hodiæ Novellæ Leonis ad corrigendum Jus Juſtinian. minus rectè allegantur. Quare quò noſtri Civil. Juris auctoritas ſarta tectaque ſervetur, cum Binsfeld. & Goed. hôc moderamine adhibitô Conſtantini legem ita accipiendã putamus: Quod, ſi ad bonum finem adhibeatur Magia, de J. C. toleretur, ut propterea nec exercens, nec conſultor pœnam ullam incurrat: Niſi de adhibitâ diaboli invocatione conſtiterit. Tunc enim non quidem ordinariæ L. Corn. ſed extraordinariæ pœnæ locum eſſe dicimus. Quod autem ab hâc lege divortium faciat Jus Canonum & Divinum, non eſt adeò mirandum, cum Lex Civ. in forô fori tantùm attendat & corrigat ea, quæ cum ſocietate humanâ pugnant. Lex divina verò in forô poli ulterius progreditur, & interiorem hominem requirit. Hinc quoniam circa diverſa verſantur ſubjecta, lex humana multa permittit, quæ lex Divina & Canonum damnat, ut ex ſequentibus apparebit, vide *Petr. Theodor. in Colleg. Crim. diſp. 7. t. 6.*

Tribonianus à Delrione culpatur.

L. 4. C. de M. & M. non eſt correcta per Nov. Leon. 65.

Intellectus l. 4.

Ratio cur Jus Can. discrepet à J. Civ.

§. XI. Dixi nos loqui aut de Jure Civili, aut Canonicô. De Jure Canonicô, cujus deciſioni propter morſus conſcientiæ evitandos haud dubiè ſtandum, non licet ullô modô, etiam pro recuperandâ corporis ſanitate, quærere remedia diabolica & ſuperſtitioſa,

Juris Canonici deciſioni hâc in parte ſtandum.

sa, licet aliter sanitas ipsa, nisi per remedia prædicta, recuperari non posset *per c. admoneant. 26. quæst. 7. c. qui sine Salvatore 26. quæst. 2. c. si per sortiarias 33. quæst. 1.* Et ratio horum textuum est, quia magis expedit pati in corpore, quàm in animâ, cum minor sit corporis jactura quàm animæ. Atq; in *dicto c. Sortiarias* Ecclesia potiùs tolerat dissolutionem matrimonii, & tanti vinculi sacramentalis fracturam, quàm permittere & concedere maleficiatum seu nodatum contrariis maleficiis liberari. Idem quoq; erit statuendum de remediis superstitiosis, appendiculis & ligaturis, quas detestatur *c. nec mirum 26. §. ad hæc. quæst. 5. verb. Ad hæc omnia supra dicta pertinent ligaturæ execrabilium remediorũ, quæ ars medica condemnant, sive in precationibus, sive in characteribus vel in quibusdam rebus suspendendis atq; ligandis, in quibus omnibus ars dæmonum est, ex quâdam pestiferâ societate hominum & Angelorum malorum exorta. Unde cuncta vitanda sunt Christiano & omni penitus execratione repudianda atq; damnanda.* Cum his Canonibus planissimè consentiunt leges divinæ, *Levit. 19. v. 31. & 20, 6. Deut. 18, 10.* ubi severissimè magos, sagas aut ejusmodi satellites Satanæ consulere, in quacunq;, ad quamcunq; finem bonam illud fiat, prohibemur. Deus enim solus est, qui sanat infirmitates nostras, *Psal. 103.* Ille est qui morbos immittit & à morbis vicissim liberat, *Ps. 107.* Quare providentiâ Dei, mediis legitimis & precibus in quærendâ sanitate utendum, non superstitione aut magiâ. Sed quod quibusdam ea res feliciter cessisse nobis à nonnullis objici velit; id quantulum est, & quàm rarò accidit, quando è decem, qui ad ejusmodi auxilium confugiunt, vix ac ne vix quidem unus reperiatur, qui opem sensit. Sed esto sensissent feliciter, ista tamen non ex successu, sed ex Dei præceptô sunt judicanda. Nam & qui furatus est, sæpe lautius vivit, probandumne propterea furtum erit? Ac licet vel centum mihi in medium proferantur, qui hæc remedia tentantes benè sese habuerint; Vix tamen unum, ex quô pietatis mica elucet, mihi nominabis, qui non ex istâ sanatione morsum aliquem conscientiæ sentiat aut sensurus sit. Nam si corporis malum, ait Bodinus, satanas curaverit, semper animæ infligit vulnus. Et Danæus, si quando ad alterius quàm unius Dei auxilium confugimus, prodimus in eô turpissimam animi nostri diffidentiam, infidelitatem, rebellionem atq;

Rationes canonum.

Remedia superstitiosa etiam rejiciuntur.

LL. divinæ cum Can. consentiunt.

Objectio à prosperô successu.

Simile de fure

Curatio malefica animæ semper infligit vulnus.

atq; etiam sceleratissimum Numinis Divini contemtum. Quibus vitiis & malis ipsius iram, imprimis autem mortem æternam capiti nostro consuimus. Tutius ergò svadentibus Theologis intuitu tanti peccati erit, millies mori, quàm diaboli operâ semel sanari; Tum quod minus sit malum corpus perire, quàm de animæ salute periclitari; Tum quod honor Dei, qui reverà hôc modô in Satanã transfertur, cunctis corporis bonis longè sit anteponendus. *Conclusio.*

§. XII. Ex his ipsis facilè emergent responsiones ad eorum objectiones, qui limitatè quæstionem nostram purè negativè concludentem, esse intelligendam contendunt. (1) Dicunt: non quidem licere & fas esse maleficiato, ultrò recurrere ad maleficas & opem earum implorare; Si tamen fieri à nobis velit, jubeat, & adigat maleficas nobis opem ferre Magistratus, nos tunc salvâ conscientiâ earum auxiliô & damnatis remediis uti posse, nec à nobis peccari, si admittamus. Si enim, inquiunt, nobis non petentibus id fieri ipse Magistratus velit, & imperet Magis, tunc penè inviti eorum sentimus auxilium, in quo caremus omni animi scrupulô & culpâ: intervenire enim Magistratus, tanquam Dei ipsius auctoritatem, cui parere oportet, quia à Deô habet imperium. Et hoc est fundamen limitationis illorum. Verùm admodùm infirmum hoc est, imò falsum. Primò enim & ipsum Magistratum, licet vicem Dei in terris gerat, illud Apostoli *ad Rom. 3, 8.* interdictum: Ne unquam faciamus malum, ut eveniant bona; stringit, qui hoc loco peccat, suadendô & obtrudendô medelam suspectam. Deinde, si argumentatio ab auctoritate Magistratus procederet, licebit & nobis à pari argumentari: Si judex & magistratus idola colere præcipiat, si furari, si mœchari & Satanam amplecti; Possumusne tunc ejus jussa capessere, ac ea facere salvâ conscientiâ, quia jubet magistratus? Nemo certè, ut conjicio, sanus unquam hoc concesserit, quin potiùs nobis suasor erit, ne, si per totum etiam vitæ curriculum nobis ægrotis in lectô decumbendum esset, ad hujusmodi opem & artes Satanæ recurrendum sit, licet velit & imperet Magistratus, etiam summus. Appositè nostro casui convenit, quod refert *Jac. Spreng. Sagarum inquisitor, exemplum de Episcopô à se visô in Germaniâ, qui adversâ utens valetudine ex sagâ vetulâ cognovit, se ex maleficiô ægrotare, nec aliam valetudinis recuperandæ viam esse, quàm ut eadem saga sortilegiô pereat, quæ sortem in ipsum conjecerat. Miratum Episcopum*

Limitatè quidam nostram negantẽ quæst. intelligunt.

1. Limitatio.

Responsio ad limit.

Exempl. Episcopi à Papa, maleficæ curationis adhibendæ, indulgentiam impetrantis.

 celeri-

celeribus equis misisse Romam ad Nicolaum V. Papam, ut veniam indulgeret hujus curationis adhibendæ: Papam, qui Episcopum deamabat unicè, indulsisse hâc clausulâ dispensationi adjectâ, ut ex duobus malis fugiatur majus. Sagam diplomate allatô dixisse, cum Papæ & Episcopo placeat, se illud effecturam. Sic mediâ nocte restitutum fuisse Episcopum, sagam verò, quæ eum fascinaverat, in morbum, ex quo obiit, incidisse. Sic à Satana videmus procuratum, ut Papa, Episcopus & saga in eodem factô homicidæ essent, quibus simul persuasit, ut sibi servirent, & obsequerentur mandatis suis, *Bodin. de Mag. dæmon. lib. 3. cap. 5.*

2. Limitatio. (2.) Propugnat *Nicolaus Remig. lib. 3. Dæmonolat. c. 3.* Precariò quidem, inquiens, non licere opem à maleficô impetrare, sed vi & verberibus eam extorquere licitum esse, qui hoc faciat, nunquam, qui illud, semper lethaliter peccare. Sed utrumq; aliquid monstri alit. Cur verò coactionem tanquam minus peccaminosam præferat, utitur his rationibus: *Prima* est, quia talis coactio inhonorat diabolũ, & est expers omnis pacti; Ergo licita est. Resp. cum Delrione *Disquisit. Mag. lib. 6. c. 2. sect. 1. q. 2.* Cogentem magis inhonorare Deum, quia cogit alium peccare, imò nec inhonorare diabolum, quia cogit maleficum, ut invocet & honoret dæmonem: ipse quoq; eum honorat, quia non modò credit, dæmonem posse hanc medelam afferre, sed etiam concurrit positivè ad actum positivum; Dæmon verò pluris hoc facit, quàm mancipii sui injuriam, cujus afflictione solitus est gaudere. Nec potest talis dici expers pacti taciti, qui cogit maleficam ista perficere virtute pacti, quod malefica cum dæmone iniit. *Altera* Remigii ratio est, quod liceat à fure fugiente res sibi ereptas contrariâ vi repetere: Liceat arcem injustè ab hoste occupatam, armis recuperare: Liceat vinculis per tyrannidem mancipatum astu violenterq; eripere: Cur non hæc vis licita sit, ut innocentem morbis indignissimis sanemus? Resp. Illationem esse vanam, quia reliqua illa licita sunt de jure divinô, naturaliq; consentanea. Maleficium verò maleficiô sanare omni repugnat juri. Ex quibus judicium ferre in proclivi est de factô *Caroli Martini Præfecti Laodunensis, qui factus certior, mulierem pauperem in Valle (id suburbii Laodunensis nomen) fuisse à sagâ vicinâ fascinatam, misertusq; illius, necem interminatus est sagæ, nisi mor-*

Ratio limitationis prima.

Responsio.

Ratio 2.

Resp.

Exemplum mulieris, quæ ju-

morbum vicinæ adimeret. Metuens illa promisit se curaturam. Itaq; ad pedes cubilis venit, vultum in terram demittit, manus jungit, diabolum maximum magnâ voce appellat, subinde preces renovat, voces incognitas aliquot repetens frustum panis ægrotæ tradit, quæ eodem momentô cœpit revalescere. Quô in factô illud est evidens, diabolum æque ab ægrotâ atq; â sagâ invocatum & adoratum esse. Præstat autem mori millies, quàm detestandum remedium corpus sanans animamq; occidens experiri. *Bodin. dict. tract. lib. 3. c. 5.* *jubente magistratu, à sagâ, quæ eam læserat, iterum est sanata.*

(3.) Alii dicunt, non licere quidem medelam, â malefico imparatô, sed tamen â paratô ad eximendum malum, recipere. Resp. & hoc peccaminosum est, quia licet sit paratus peccare & eximere maleficus: Hoc tamen peccatum non committeret, nisi inductus. *3. Limitatio. Resp.*

(4.) Prætendunt maleficum seu maleficam posse induci, ut per modum aliquem licitum tollat maleficium. Ad hoc Resp. distingvend. si quis omninò certus sit, quod remediô non sit usurus illicito veneficus, indicet etiam remedium suum, quod â Medicis & Theologis approbatur, tunc puto posse adhiberi sine scrupulô, ita tamen, ut potius applicetur â piô homine, nam si miraculosa est ejus operatio, Deus illã potius edet, per pium hominem, quàm per diaboli mancipium. Quod si autem quis incertus sit, & dubitet de legitimis remediis, ac malefica rogata remedium exponere, illud dicere detrectat, tunc hoc ipsô satis indicat, se remediô usuram illicito: Præsertim quando dicit, illud planè non profuturum, nisi ipsa ægroto remedia hæc applicet. Tunc non est dubitandum, quin aliquid adhibitura sit ex pactô cum diabolô convento. Ac propterea illorum illarumve curationes, si puram conscientiam servare quis studeat, cane pejus & angue fugiat. *4. Limitatio. Resp. disting.*

(5.) Cautelam proponunt, quâ quis adhibitâ posset licitè usurpare remedia magica, nimirum ut utens expresse protestetur, se nihil commune cum diabolô habere velle, præprimis si petitur ab eô, qui non intulit ipse maleficium. Quam protestationem etiam amplectitur *Delrio dict. loc.* Verùm de hâc ipsa, quæ mihi quoque valdè suspecta videtur, judicium relinquo Theologis. *5. Cautela protestationis. Resp.*

Tandem (6.) sunt qui statuunt, non quidem per remedia superstitiosa, sed per vana tantùm, quæ non sunt illicita, licere sanitati consulere. Verùm sciendum, omnem superstitionem omnesq; *6. Limitatio. Resp.*

vanas actiones peccatô non carere, & vanis istis remediis diabolum æquè cooperari. Hinc rectè Bodinus invehitur in eos, qui nuptæ annulum accipiunt ad notationem solvendam, & per eum fit illud, quod horreo dicere: Res illicita est, inquit, nam in hâc re, vir aversus à Deo, auxilium esse statuit, nec dubium est, quin diabolus ad eam manũ porrigat. Similiter & eum Germaniæ morem culpat: quando matresfamilias, quod ipse inquiens, sæpè audivi, factum, in ollâ fervefaciunt lac illius vaccæ, quam sagæ exhauserunt, & certis vocibus (quas reticere placuit) enunciatis, ollam ictibus baculi feriunt, eodemque momentô dicant, diabolum sagam dorsô tot ictibus petiturum esse. Et hoc illicitum est: sic enim mos consilio satanæ geritur, qui eam, quæ saga non est, hâc via ad idem facinus allicit, dum rem animadvertit adeò mirabilem. Idem quoque judicium esto, de pessimô factô, quod Sprengerus dicit, in Germaniâ observatum & à se visum, quô à sagâ equi interfecti erant, dominus equi mortui viscera in cellâ aut specu subterraneâ consummebat igne. Tunc malefica, quæ commisit malum, dolorem colicum in intestinis sentiens ad ædes contendit rectâ, ubi cremantur viscera, ut prunam candentem postulet, quo impetratô dolor istius desinit. Quodsi verò non aperiantur fores, ædes offunduntur tenebris, tonitru personant horrendô ruinamq; minantur, nisi qui intus sint, aperiant. Bodin. *lib. 3. cap. 5.*

Adhibitio rerum superstitiosarum Annuli.

Lactis fervefacti.

Intestinorum combustio.

§. XIII. Cum de superstitiosis remediis sermonem interseverim: & verò superstitionem quandam sapiat, res ad nocendum per sagas positas, removere, fortè non abs re, cum ejusmodi casus totâ die accidant, quæsituri erimus. *An signa*, (per quæ hoc locô intelligimus ollas, ligamina, claustra, pulveres, insecta, unguenta, & alia similia) *quæ ex pactô cum dæmone saga adhibuit, ut aliquis maleficiô lædatur, sub limine defossa aut alibi reposita, si de iis ex confessionibus aut aliunde constat, liceat removere & destruere, ut diabolus nocere desinat?* Antequam respondeamus, ex superioribus præsuppono, ligamina, quamdiu durant, hominem manere ligatum, & pulveres quamdiu sub limine vel aliô locô remanent, non desinere morbos & mortes hominum pecorumq;, & hoc experientia, è plurimarum sagarum confessionibus elicita docuit abundè. His præsuppositis respondet ad præsentem quæstionem negativè simpliciter

Q. An signa removere liceat.

Resp. negativè Hesselius.

ter Johann. Hesselius *in prælect. lib. 4. sent.* cum suis discipulis, procul dubiô piô animô, ut homines à superstitionibus absterreret. Ejus argumenta cum sint prolixa, & numerô aliquot, saltim ponderosiorum nucleum huc excerpam, quò inferior nostra affirmans cum negativâ juncta clarior & perspicuior evadat. Dicit Hesselius (1.) cum signum amovetur, sanitas non expectatur à Deo, nec à causâ naturali, sed à Diabolo, (2) Qui signum tollit, eâ spe ut nocumentum cesset, miscet se pacto, quod maleficæ cum diabolô intercedit, quia diabolus cum malefica pactus est, ut signô posito ipse noceat, signo remotô desinat: Ergo talis, dum interturbat pactum, de eô communicat. (3.) Signum amovere est colere diabolum, quia est credere, quod possit nocere, quibus & quando voluerit, quasi à Deô non dependeat nocendi facultas. (4.) Non licet declinare ad magos, ut scriptura docet: Sed qui amovet signum, declinat ad magos, E. (5) Diabolus nunquam cessabit sponte à nocumentô corporali, nisi ut gravius noceat in animâ, quod nocumentum etiam vel amovens, vel maleficiatus, vel uterq; hîc persentiscit. (6) Quod diabolus non sit alligatus signis, potest enim nocere sine signis, & positis signis liberum illi adhuc est, non nocere, ut & amotis sublatisq; adhuc nocere ac non desistere à nocumentô, (7) Diabolus non potest diutius nec fortius nec lenius hominem affligere, quàm donec ei Deus permittit, qui pactis hujusmodi non adstringitur. E. absurdum est, expectare remedium ab hujusmodi remotione signi, seu curare talia diaboli pacta. Tandem (8) suam sententiam probat Hesselius exemplô B. Hieronymi *in vit. S. Hilar.* ad quem, cum adducta esset puella à dæmone obsessa, & dæmon clamaret: Se invitum in puellam ingressum fuisse, utpote vi maleficiorum coactum: Nec posse eam relinquere, nisi prius ablatis signis sub limine positis: Vetuit vir sanctus signa perquiri & orationis virtute dæmonem expulit, ne, inquit Hieronymus, aut solitis incantationibus recessisse dæmon videretur, aut ipse sermoni ejus fidem accommodasse. Verùm hæc argumenta unici Hesselii pro negativâ adducta, ad quæ in conflictu respondebimus, quamvis haut levis armaturæ videantur, conclusionem tamen nostram Affirmativam: *Signa nempe maleficii, etiam spe cessationis morbi vel mali, quærere licere, & inventa removere ac tollere*; ob rationes præ-

Ratio Hessel. (1.) (2.) (3.) (4.) (5.) (6.) (7.) (8.)

Conclusio Affirmativa, signa esse amovenda.

prægnantes non evertunt, tanquàm omnium nationum, Hiſpanorum, Germanorum, Gallorum, Brittannorumque, ex iisq; Theologorum, JCtorum & Scholaſticorum, calculô approbatam.

Affirm. noſtr. ratio (1.) (1.) Etenim firmatur noſtra concluſio communi praxi cunctorum ferè ubiq; etiam bonæ conſcientiæ & ſcientiæ; qui hoc modo maleficiatos ſanant, & fortè alius modus ſanandi, vix unquam occurrit. Sprengerus & Niderus exemplum de equo, quô vehebatur conſularis quidam vir, refert: *Hujus equi membrum genitale aut penem, ſaga quædam inimica hero, vel potius ipſius nomine diabolus arctiſſimè ac intricatiſſimè vinculô colligaverat, ut à Veterinariô, cujus curæ equus commendabatur, forte fortuna nodum deprehendente unguibus diſſolvere fruſtrà laboratum fuerit. Ferrô tandem nodô Gordiô ſoluto proſiliit protinus equus è ſtrato, at q; per lotium maxima copiâ concreti ſanguinis rejectâ, convaluit.* Neq; huic equo ullum naturale remedium ſupererat, quàm ſi nodus ille diſſecaretur.

(2.) (2.) Probatur validâ ratione, quia in hâc amotione ſigni nulla intercedunt media illicita, ſive enim actus *internos* (1) quæ ſunt, deſiderium ut ſanitas reddatur, ac ceſſet nocere dæmon (2) opinio & credulitas; quâ ſibi quis imaginatur, cum ſublatione ſigni pactum ceſſaturum, & cum pacto noxam, (3) eſt ſpes ſanationis & ceſſationis: Sive actus *externos*, qui ſunt rogare maleficum, ut ſignum tollat, & nocere per dæmonem deſinat, vel jam nota ſigna externô opere tollere & deſtruere, ſpectes, liciti maximè ſunt & ſuperſtitionis omnis expertes. Licita igitur omninò erit tota hæc amatio cum ſpe tollendæ noxæ. Nec eſt, quod Heſſelius excipiat, ſemper huic amotioni ſubeſſe tacitam quandam honorationem ſeu invocationem dæmonis, cùm intentio amoventis ſit inſpicienda, qui non intendit hâc ratione, dæmonem honorare, vel eum invocare, aut pactum ſagæ cum dæmone comprobare, vel quicquàm operari ex eo pacto: Sed intendit invocationem per ſagam ſignô poſitô factam impedire, pactum illud nocendi reſcindere, & annihilare. Multò minus honoratio dæmonis ex hâc ſublatione ulla elici poteſt, quia non tollit idcircò, ut putet illis rebus vim ineſſe nocendi, ſed quod exiſtimet, tamdiu hæc poſita manebunt, dæmonem, Deô permittente, nocere poſſe.

(3.) (3.) Maleficus malefacit ponendo. E. aliquis benefacit tollen-

lendo. Objiciunt iterum Hesseliani, omninò in tollendô esse superstitionem, propter pactum tacitum. Sed falsum & hoc est; Siquidem puer, ignarus, positum esse signum ad nocendum à sagis, tollere potest. Isne propterea pactum tacitum cum dæmone habere dicendus erit? Minimè certè, & tamen dæmon cessat à nocendô.

(4.) Si licet declinare à locô, ubi positum signum suspicatur; Si licet evitare personas, à quibus quis metuit lædi maleficiô. E. etiam licet removere signum cum eâdem spe, ne quem amplius lædat. (4.)

(5.) Licet maleficos maleficasq; è mediô tollere, eâ spe ac desideriô, ne hominibus amplius noceant per diabolum, ut ejus viva instrumenta. Licet ergo signa quoq; earum tollere, ne per diabolum ea amplius noceant, ut ejus muta & fictitia instrumenta. (5.)

(6.) Licebit itidem argumentari à simili: Si quis cum hoste in civitate obsessâ foret pactus; ut, suspensâ de muro flammulâ candida, accurrat, & portam occupet, urbeq; potiatur. Et tertius quispiam civium hoc rescicat: Nonne tollere licebit? Imò laudem & præmium merebitur si fecerit. Quis quæso illum proditoribus consentire dicat, sed ob pactum hostile interruptum laudabitur. Cur igitur non eâdem ratione & jure, is, qui rescivit, pactam fuisse sagam cum dæmone defodiendô ollam in necem ac perniciem hujus vel illius familiæ; Poterit eam tollere & tollendo liber & alienus à dæmoniacô pacto erit pronunciandus. Deniq; (6.)

(7.) Si licet quôvis modô licitô conatus dæmonis destruere, iisq; etiam maturè occurrere; si incantamentis aliquis dæmonem ad nocendum invitaret, rectè faceret, qui murmuranti os pugnô probè obturaret; Si per scripturam & characteres id conaretur, laude dignus esset, qui dissiparet ac conscinderet membranulas. Cur non idem Jus conceditur in signis positis, quæ similiter dæmonem ad nocendum pelliciunt? Sicut ergò possum impedire, ne verbis vel characteribus Magus aut saga consequatur effectum à dæmone, potero etiam signi alterius destructione id ipsum perficere. Vide de his plura apud Mart. Delr. *disquis. Mag. L. 6. cap. 2. sect. 1. quæst. 3.* (7.)

QUÆ-

QUÆSTIO V.

An dentur Synagogæ & conventus diabolici, & an verè & corporaliter ad eos à Dæmone deportentur Lamiæ?

Contenta totius quæstionis.

§. I. Hæc quæstio, ut eò solidius pertractetur, lubet incudi reddere (1) Conventus ipsos, quis indicet, ubi & quando instituantur. (2) In dictis his, præparatoria ad iter. (3) Ipsam corporalem translationem, & tandem (4) quid in conventibus his agatur.

Satanica sabbata.

§. II. Uti olim Deus populo suo Hierosolymis Synagogas erexit, ut in iis ignarus legis divinæ populus erudiretur, voluntatemq; Dei placitam ex verbô in iis prædicato hauriret: Ita & diabolus, in omnibus omninò suis actionibus simiam Dei agens, gregi suo acherontico conventus & synagogas, quas satanica sabbata vocant, indicit. In quibus sacris suos initiatur, in fide privatim datâ, huc illucq; nutante, (si fides est nominanda) confirmat publicè, deteriorem veri Dei abnegationem majoremque sui cultum ab ipsis flagitat, artes & vias compendiosissimas nocendi rudioribus fideliter monstrat.

Diabolus lamias examinat.

Quos autem satis constantes expertus est, & in arte suâ quosdam progressus fecisse novit, eos easve examinat, ut ex iis rescifcat, quàm rectè & diligenter munus intoxicandi mandatum impleverint, & quos necaverint, eas, si probè officiô defunctas, animadvertit, laudat, præmiis ad majora audenda invitat, si quas segnes & remissas in opere offenderit, eas verbis diris objurgat, minis ac verberibus insequitur. Atque de hisceConventibus & Synagogis Lamiarum nullus Autorum, quos quidem evolvi, imò nec ipse Lamiarum Patronus, quem suprà laudavi scilicet, ne dubiolum quidem movit. Quin & Remigius, qui sedecim annos causis Criminalibus in Lotharingia præfuit, ac non minus octingentos hujus criminis reos homines capite damnavit, testatur, eos omnes unô ore maximam hujuscemodi conventuum frequentiam, prædicasse. Adeò, ut tutò affirmari liceat, conventus à diabolô certò institui.

Indictio conventuum per quem fiat.

Quos vel ipse tanquam præses collegii, vel per dæmonem, qui ad cujuslibet sagæ custodiam constitutus est, (quem blandis cognomentis (ut Martinelli, Magisteruli aut alius) pro lubitu satanæ honorare coguntur sagæ) vel per alios Magos aut sagas, per unum aut duos dies, antequam fiat congregatio, denunciat & indicit.

cit. Cum ipſe per ſe evocat, aut ſuis humanâ formâ *Martinellus* apparet, aut ſaltim eâ, quâ dignoſci à ſagis poteſt. Adeò, ut nonnunquam eveniat, ut in eôdem hominum cœtu, ſolus ſortiarius vel ſaga ſatanam præſentem agnoſcat, cæteri non poſſint, quanquam hominem cernant aliquem, ſed ater an albus ſit, neſciunt, *Danæus de ſort*. Per alios fit denunciatio, quando per ſuos diſcipulos aut alias ſagas vicinas evocat, locumq; ſemper ac tempus certum in denunciatione ipſis præfigit ac deſignat. Ritè ſic vocatis lamiis, quod ſi quædam juſtam cauſam impedimenti, quò minus conventui intereſſe valeat, prætexat, ea ipſa auditur, dummodò ſit cauſa vera & excuſabilis, quæ legitimè excuſare poſſet. Alioquin ſi fingeret habere cauſam ſaga, quæ nulla eſſet, morasque necteret, quò minus non accedat, non deferebatur invita, ſed remanebat in domo ſuâ, nihilominus pro pœnâ ſui mendacii fortiter cruciabatur à dæmone, ut in mente & corpore maximis & continuis doloribus ac ægritudine intrinſecâ adeò miſerabiliter vexaretur, ut die noctuq; nihil penitus quietis haberet, ſed ſemper tribularetur, & omnia, quæ ipſa intereà ageret, evaneſcerent & perirent in fieri. Et his malis non evadebat lamia prius, quàm peccatum ſuum confiteretur, & promitteret etiam mediante jurejurando, quod impoſterum non recuſatura ſit accedere. *Paul. Ghirl. de ſortil. Q. 7. n. 28. in fin.*

In quâ formâ appareat Martinellus.

Impedimenta an excuſent & quomodo?

§. III. Loci, in quibus ſolent à dæmone cœtus & conventicula malefica inſtitui, plerumq; ſunt ſylveſtres, occulti, ſubterranei & ab hominum converſatione remoti. Indicuntur ſæpies in locis longè diſſitis, peregrinis, caducis caſtellis & deſertis, nonnunquàm in compitis. Sic in monte Atlante plerumq; fieri conventus, tradunt *Mela lib. 3. cap. 44. & Plin. lib. 5. c. 1. In Hollandia Magus nomine Johannes de Vaulx Stabuleti decollatus ao. 1603. fatebatur ex præcipuis locis generalium congregationum eſſe unum in ditione Ultrajectina, & eò ſe non ſemel Stabuletô delatum.* In Germaniâ locus hujus conventus ſagarum eſſe creditur Mons Bructerorũ. Nec improbabile forſan eſt, quoniam ille mons in mediâ Germaniâ ſitus eſt, & à Geographis umbilicus Germaniæ dicitur; Atq; inſuper in mediâ aëris regione conſtitutus, & juxta ſuprà recenſita loca valdè nemoroſus & ab omni hominum converſatione & præteritione remotus eſſe dicitur. De quo & Joh. Georg. Godelm. *L. 2. de Lamiis c. 4.*

Loci conventuum quales?

In Germaniâ Mons Bructerorum, conventibus ſacer.

c. 4. n. 2. Pervulgata fama est, inquit, lamias totius Germaniæ certis unguentis illitas noctu Cal. Maji in montem Bructerorum vulgò Blocksberg oder Heweberg pajulari. Quin famam & hanc, ne quis figmentum putet, experientia & vera sagarum complurium confessio judicialis comitatur, cui indicio est Respons. Lips. Quæstori Ostraviensi Mens. Jul. ao. 1613. datum, ubi saga in confessione montem hunc ludis dicatum prodidit in verb. Sie wäre nur zweymahl auff dem Blocksberge gewesen / und auff einer Ofenkrücken zur Feuer-Mäuren oben nauß und nirgend an ins Teuffels Namen hinnaus gefahren. Vorgedachte Böttigerin ihre Nachbarin / hätte sie mit einer Salbe geschmieret / darauff sie beyde in einem Augenblick auffm Blocksberge gewesen / daselbst sie Kuchen gebacken und Bier getruncken / aber keinen Wein / auch getantzet / uñ wären die Spielleute Sackpfeiffer und Trummelschläger / wenn sie dahin kämen / verblieben sie ohne gefähr ein paar Stunden beysammen / uñ hätte allezeit eine junge Braut den Vorreyen / dazu sich ihrer so viel und von hundert Meilen weges her auffm Blocksberg finden thäten / so man nicht alle zehlen könte &c. Et ad eundem Quæstorem in aliô casu Mens. Sept. ao. 1613. ib. Wie sie denn auch ferner bekant und außgesaget / daß sie mit der gerechtfertigten Täschin und Kuntzen Ortheien auff dem Blockersberge gewesen &c.

Tempus conventuum. §. IV. Tempus horum conventuum dum examinamus, deprehendimus cum Danæo, in tempore instituendorum nihil certi constitutiq; habere satanam; nec enim fieri hebdomadatim, menstruatim, vel etiam annuatim; Sed quando quotiesq; isti Magistro visum fuerit. Comuniter tamen bis vel ter in anno institui ex plurimarum confessionibus creditur, de quo fidem facit Resp. Lips. Kalten-Sontheimb an Valentin Gutnperten Centgraffen mens. Jan. Anno 1613. ubi saga confessa est hæc: Zehen Wochen nach solchen Verlöbniß / hätte sie ihr Buhle auff einer kurtzen Gabel / so in ihrem Hause hinter den Backofen gestanden / zum Tantze geführet / welches nachmals des Jahrs dreymahl geschehen / an Walpurgis / Johannis und Jacobi / zweene Pfeiffer so ihr unbekandt / hätten mit Schalmeyen auffgespielet / und sie für den Tantze Mahlzeit gehalten &c. Tempus tamen nocturnum ac intempestæ noctis tenebras *Cur fiant convent. tempore nocturnô?* hisce conventiculis consecrari ac deputari à diabolô, certum est, (quam-

(quamvis nonnulli dicant, etiam fieri interdiu & meridie conventus) idq; ob geminam rationem, quarum unam suppeditant nobis Theologi hanc: Quia nempe dæmon post fœdum casum è Paradisô effectus fuit obscurus ac tenebricosus, *Sanct. Thomas in tract. 44. Q. 16. art. 1. & 6. in Tit. de dæmonibus.* Hinc lucem fugit, tenebras vespertilionis in modum amat, & omnia opera, quæ ipse peragit, claræ luci exponere subterfugit, sed in obscurô tenebricoso locô & tempore tractat, eò maximè quia opera ipsa sunt peccata, quæ communiter dicuntur nigra, & opposita luci veritatis, virtutis & justitiæ, juxta commune veriverbium, qui malè agit odit lucem, *c. perniciosam 18. Q. 2.* Alteram reddunt nobis JCti hanc: Quia, si die ac clarâ luce conventiculos & cœtus subditorum suorum cogeret & agitaret, conspici possent ab aliis, faciliusq; fisco aperirentur maleficia, ob quæ devenirent ad notitiam curiæ ac justitiæ publicæ, cui hôc modô incautè suas fideles capturæ ac ultimi supplicii periculo exponeret diabolus. Quare ne tàm facilè detegantur & impediantur, eorum opera, sacrificia multâ de nocte celebranda curat in locis ut dictum, dissitis & obscuris, ne ea à quôquam ullum ferant incommodum.

Ratio Theologorum.

JCtorum.

§. V. Evocatæ hôc modô & tempore Lamiæ, conventus planè contra morem iter longinquum ingredientium, qui se totis viribus ad illud componunt, abollâ sibi & aliis vestibus prospiciunt, adeunt. Lamiæ enim corpus suum, quod tamen tegi Deus jussit, voluntariè vestibus spoliant, & nudæ plerumq; (nam & vestibus quoque indutas levibus visitasse conventus, compertum est) conventicula accedunt, idq; turpi dæmonis fraude illud fieri certum est, ut eò facilius libidinis incendivum crearet, qui illis persuadet, eas non posse conventiculis interesse, nisi nudum corpus ungventô, ex corpusculis infantum ante baptismum necatorum præparato, illinant, idq; propterea solùm illis persuadet, ut ad quàm plurimas infantum insontium cædes eas alliciat; Ac ne fortè, una ab aliis, ungventum, quod primâ vice saltim procedit, sæpius mutuò accipiat, necessarium esse dicit, ut ipsæmet sibi illud ex infanticidio comparent. Adeò miseris prorsus imaginatur, vim translativam per occultam qualitatem huic ungvento inesse, quod tamen reverâ nihil confert ad delationem, aut si certè aliquid confert,

Præparatoria ad iter.

Sagæ nudæ plerumq; conventus adeunt.

Unctio ex infantibus componitur.

eatenus id efficit, quatenus per ea ſenſus corporis conſepulti jacent. Et poſſet eas dæmon transferre ſine ungventi uſu, quod & ſæpius effecit: Sed ungventô mavult uti, idq; tum ob cauſam memoratam, tum etiam, quia timidiores ſunt quædam ſagæ, quàm ut audeant, vel quia tenuiores ac delicatiores ſunt ad horribilem illum ſatanæ contactum in corpore aſſumto tolerandum, tunc ungventorum inunctione ſenſum obſtupefacit membrorum. Ungvento verò per ſe nullam vim translativam ineſſe (quanquam Paracelſus hoc velit) vel inde patet, quod etiam, ſi qui ſtatutô conventus tempore ex curioſitate quâdam cupientes conventui intereſſe, ſe ungventô illinant, & reverà per aërem eò devehantur, (Deo id ad puniendam incredulam curioſitatem tam temerariæ audaciæ permittente) tamen ſi quis fide firmus, charitate armatus ad fraudes dæmonis revincendas diſſipandasq; ad fidei veræ confirmationem eô ſe ungventô inungeret, (ut rectè Binsfeld.) nulla ſequeretur translatio, quia hîc omne pactum cum dæmone ceſſat, neq; id Deus eſſet permiſſurus. Et propterea, quando extra conventus tempora ſeſe inungerent ſagæ, non avolarent, nec auferrentur, eò quod illud pactæ non fuerunt. Sciunt hoc, & ideò non inunguntur, niſi auditô conventus ſignô. Unctionis ritu peractô, abiturientes, ne fortè à maritis in lectis deſiderentur, vel per incantationem ſomnum, aurem nimirum vellicando dextrâ manu prius prædictô ungvine illitâ, conciliant maritis, ex quô non facilè poſſunt excitari: Vel dæmones perſonas quasdam dormientibus adumbrant, quas ſi contingeret expergiſci, ſuas uxores eſſe putarent, ut annotavit & exemplô probavit, *Remig. L. 2. c. 12.* Vel intereà alius dæmon in formâ ſuccubi ad latus maritorum adjungitur, qui loco uxoris eſt, qui ſi opus fuerit omnia conjugis abſentis officia in thorô conjugali ſubeat. Ad quæ diabolus ſe promptiſſimum exhibet, ſeq; ita accommodare ſcit, ut etiam ſapientiſſimum quemq; fallere poſſit, *Paul. Ghirland. de ſortil. q. 7.* Et ita ſine omni remorâ inſidentes baculo, furcæ, ſcopis aut arundini vel tauro, equo, ſui, hirco aut cani, *quorum omnium exempla prodidit literis Remig. L. 1. c. 14.* devehuntur à dæmone ad loca deſtinata.

Cur adhibeatur.

Abeuntes Lamiæ vel ſomnum maritis conciliant,

vel alius dæmon ſe viris adjungit,

Quibus rebus inſidentes ferantur?

§. VI. Ipſam delationem corporalem conſideraturi; Non negamus, Lamias, quandoq; præſtigiis occupatas phantaſiâ tantum

tum conventiculis interesse sibi videri, sæpiusq; etiam hanc sagarũ translationem solâ animi cogitatione & illusione diaboli fieri, qui mentem illarum captivam tenens, eamq; in somniis deludens, per devia deducit, comessationes, saltationes, aliasq; jucunditates ei objicit, atq; in somniis cogitatorum figuras, apparentia signa & operationes diabolus tam subtiliter & diligenter adumbrat, ut dementatæ, isthæc in somniis oculô mentis videntes, verè & corporaliter ea sese vidisse non dubitent, imò tam firmiter credant, ut, quæ lymphata mens vidit, jurejurando affirmare paratæ sint, sic esse gesta, cum tamen verè corpus de locô non moveatur, nec dapibus appositis stomachus latrans satietur. Quemadmodum & in somniis multa nos vidisse credimus, & iis locis interfuisse à quibus tamen abfuimus, sæpe nos convenisse eos, qui longissimè tamen à nobis peregrè agebant, etiam plus quàm milliaribus ducentis. Cujusmodi spirituum illusionis diabolicæ exempla ad satietatem produci possent, si tempus concederet. Non possum tamen, quin unici à *Paul. Ghirland. Q. 7. n. 6.* prolixè recensiti summam referam: *In agro Sabino Maritus uxorem veneficam habebat, quæ communi fama pro tali agnoscebatur: Ipse tamen, cum ne minimam illius criminis suspicionem ab illâ hausisset, eam observare cœpit, & 12. noctes absq; somnô transegit, quò videret, si ipsa de nocte iret ad ludum dæmonum; Sed illam semper in lecto invenit, manibus subinde palpando, nec ullo tempore abesse sentit. Post paucos autem dies illa mulier cum aliis capta confessa est, se cum aliis ad dictum ludum dæmonum ivisse die XI mens. tali nocte & tali horâ. Maritus verò volens defendere uxorem, asserebat sub gravissimô juramentô, quod uxorem suam illâ nocte de quâ dicebatur, illâ horâ in lectô jacentem habuerit, eam studiosè tetigerit & pluries cum eâ collocutus fuerit.* Non etiam negamus, per somnum quandoque ecstaticum à diabolô corpus sagarum ita soporari, ut mortuo simile videatur, & interea ab eo speciem conventiculorum illis objici, ut quæcunq; in conventu fiant, coram se geri videantur, de quô aliquot exempla habet *Bodin. de dæmon. L. 2. c. 5.* quorum unum notari meretur. Dicit enim: Exemplum nostra memoriâ apud Burdegalenses habuimus A o. 1571. & narravit mihi Comes Equestris ordinis qui adhuc vivit, & isti experientiæ interfuit. Cum in Magos Galliæ instituta esset persecutio. *Vetula quædam Burde-*

Lamiæ quandoq; circa delationem in somniis deluduntur, & quomodo.

Exempl. sagæ delusæ.

Non negandũ lamias ecstasi corripi.

galensis maga apud judices confessa est, se cum aliis per hebdomadas singulas fuisse exportatam, ubi magnus hircus aderat, quô autore abnegabant Deum, se diabolo servituras spondebant, singuli pudenda illius osculabantur, & post saltationes pulveres accipiebat quisq; Tum D. Belotus Libellorum supplicum Magister, dicente magâ se nihil posse, nisi è carcere educta esset, volens rei veritatem explorare, eam educi jussit: Et illa cum se nudam certô adipe inunxisset, velut mortua expersq; sensus corruit, deinde post horas quinq; reversa, exsurgensq; permulta narravit, quæ variis in locis ita habere, ut dixerat, comperta sunt. Nullô modô verò ferenda est opinio *Bodini in confut. VVier. p. 447. & Friderici Balduini de Casib. Consc.* cujus opinionem *L. 3. cap. 5. cas. 7.* de hâc re satis mirari non possum, & aliorum, qui putant animas sagarum Ecstasi oppressarum à diabolo è corporibus abripi, amoveri, abstrahi & ad conventus deferri, & rursus ad corpora, quæ interim mortua jacent, peractis conviviis reverti. Nam si hoc diabolus efficere posset, utiq; in ejus potestate esset, homini vitam adimere, & eam defuncto restituere. Cùm verò anima unica in substantia indivisibilis, ac tota in quâlibet corporis parte sit juxta *Arist.*, eam certè non pro parte tantùm, sed in totum à corpore migrare, adeòq; cadaver duntaxat remanere, necesse erit. Quid? quod majus est, talis animarum abreptio & cum corporibus mortuis reunitio, veram mortuorum inferret resuscitationem, quæ tamen sine summa in Deum blasphemiâ, creato spiritui satanæ tribui non potest. Cùm illi impossibile sit efficere, ut animæ è corporibus sagarum egrediantur. Absurdum etiam planè videtur, illud denegare diabolo, quod facilius factu, & ei attribuere quod longè difficilius est: Nam positô (in veritatis præjudicium nô concesso) dæmonem animas à corporibus separare posse, minore tamen cum admiratione & faciliori negotiô corpus animamq; simul auferre potest, quàm si à corpore segregatam animam, auferat, & aliquot interjectis horis demortuis corporibus restituat. Ghirland. *de sortil. Q. 7. n. 39. & Q. 10. n. 1. Remig. de dæmonol. Sperling. Synops. Phys. c. 4. Q. 1.*

Opinio Bodin. & Balduini de animabus exportatis rejicitur.

§. VII. Ambabus largiti sumus manibus, posse aliquando lamias à diabolô per somnia deludi, ut videantur reverà exportatæ interfuisse comitiis nocturnis, quæ tamen altô somnô domi in lectulis sepulti jacuerunt. Concessimus diabolum somno ecstaticô ob-

obrutis lamiis glaucoma objicere posse. Attamen constantissimè negamus, nec largimur minimèque concedimus, hanc delationem semper & ubiq; per illusionem fieri, ac nunquam σωματικῶς lamias ad conventicula sua transportare diabolum. Siquidem hâc arte illusoriâ, *ut dicit Bodinus*, Satanas erga eos easve utitur, qui nolunt retegi, sive propter familiæ amplitudinem, seu propter alias causas non audeant magnos conventus adire, nihilominus tamen dant fidem diabolo, ut cum volunt, eum alloquantur domi: Quod si autem scire gestiunt, quid à sodalibus in ludis agatur, dicunt *Authores Mallei Malefic. p. 2. c. 3. Q. 1.* talem ab iis servari modum, ut istæ in nomine omnium diabolorum ad sinistrum latus se reponant cubitum, quô factô vaporem quendam glaucum ex eorum ore procedere, unde singula, quæ ibi agerentur profundè considerarent. Qui quæve verò tales excusandi causas non habent, illos unctos tibiis insertô baculô aut alio instrumento, vel etiam sine ungventô, pileo aut pallio impositos pronunciatâ prius precatione in diaboli nomen conceptâ; (quam imperat ac docet) Diabolus gestat ad loca conventuum, ac tam velociter devehit, quemadmodum, (ut putat Scribonius *in suâ Physiologiâ*) ventus spirans plumã à terrâ elevat in altum, & ante se donec eò loci veniat in quô steterit, propellit. Baculos eum in finem adhibet diabolus, ut putent lamiæ, se adjumentô illorum instrumentorum vehi, cum tamen ipse interim invisibili modô eas vehat & portet. Et hanc diaboli corporalem delationem in dubium tutò vocare non possumus, propter immota, tùm ex sacris literis, tùm etiam ex historiis, actis judiciariis, testium comprobationibus, convictionibus, confessionibus & executionibus sagarum infinitis, petita fundamenta. Nam (1) non potest dari quidquam, quod reddat hanc delationem impossibilem. Adest nimirum corpus movens (nam diaboli licet corpora naturalia sibi unita non habeant, possunt tamen quandocunque volunt, diversas assumere corporeas formas, & in corporibus assumtis multas naturales operationes edere) Non obstat corporis moti resistentia vel gravitas, quia longè major est vis dæmonis moventis, qui montes suâ movere sede posset: Non laboriosum ipsi aut arduum est currenti aërem diffindere, quemadmodum nobis; Non obstat celeritas motus ad locum remotum spatiô exigui tem-

Sagæ non semper deluduntur à Satanâ, sed sæpies corporaliter deferuntur.

Quomodo absentes sciant, quid in ludis agatur.

Vectio velocissima.

Cur baculos adhibeant Lamiæ.

Cur non sit delatio impossibilis argumenta 1mum.

temporis, hoc enim valet efficere agilitas & vis naturæ Angelicæ.

2dum. Ex qua infero (2) Quia mali Angeli eâdem potentiâ naturali præpollent, quâ boni, ſiquidem illi etiam poſt lapſum omnes dotes naturales, amiſſis ſaltim dotibus gratiæ, retinuerunt. At boni Angeli ſuâ potentiâ poſſunt vel in momentô temporis non tantùm ipſi immenſa aëris ſpatia decurrere: Sed & homines nullô negotiô unà ſecum traducere, uti probat hiſtoria Abacuci capillo in Babylonem transportati, *Dan.* 14, 35. Philippi à ſpiritu ex deſertô in Azotum delati, *Act.* 8, 26. & 40. E. & diabolos idem quoq; facere poſſe conſequitur.

3tium. argum. ab Exemplô Chriſti. (3) Non ficulneum hujus deportationis argumentum noſtræ probationi accreſcit, ex exemplo Chriſti Salvatoris noſtri, quem ita permittentem diabolus, quæ ejus eſt impudentia, per montium ac tectorum ſumma, non pedetentim, ut volunt Theologi, ductum, ſed ſubitò abreptum in pinnaculum templi locavit, *Matth.* 4. Ex quô concludimus: Si dæmon potuit tàm ſanctum & impollutum corpus Salvatoris noſtri, in quod nullum jus ipſi fuit, attingere, ſublime corripere & per aërem deferre; Non reformidat profectò audax ille aggreſſor, ſagarum ac ſervorum ſuorum corpora contrectare & bajulare, quoniam illorum animam & corpus ſuum eſſe jam pridem agnoſcit. *Danæus.*

4tum à læſione. (4) Si Satan Dei conceſſione poteſt corpora noſtra lædere & interficere, quod ſuprà demonſtratum: Multò magis Deô permittente poterit ea portare, ſublevare, & quemadmodum lupus ovem à ſe correptam agere, *Danæ. de ſortiar. cap.* 4.

5tum ab Autoritatibus. (5) Si liceret autoritatibus ſummorum virorum, ponderatis eorum rationibus, jam certare, longum catalogum contexere liceret, præcipuos tamen L. B. hujus veri & realis ſagarum delationis defenſores accipe: *Danæ. dict. loc. Binsf. de maleſ. prælud.* 13. *c.* 2. *VVier. de præſt. dæmon. L.* 3. *c.* 12. *Paul. Ghirl. de ſort. Q.* 7. *per tot. Remig.* 1. *dæmon.* 1415. 16. *Mall. Maleſic. p.* 2. *c.* 3. *Bodin. de Mag. dæmon. L.* 2. *c.* 4. & 5. *Martin. Delr. diſquiſit. Mag. L.* 2. *quæſt.* 16. *tom.* 1. *Alber. Gentil. ad L.* 6. *C. de Maleſic. & Mathem. Philip. Ludvv. Elich. in dæmon. Q.* 10.

6tum à Confeſſionibus Lamiarũ. (6) Ad obtinendum realiter deferri ſagas, in medium produco tot innumerabiles ſagarum confeſſiones, quæ illam reverà fieri confirmant, nec ſomnia iſtarum ſunt cenſendæ confeſſiones adeò inter ſe congruentes, ut etiam in circumſtantiis minutiſſimis non multùm diſcrepent: Quod ſcilicet

illâ

illâ horâ vel die fuerint in monte Bructerorum vel alibi, qui autem somniant, diversa somniant, nec in unô, ad eundem scopum tendente, semper hærent. Nec putandum, per tormenta ejusmodi confessiones extorqueri, ac metu majorum cruciatuum, quidlibet de quô ne unquam in vita cogitârunt, eas confiteri ac mentiri. Repetunt enim confessa adhuc in ipsô rogô, ubi exhausta jam sunt tormenta, ubi nulla fictio est profutura, unde non præsumuntur immemores salutis suæ *l. 6. C. ad L. Jul. Repetundar.* cum mendaciô & peccatô mori velle. Locos per quos iter fecerunt sagæ, vicinas arbores, sepes flumina, domos ad ungvem notarunt, cibos & potus narrant, convivas alios de vultu agnoscunt, numerum eorum callent, obvios quoque quos in viâ habuerint sæpe salutant, cernuntur non rarò ab aliis. Quæ omnia profectò fieri non possent, si hæc vana tantùm animi spectra fuisse, neque iis cœtibus ipsæ interfuisse credantur. (7.) Ab experientia, quæ est rerum magistra & singularium cognitio *1. Metaph.* fortè non elumbis hujus delationis erit petenda probatio. De Johan. Faustô Witteberga temporibus divi Lutheri commorante, qui pallio insidens cum suis sociis per aërem à diabolo ad longinqua regna eductus & bajulatus est, nemo dubitat. Exempla non pauca Maritorum & aliorum, qui curiositate & novitate ducti cum uxoribus, vel etiam soli, ungventô peruncti ad conventus delati sunt, postquam autem moniti immemores nomen *JESU* nominaverunt, omnes isti conventus subitò disparuerunt, ipsi verò soli in locis dissitis & nemorosis nudi relicti, vestimenta emendicare & pedibus iter aliquot centum milliarium domum conficere sunt coacti. Cujusmodi bina exempla habet *Paul. Ghirland. de sortil. Q. 7. n. 26. & 27.* Unum de Rusticô ab uxore: Alterum de virgine sedecim annos habente ab aliâ sagâ ad conventus delatis & modo prædicto nudis & solis relictis. Sæpe hâc deportatione sic defatigantur lamiæ, ut domum reversis per triduum totum sit decumbendum, priusquam pedibus possint consistere, quod docet *Remig. L. 1. c. 24.* Si autem illæ in spiritu solummodò & illusione exportarentur, quid esset opus conqueri de corpore nimiô labore defatigatô, quia corpus non laborat in somniis, sed animus duntaxat. Interdum & ipsæ sagæ Leberide nudiores è turbine seu nube

7mum ab Experientiâ.

Exempla.

decidentes vulneratæ aut mutilatæ membris sunt inventæ, quale exemplum recenset idem *Paul. Ghirland. d. l.* Q. 7. *n.* 30. quod brevissimis referam verbis *Ao. 1524. sibi, ut inquisitori, dicit, oblatam quandam Lucretiam (nam sic nomen erat sagæ) quæ, dum ex congregatione ludorum revehebatur domum, & sub auroram matutinus campanæ sonus, quô ad orandum populus excitatur, fuerat auditus; subitò à dæmone vectore prope flumen in agro spinis obsitô relinquebatur. Fortè juvenis ei benè notus illàc transibat. Eum ergò misera nomine propriô advocat. Juvenis, videns totam nudam preter verenda femoralibus contecta & passis crinibus, accedere formidabat. Persistit illa blanditiis allicere, tandem appropinquavit & quæsivit habitus, & moræ eò loci causam: Illa primùm alia omnia prætexere, & multa mentiri, donec juvenis incredulus negarit, se illi opem laturum, nisi vera fateretur: Illa fidem secreti stipulata à Juvene, confitetur, se, cum eâ nocte reverteretur à ludis Peneventanis, & dum esset in itinere defer-returq; per aërem, à Magisterculo suo auditô sonô campanæ pro Ave Maria; (quo necesse habet onus deponere dæmon) hôc locô ab eo esse depositam & relictam. Quô factô juvenis eam secretô domum perduxit, & multis ab ea muneribus donatus fuit? Sed tandem datæ fidei immemor juvenis rem uni atque alteri narravit. Sic paulatim sparsô rumore, mulier capta & juvenis testimonium veritati perhibere coactus est* hæc Ghirland.

Q. *An lamiæ per caminum aut alia loca, à diabolo ferantur.*

§. VIII. Hæc realis delatio trahit me quoque ad illam vulgò agitatam quæstionem: *An diabolus Lamias Corpore per angusta foramina parietum, fenestrarum, portarum, aut per cavernas ignifluas ferre queat?* Resp. Lamiæ prædicto modô sæpius fatentur, sese à diabolô per caminum aut alia loca angustiora scopis insidentes per aërem ad montem Bructerorum deferri; uti indiciô esse potest supra §. 3. allegatum Responsum Lips. ib. auff einer Ofenkrücken zu Feuermäuren/obenhauß und nirgend an/hinnauß gefahren. Verùm deluduntur à Satanâ istæ mulieres hôc casu egregiè, nec reverâ rimulas istas penetrant, sed solummodò dæmon præcedens latenter aperit, & claudit januas vel fenestras corpori earum capaces, per quas eas intromittit, quæ putant, se formam animalculi parvi, mustelæ, catti, locustæ & aliorum induisse. At si fortè contingat, ut per parietem se delatam confi-

Diabolus fores prius aperit & ducit sagos.

confiteatur Saga, tunc si non totum hoc præstigiosum est, dæmonem tamen maximâ celeritate tot, quot sufficiunt, lapides eximere, & sustinere alios ne ruant, & posteà eâdem celeritate atque dexteritate iterum eos in suum locum reponere, existimo: Cùm hominum adspectus hanc tartarei latomi fraudem nequeat deprendere. Idem quoque judicium esse potest de translatione per caminum. Siquidem si caverna igniflua justæ amplitudinis est, ut nullô impedimentô & hæsitatione corpus humanum eam perrepere possit, diabolo impossibile non esse per eam eas educere; Si verò per inproportionatum (ut ita loquar) corporibus spatium eas educit, tunc meras illusiones præstigiosas esse censeo, nec à diabolô hoc unquàm effici posse. Ratio est, quoniam diabolus essentiam creaturæ seu lamiæ immutare non potest, multò minùs efficere, ut majus corpus penetret per spatium improportionatum, alioquin corporum penetratio esset admittenda, quod contra naturam & omne Physicorum principium est. Hoc enim soli Deo reservatum, & fœminæ ope dæmonis non magis per loca illa angusta evadere possunt, quàm camelus transeat per foramen acus, quod habetur ab ipsô Christô pro ἀδυνάτῳ.

Ratio cur non possit diab. sagas per loca angusta ducere.

Immutare Creaturas est de reservatis Dei.

§. IX. Haut Oëdipô conjectore opus erit, quid inconventibus hisce institutis mancipiis suis præsentibus rerum agatur, quibusque de rebus consultetur, cùm non ignotum sit, principem diabulorum Beelzebub, catervâ acheronticâ stipatum, esse præsidem totius conventus, qui omnia consilia & actiones suas ad contemtum divinum & hominum perniciem dirigit. Nam ibi dæmon præses conventus in soliô sedet magnificô, formâ terrificâ, ut plurimùm hirci vel canis. Ad quem advenientes viri juxta ac mulieres accedunt, reverentiæ exhibendæ & adorandi gratiâ, non tamen unô eôdemque modô, interdum complicatis genubus supplices: Interdum obversô incedentes tergô & modô retregradô, in oppositum directô illi reverentiæ, quam nos præstare solemus. Nos enim inclinamus caput, & humeros flectimus genu retrò curvatô, vertentes vultum ad personam, quam veneramur. Dæmonis verò Vasalli Ligii (utita loquar) contra faciunt. quia terga obvertunt Principi suo & caput curvant versus humeros, adeò ut mentum Cœlum respiciat. Crura etiam non

Quid in Conventibus his agatur?

Dæmon præsidet conventibus in formâ hircinâ.

Reverentia quomodo peragatur?

inflectunt retrò ut nos facimus, sed elevant sursum à terrâ à parte anteriori *Ghirl. de Sort. Q. 7. n. 29.* In signum homagii (sit honor castis auribus) Principem suum hircum in podice summâ cum reverentiâ sacrilegô ore osculantur. Quô factô sacrificia dæmoni faciunt multis modis; Sæpe liberos suos ipsi offerunt, uti Mater Cunonis Reverensis *apud Binsfeldium* & anno 1455. quædam alia tres liberos suos *apud Jaquerium c. 7.*; Sæpe communione sumtâ benedictam hostiam in ore asservatam & extractam (horreo dicere) dæmoni oblatam, coram eô pede conculcant, ut multæ striges inquirente Jaquerio confessæ fuerunt. *c. 8.* His & similibus flagitiis & abominationibus execrandis comissis, dicit Mart. Delrio L. 2. Q. 16. p.m. 173. incipiunt mensis assidere & convivari de cibis insipidis, insulsis, furtivis, quos dæmon suppeditat, vel quos singulæ attulêre, interdum tripudiant ante convivium, interdum post illud. Solent diversæ mensæ esse, tres vel quatuor cibis interdum delicatissimis, interdum valde insipidis & insulsis onustæ, quibus pro dignitate aut opibus, singuli locantur, aliquando suus cuique dæmon assidet, aliquando maleficæ unâ ex parte, & suus cuique dæmon ex adversò. Nec mensæ sua deest benedictio cætu hoc digna, verbis constans planè blasphemis, quibus ipsum Beelzebub & creatorem & datorem, & conservatorem omnium profitentur: Eadem sententia est gratiarum actionis, quam subdunt mensis sublatis. Legi formulas, *inquit* Delrio, manu famosissimi cujusdam malefici notatas. Convivio intersunt facie interdum apertâ, interdum velatâ larvâ, linteô vel aliô velamine aut personâ: Sic etiam personatæ frequentius. Post convivium quisque dæmon suam, quam custodit discipulam, manu prehendit; & ut omnia fiant ritu, quàm possunt absurdissimô, dorsis invicem obversis, & in orbem junctis manibus, jactantes capita more fanaticorum, choreas ducere; Nonnunquam candelas accensas manu tenentes, quibuscum ante dæmonem osculantes adorant, & cantare fescenninos in honorem dæmonis obscænissimos, vel ad tympanum fistulamve sedentis alicujus in bifidâ arbore saltare, omniaque ridicule & contra cæterorum morem peragere. tum suis amasiis dæmonibus fœdissime commisceri. Denique addunt, quemque narrare sua ab ultimô conventu facinora, quæ

Signum homagii est osculatio podicis.

Sacrificia quæ offerant sagæ?

Sagæ mensis accumbunt.

Cibi cujus saporis?

Benedictio mensæ.

obvelatô capite sæpe accumbunt.

Post convivium quomodo choreas ducant?

Examen de maleficiis.

quò graviora & magis execranda fuerint, eò collaudari uberius: Si nulla sint, vel non satis atrocia verberari segnes atrocissimè à dæmone, vel à maleficô quôpiam Seniore. Ultimò pulveribus, (quos aliqui scribunt esse cineres hirci illius quem dæmon assumpserat, & quem adorant, subitò coram illis flammâ absumpti) vel venenis aliis acceptis, sæpe etiam cuique indictô nocendi pensô, & pronunciatô Pseudothei dæmonis decreto: ULCISCAMINI VOS: ALIOQUI MORIEMINI. *Hæc Delr.* Saltationes instituuntur in orbem ore extrorsum obversô, ita ut non videre possit altera faciem alterius, quod aliàs in popularibus saltationibus receptum est, forte eô consiliô, ut alii non possint alios commodè observare atque agnoscere, ne indicantur, si forte quædam in manus Judicum incidat *Bodin. de Mag. dæmonom. L. 2. c. 4.*

Pulveres ex quibus rebus comparantur?

Mina.

Cur saltationes inversô modo fiant?

§. X. Duabus aut tribus horis in hisce ludis exactis, circa gallicinium dæmon convivas suas dimittit, ac domos repetunt pedibus, si propè sunt, sin distantiores, eôdem quô advecti modô brevissimô tempore ab eô revehuntur. Paul. Ghirl. JCtus Italus, qui ex multarum maleficarum examinibus cautè institutis diabolicæ religionis & professionis Sagarum secreta benè habuit cognita, duo circa deductionem *quæst. 7. n. 29. in fin.* observat. Primum est, quod dæmones festinent reportare Lamias domum, antequam labatur nox, antequam pulsetur campana pro *Ave Maria* (pro quô nos, qui cultum adorationis B. Mariæ non tribuimus, utimur signô campanæ ad preces matutinas Deo fundendas) quæ manè pulsari solet in aurora, vel parùm ante. Nam si contingeret, ut pulsaretur campana tempore, quô deferuntur domum, necessè haberet illarum Magister, in eôdem loco, ubi audit sonum prædictum, deponere mulierem, aut virum, nec posset amplius ipsas tangere, sed cogerentur residuum illud itineris pedibus propriis conficere. Quod perraró quidem evenire solet, quia tam velociter ipsas reportat dæmon, ut à sonô facile non impediatur. *De quâ depositione Sagæ denudatæ à juvene inventæ supra §. 7. retuli exemplum.* Secundum est, quod Sagæ sæpe adeò fessæ de ludorum choreis & saltationibus revertantur domum, ut per tres aut quatuor dies toti corpori malè sit.

Tempus abitus quale?

modus revertendi domum.

festinatio in itinere.

Diab. sagas deponit ad auditum signi pro Ave Mariâ.

Sagæ à ludis fessæ.

QUÆSTIO VI.

An Lamiæ reverà cùm dæmonibus concumbant, ac rem veneream exerceant?

§. I. Nos, ut quæstio hæc satis controversa enodetur, considerabimus (1.) concubitum dæmoniacum ipsum, an fieri, & quomodo possit (2.) effectum ejus.

Authores concubitũ sagar. cum diab. Negantes.

§. II. Concubitum dæmoniorum cum hominibus impossibilem esse, naturæ diabolorum contrarium & plane phantasticum, multi haut contemnendis rationibus moti contendunt. Præprimis tamen VVierus *de præst. dæmon. L. 3. c. 21. & peculiari Libr. de. Lamiis. 3. cap. 25.* Johan. Fichard. *Cons. 111. n. 4. Item cons. 116. n. 2. T. 2.* Godelm. *Lib. 2. de Lam. c. 15. n. 12,* quem *sequitur* Ludov. Gilhaus. *in Arb. Cr. c. 2. T. 17. n. 13.* Qui dicunt (1.) Impossibile esse, ut spiritus corpore expertes, membris genitalibus destituti, seminis ex cibo & potu bene digesti vacui, amore fœminarum carnalium capiantur. (2.) Naturæ dæmonum adversari, appetere coitum, qui nullum alium ob finem fit, quàm ut sui similis procreetur. In primâ autem creatione certus ac determinatus eorum numerus est conditus, qui nec morte imminui, nec concubitu multiplicari potest. (3) Dæmoniacos concubitus esse meras Phantasias & illusiones, quæ etiam honestis & probis sæpe mulieribus accidunt. Atque exinde concludunt confessiones lamiarum de concubitu esse erroneas nulliusque momenti. Verùm Nos his dubiis satis facientes Affirmativam: *Diabolum nempe cum Sagis verè non illusorie sæpissime, rarò autem imaginariè congredi;* tuebimur ob rationes maximi ponderis, gravissimorum auctoritate Virorum tam Theologorum, Medicorum, Philosophorum, quàm, JCtorum: Veluti *D. Hieron. Augustini Isodor. B. Lutheri. It. Mallei Malef. Binsf. Remig. Jac. Reg. Angl. Goed. Thom. Erast. Mart. Delrionis JCti pariter ac Theologi exactissimi, Philip. Ludvv. Elich. Gœhaus. Petr. Greg. in Syntag. J. U. Frid. Balduini insignis Theologi, in Casib. consc. L 3. c. 5. cas. 113. p. 761.* Ad *primum* dubium ab impossibilitate desumtum Respondemus *Negando,* dæmoni concubitum esse è numerô impossibilium. Licet enim corpus, membris genitalibus & semine constans, non habeat, quamvis sint, cum quibus

Eorum ratio prima.

Secunda.

Tertia.

Cum nobis affirmantes Authores

Responsio ad primum dubium.

bus nos non facimus, qui habere contendunt, dicentes, dæmonum corpora inter terrenam & æthercam naturam media esse. *Apulej in Asin.* dæmones semen jacere, ex quô perpusilla oriuntur animalia, habereque membra genitalia, sed non qualia homines, & excrementum ex illis manare *Psellus de dæmon.* In confessô tamen est, & inficias ire natus nemo potest, diabolum sibi corpus, idque vel demortui cadaveris, vel ex vaporibus, puta, aëre terrâ & aquâ concretis densatisque molem, quæ videri & palpari possit, circumdare, assumere, illudque artificiosè movere posse: Sperma verò, quoniam exangue corpus est, aut ex pollutionibus virorum nocturnis, aut aliundè ab aliis scil. diabolis succubis, qui se in formâ pulchræ puellæ Viris veneficis supponunt, exceptum, destinatis locis Sagarum applicare posse. Exemplum ex Guilhel. Parisiens. adducit notabile D. Joh. Suev. *in prælect. publ. ad l. 14. ff. ad Leg. Cornel de Sicar. Nim. diabolum bestiæ corpore indutum egregiè delusisse militem, qui cum putaret se formosâ potitum virgine, tandem fraude detectâ cognovit se in amplexu cadaveris beluini tabie jam soluti jacere. Id quod eitam probant multa alia exempla, à quorum relatione prolixâ abstinendum.* Quid quæsò impediat satanam? quòminus eôdem modô suis sæpissimè imponat amatoribus & amasiis, ut vel cum formosâ virgine, vel cum Juvene fascinosô se coire opinentur *Petr. Theodor in Coll. Cr. Disp. 7. th. 13. lit. N* Perinde ergo erit an diabolus ipse per se corpus & sperma coitui idonea habeat, an aliunde illa formet, mutuetur & furetur; sufficit, quod in assumtis illis corporibus virilia officia tam strenuè obire queat, ut etiam non tortæ fateantur lamiæ, majorem ferè delectationem ex coitu Satanicô sese sentire, quàm ex propriorum Maritorum concubitu, & propterea sæpe aversari horum complexum, ac dæmoniacum anteponere. Quod observatum ab *Herm. Goehaus. in pericul. Academ. Q 3. ex Actis Judiciariis anno 1628. mens. Aug. Facultati. suæ Rintelens. à Comite quôdam transmissis.* Ubi Venefica quædam confitebatur, postquàm primô die nuptiarum cum novô maritô consuevisset, alerâ nocte diabolum cum ipsa fuisse congressum, & quidem adeò potenter, hätte der massen mit Ihr gebulet / (ut verba propria referam) Daß sie zu Ihres Mannes Beyschlaff keine Lust gehabt.

Semen unde diab. sumat.

Exempl. mulieris à dæmone inconcubitu delusæ.

Voluptas ex coitu satanico.

Exemplum sagæ. Concubitum viri aversantis.

Responsio ad secund. dubium.

Secundò locô quod dicitur (1.) naturæ dæmonum adversari appetere coitum, illud apertè contrariatur S. Scripturæ, quæ ipsi primariò attribuit omnes fornicationis actus *Hos. 4. vers. 12.* ubi dicitur satanas spiritus fornicationis & spurcitiei. Imò variis in Scripturæ locis audit immundus, qui cœnô, ut sus in volutabulô luti fœtidi, valde oblectatur (2) dæmones non opus habere coitu, quoniam in primâ Creatione eorum numerus certus est conditus, qui concubitu non potest multiplicari. Sed quantùm mihi videtur, illi malè confundunt inter se nudum congressum, & ipsam generationem. Siquidem & Nos negamus, dæmones cum sagis verè generare, & ex semine ablatô prolem excitari posse. Malè hinc à generatione ad congressum fit argumentatio, nec planè sequitur: Quorum genus non potest per coitum multiplicari, illi non possunt coitum celebrare. Ad *Tertium* argumentum, quô evincere dissentiens Godelman. *L. 2. c. 5. n.* 11. vult, concubitus dæmoniacos esse meras illusiones, quæ etiam honestis ac probis sæpe mulieribus accidunt; Respondemus, Godelmannum nimis confidenter ac temerariè loqui, dum statuit, honestas ac probas matronas, quibus planè nullum cum dæmone commercium est, eôdem modô circa concubitum deludi, quô Sagæ quæ scelestæ dæmonum coitionis sordes ferunt. Certè Godelmannus, in consessu honestarum matronarum à veneficii crimine purarum, hanc comparationem si instituisset, ipsius profectò barbæ ingens calamitas imminuisset, nec prius veniâ impetrasset, quàm sponte confessus fuisset, se, in confundendô *morbô naturali*, qui Medicis *incubus græc.* ἐφιάλτης dicitur, quô affectu etiam sanctæ & piæ fœminæ, in quas nullum jus diabolo est, corripi possunt; *Et Incubô dæmone*, qui in corpore assumtô congressum cum sagis habet, turpiter fuisse lapsum. Quæ tamen duo omninò sunt distinguenda, nisi quis absurditatis argui velit? Planè enim nulla est consequentia; Honestæ matronæ ab Incubô morbô sæpicule infestantur: Ergo & eôdem semper morbô opprimuntur Sagæ, nec unquam incubum dæmonem experiuntur. Definiunt quippe Medici incubum morbum, esse affectum talem, cum spiritus animales â vaporibus crassis juxta thoracem intercipiuntur in somnô, quò minus in cerebrum influxum præstare possint. Sagarum incu-

diobolus spiritus est fornicationis.

Confunditur congressus & ipsa generatio.

Responsio ad tertium dubium.

Godelm. cum ingratiis honestarum mulierum, confundit incubum morbum, & incubum dæmonem.

definitio incubi morbi.

incubum si liceret juxta hanc definitionem examinare, certè toto cœlô honestarum matronarum morbum, à sagarum morbo differre deprehendemus. Honestarum matronarum morbus ex vaporibus crassis oritur, ut videatur vis externa cor invadere, cùm tamen nihil quicquam videant aut tactu percipiant: AstSagæ confitentur, suum incubum non â vaporibus oriri, nec externâ sese saltem mole premi, sed ipsis etiam membris genitalibus instrumentum immitti, semenque frigidissimum emitti, amasiosque ab ipsis videri, palpari, interrogari, quod in honestis matronis minimè fit. Honestas matronas, morbus incubus in somnô & nocte opprimit. Ast Sagæ confitentur, se incubum suum, non in somnô solùm, sed etiam vigilantes & interdiu, imò sæpius dum in opere faciendô occupatæ sunt, nec somnum oculis viderunt, pati, in itinere sæpe ab eô de stuprô appellari. Diversitate igitur incuborum monstratâ dicendum erit, incubum sagarum longè differre ab incubô honestarum mulierum; Illarum esse nihil aliud, quàm ipsum demonem in forma juvenili eas amplexantem: Harum verò esse morbum ex naturalibus causis ortum.

Collatio incuborum inter se.

Incubus dæmon sagas interdiu & vigilantes subigit.

Incubus morbus longe diversus ab incubô dæmone.

§. III. E datis hisce responsionibus satis superq; Affirmativa nostra firmatur; Lamias videlicet verè cum dæmonibus venerem exercere. Eadem porrò etiam ab experientiâ & confessionibus lamiarum comprobatur infinitis, tam anteriorum seculorum, quarum longam seriem recenset *Bodin. dict. L.2.c.7.*. quàm proximorum ac nostrorum temporum, quarum non paucas confessiones Dominus Carpz. ex responsis Scabb Lips. collegit in Pract. Cr. P.1. Q.50. n. 66. Ubi nulla ferè sententia habetur, in quâ non sagæ examinatæ satanicæ istius sodomiæ se reas confessæ fuerunt his formalibus: Daß si mit den Teuffel unmenschliche unnatürlich Unzucht getriben / eamque tot tantisque circumstantiis, *temporum* die, an nocte, *locorum*, an in lectô an in nudâ terrâ congressus fuerint instituti, *numerorum* coituum, *formæ* & vestitus amasiorum, *quantitatis* aut *qualitatis* membri & seminis, an frigida, an calida fuerint, sæpenumerò *precii* pro stuprô dati & quæ aliàs in concubitu acciderunt, Judicibus ordine exposuerunt, ut confessiones earum, de istô concubitu iterum iterumque repetitæ non sint nec debeant pro illusionibus & phantasiis perversæ imaginationis haberi, multò minus â Judice pro impossibili-

Affirmativa nostra probatur ab experientia.

Confessiones sagar. de concubitu cum omnibus circumstantiis non sunt falsæ

non sunt somnia.

sibilibus sperni ac negligi à Judicis Actuariô. Urgent quidem dissentientes Confessiones lamiarum esse erroneas, cùm concubitus ipsi sint tantum somnia & illusiones. Verùm negavimus in dictis, semper quoad concubitum lamias deludi, & ad confessionem earum replicamus: Credendum potius harum mulierum confessioni contra se ipsas factæ, præprimis si hujusmodi se commisisse fatentur, quæ dæmoni impossibilia non sunt. *Dlerio Disq Mag. Lib. 2. quæst.* 15. Inde præsumendæ sunt non delusæ, donec delusæ fuisse probentur. Neque hæc mulieribus sagis, ut jam demonstravimus, somnô depressis internâ quadam imaginatione, sed plerumque certò & perspicuè vigilantibus accidunt, nec semper nocte, sed sæpe clarâ die videntibus aliis coiverunt cum dæmone. Quâ de re Sprengerus refert, persæpe sagas in agris & sylvis sese retegere, & clarâ die coire cum diabolô, & sæpe retectas in agris visas, interdum etiam hærenteis diabolos (quos homines esse existimabant) à viris suis esse deprehensas, eosque gladiô cædenteis nihil effecisse.

Confessionib. creditur donec delusio probatur.

Sagæ à viris in ipsô concubitu cum dæmone deprehensæ.

§. IV. De modô quomodò fiat concubitus, castæ aures multa disserere vetant. Sufficit scire, Viros & Fœminas maleficos verè ac naturalitur, puta, viri cũ succubis dæmonibus, mulieres verò cum incubis concumbere. Atq; aut ordinariam, aut præposteram libidinem exercere. Quam quàm præposterã multi negent, præter rem tamen, cùm nihil adeò sordidum sit, quod non *κακεργός* iste subeat, ut hominum animas certiori exitiô involvat, ideò offert cuique quô illum capi posse sperat. Possunt itaque Judices etiam de hôc inquirere. Nam tunc, licet propter summam enormitatem augeri crimen non posse videatur, gravius tamen delinquunt, quàm si cum dæmone more humanô ac naturali commiscerentur. *Delr. disq. Mag. L. 2. quæst.* 15.

Quomodo fiat concubitus?

Fit etiã modo præposterô.

De hoc modo inquirendum judici est.

§. V. Existimant haut levis notæ eruditionis Viri, Satanicæ hujus sodomiæ dari *effectum permanentem* talem, ut proles exinde quandoq; nasci queat. Uti hanc opinionem masculè propugnant *Paul. Ghirl. de Sortil. q. 7. n. 12. Bodin. de Maj. dæmon.* L. 2. cap. 7. *Mart. Delr. disqui. Maj. dict. lib. q. 15.* dicentes, diabolum in coitu generare ex spermate alienô seu alicujus Viri in somniis polluti, aut in vigiliâ, quotiescunque dæmon in formâ succubi, i. e. mulieris,

Autores statuentes partum humanum excoitu nasci dæmoniacô.

eris, ſe viris ſubjiciens, ſperma illorum excipit, & quantò citius velociſſimè in formam incubi ſeu viri, ſe iterum transformans, ad ſagas accedit, dictumque ſperma locis naturæ congruis applicat, ut exinde ſequatur prægnantia mulieris, & infantis generatio, non ſecus ac ſi mulier cum naturali virô coitum habuiſſet. Infantem tamen, ſi quis oriatur, non dicendum eſſe filium dæmonis, ſed illius cujus erat ſperma. Verùm Nos huic ſingulari opinioni ſummæ auctoritatis Virorum, palpum obtrudere ſalvâ veritatis luce non poſſumus. Cùm ſemen à diabolô acceptum extra naturalia ſua receptacula vim vitalem retinere non poſſit, nec ſemen prolificum à dæmone tantâ celeritate perferri queat, ne id in viâ ſpiritum, vitalem calorem & virtutem πλαστικὴν, ſine quibus tamen nulla procreandi facultas eſt, amittat; Et licet vel maximè eô momentô, quô mulier ad concipiendum optimè eſt diſpoſita, illud muliebri ſemini commiſceat, nulla tamen gignendi cauſa eſſe poteſt. *Petr. Theod. in Coll. Cr. D 7. θ 3. lit. N. in fin.* Nam communiter fatentur lamiæ, ſemen à diabolô immiſſum glacie quâvis frigidius eſſe, adeò, ut ſæpe toti corpori horror ingruat. Quid? quod, ſi reverâ contigeret à dæmone generatio, par certè eſſet credere, in tot variis rerum ſucceſſibus ſagam deſignatam, notatam, propriôque nomine demonſtratam inventamque fuiſſe, cui imprægnatio contigiſſet absque humanô congreſſu, ſolô dæmonis obſcænô tremendôque complexu interveniente. Jam verò partum talem nullus unquam vidit, nec ſagam reverà à diabolô imprægnatam, licet longâ experientiâ, obſervavit nemo. Nec nobis obſtat, ſagas nonnunquam à diabolis incubis interrogari, an gravidæ ex ipsô velint effici? Cujus rei exemplum refert Bodinus de *Mag. dæmonom. Lib. 2. c. 7.* Ex tali enim interrogatione non poteſt inferri; Interrogat dæmon; Ergo poteſt reverà generare. Quoniam naturis planè incompatibilibus talis copula intercedere nequit, ex quâ perfectum aliquod & completum ens oriatur. Conſequens proinde eſt, dæmonem ſagas reverà non imprægnare, ex quô partus aliquis prodire poſſit: Sed uterum tantum ſagarum tumoribus implet dæmon, ut nihil aliud credant, quàm ſeſe imprægnatas eſſe; Ubi verò tempus partui edendo appropinquat; *Aut* dæmon obſte-

Noſtra ſententia.

Semen furtivum non habet vim πλαστικὴν.

Semen eſt frigidum.

Nullum exemplum ſagæ à diabolô imprægnatæ dari poteſt.

Dæmon ſagas de imprægnatiâ interrogat.

Sed aut uterum tantum ſagis implet tumoribus.

obstetricis munia obiens, infantulos aliis surripit, & laborantibus subjicit. Quod etiam B. Lutherus *aliquot in locis* confirmat, dum scribit: Potest esse, ut diabolus rem habeat cum lamiis & sagis, sed quod ex illô congressu liberi procreentur, hoc nihil est. *Et alibi*; In seinen Tischreden Tit. Von Teuffel und seinen Wercken/ubi inter alia de generatione discurrit: Unser HErr Gott gebraucht zur Schöpffung andre Menschen als ein Mittel/ und durch dieselben wircket er alleine/ und nicht durch den Teuffel/darumb/so müssens gestohlene Kinder seyn/ wie denn der Teuffel wohl Kinder stehlen kan/ wie man bißweilen Kinder in Sechs wochen verleuret/ oder müssen suppositi tii seyn/ Wechsel-Kinder/die die Sachsen nennen Kielkröpffe/&c. *Aut* etiam diabolus se ipsum in formâ infantum, (*referente Bodino ex Spreng.*) qui cum nutricibus magis congrediuntur, & plerumq; in incertum abeunt, supponit vel ipsis sagis, vel Parentibus, quibus infantulos surripuit, quos vulgus vocat *Cambiones* Wechsel-Kinder/quique, ut habet Sprenger. aliis longè graviores sunt, macri, & qui ne tribus quidem aut quatuor nutricum rumis exsuctis pinguescunt, & tandem post aliquot annos evanescunt. Quod minime fieret, si ex semine humanô essent nati isti infantes, ac non ipse dæmon, se in specie puerorum parentibus substravisset. Nota procul dubiô erit omnibus Historia, quam narrat Delr. *Disq. Mag. L. 2. quæst. 5. de puerô quem per Galliciam & Austrias Hispaniæ ante annos 15. Mendicus quidam summâ cum defatigatione humeris bajulabat; Cum quidam à Delrionis comitibus, eum in itinere repertum prope flumen, ut transvadaret, misericordiâ motus retrò se in jumentum sustulisset, vix valida bestia eum potuit in alteram ripam exponere. Paulò post mendicus comprehensus fassus est, eum puerum non puerum, sed diabolum fuisse, qui sibi promisisset, omnes se ad eleemosynas ei conferendas pellecturum, quamdiu sic circumferretur habitu morbosi pueri & fasciis involuti.* Cur non eôdem modô diabolus Lamias suas, aut alios in formâ infantili decipere potest.

aut se ipsum in formâ infantis supponit.

Die Wechsel-Kinder *non possunt saturari, & evanescunt.*

Historia de mendicô diabolum in formâ infantis circumferente.

Ex quibus omnibus quidem concludimus cum incomparabilibus Viris Theologis & JCtis qui à nostris stant partibus *Div. Aug. L. 15. de Civ. Dei c. 15. Damasc. Lib. 2. de fide c. 3. B. Luther. ad cap. 6. Gen. Ulric. Molitor. de Lam. & Pyth. mul. c. 10. p. 86. Remig. 1.*

Nostra conclusio.

damo-

Dæmonol.6.Rex Angl Jac.3.Dæmon.p.159.Phil.Ludvv.Elich. in dæmo-nom.c.9.Petr.Gregor.in Syntag.J.Univ.Lib.34..c.20.n. 26.Ambros. Paræus L.24.c.16.Alph. à Caranza de partu legit c.20.n. 98.ex concubitu dæmonis cumsagis non posse sobolem legitimam edi quôcunq; etiam spermate viri adhibitô: Non tamen prorsus excludimus, posse ex diaboli concubitu effectum aliquem sequi, & produci partum non humanam formam referentem, sed bufonibus, vermibus & erucis similem, quas, Elben oder böse Dinger vocant, quas diabolus laborantibus vel substernit, vel locis muliebribus immittit, quasque postmodum ad nocendum hominibus reservant & adhibent immissis eis per fascinationem in crura, brachia aliave inimicorum membra. Quod confirmat *Dominus Carpz. in Pr. Cr. P. 1. Q. 49. n. 39. & Quæst. 50. n. 66.* benè multis sagarum confessionibus. Ubi in sententiis Lips. XXI. habentur hæc verba: Wann sie mit ihren Buhlen zuschaffen gehabt / hätte sie weiße Elben / und derselben allezeit zehen bekommen / so gelebet / spitzige Schnäbel und schwartze Köpfe gehabt / und wie die jungen Raupen hin und wieder gekrochen / welche sie zur Zauberung gebraucht / ihr Buhle / auch ehe sie gebuhlet / etliche gebracht. Sent. XXIII. Darauff sie nach verrichteten Werck alle viertel Jahr ein pahr Elben gezeuget / welche eines fingers langgewesen / und gantz bundstriefftigt ausgesehen / wie die Raupen Sent. XXIV. sie hätte mit ihren Buhlen böse Dinger oder Elben erzeuget / die sie in ein Töpflein gesetzet / und ihnen Brot zu essen gegeben / theils auch ins Wasser geworffen Sent. XXVI. Nach solcher Vermischung wehren die Elben von ihr kommen / so wie schwartze und graue Fligen ausgesehen. Sent. XXIX. Sie hätte zwey Kinder von ihm gezeuget / welche wie der böse Volant gestalt gewesen / dieselben hätte sie auf einmahl zur Welt gebracht / wäre aber kein Leben oder Menschliche Gestalt an ihnen zu spüren gewesen / derowegen sie dieselben ins Wasser geworffen. Et Sent. XXXV. Und habe von ihm fünff Par böser Dinger gezeiget und gebohren / wären wie weisse Würmer gewesen / und hätten schwartze Köpfe gehabt / die habe sie der Hirtischen Margarethen in das lincke Bein gebracht und gezaubert durch nachfolgenden Spruch. quam omitto.

Ex concubitu satanæ proveniunt vermes.

Confessiones de concubitu sagarum ex Carpz.

§. XI. Ex hactenus per aliquot quæstiones explanata Definitione satis, ut puto, elucescet, quid de lamiarum pactis, tempestati-

Conclusio totius capitis 3tii

ſtatibus, morbis ab iis motis & excitatis, ad conventus translationibus, & actu venereô cum diabolô ſit ſentiendum. Quod ſi autem tuo B. L. in iis excutiendis deſiderio minus ſatis fecerim, artesque diabolicas uti decet, non omnes aperuerim, ut eò facilius animum tum ad cavendum, tum ad judicandum attendere poſſes. Scias velim me, cùm maligni Spiritus novas artes, nova ſcelera comminiſcantur momentis ſingulis, ac nomina mille, mille nocendi artes habeant; haut potuiſſe vel centeſimam impietatum partem annotare, aut potius, ſi ſcirem, noluiſſe exponere propter metum, ne parum pii venenum, exſugant, undè antidotum haurire debuiſſent: Sed aliquid ſolùm de iis decerpſiſſe, quod aut in ſcriptis Authorum ligi aut ex Criminaliſtis, qui de ſagis quæſtionem ſæpe habuerunt, cognovi. Nunc ad Proceſſum.

CAPUT IV.
diſcutiens.
Proceſſum Contra Lamias in genere.

§. I.

CUm in ſuperiori capite lamiarum eſſentiam ad ſatietatem usq; expoſuerimus, nihil amplius nobis ſufflamen injicere poteſt, quò minus inoffensô pede ad Proceſſum Judiciarium in hoc veneficii crimine ſervandum progrediamur.

Judex in crimine veneficii non alligatur ad communem Judiciorum ordinem, quia eſt exceptum.

§. II. In proceſſu hoc criminali inſtituendô non ubique & in ſolidum Judex adſtringitur ad communem ordinem publicorũ Judiciorũ legibus communibus præſcriptum, nec ad communem aliorum Criminũ praxin undiquaque obſervandã obligatur, multò minus arctatur ad priſcas ſolennitates & ordinem publicorum Judiciorum antiquum, quem exoleviſſe ſcribit Paulus JCtus. *l. 8. ff. de Publ. Jud. l. 16. C. de Poen.* Idque ob varias quas afferunt DD. rationes: *Partim* quia hoc veneficii crimen inter extraordinaria & excepta refertur, quæ ſub generali legis diſpoſitione non continentur, ſed ſemper excepta cenſentur, qualia ſunt illa, quæ directè vergunt in corporale vel ſpirituale damnum publicum, ut ſunt

ſunt crimen Læſ. Majeſt. Conjuratio, Hæreſis, Veneficium, & cætera, quæ refert & recenſet Proſp. Farinac. *in prax. Crim. L. 1. T. 3. quæſt. 18. n. 60* Partim propter enormitatem & atrocitatem hujus criminis, quod ſuâ naturâ admodùm eſt contagioſum, ita ut inſtar hæreſis & velut cancer ſuberpat, ſemperq; plures in ſocietatẽ pertrahere moliatur, inſuperq; clam proditoriè in locis ſolitariis & plerumque noctornò tempore absque omni teſte perpetrari ſoleat *Mart. DelRio. Diſquiſ. Mag. L. 5. Sect. 1 p. m. 695.* Propter enormitatem autem delictorum licitum eſt jura transgredi. Prouti regulam tradit Inſignis Criminaliſta *in Pract. ſuâ Crim.* Hippol. de Marſiliis §. *diligenter n. 159.* ubi allegat Innocent. Bald. & alios legum Interpretes, & ſubdit *n. 165.* propter enormitatem delicti poſſe procedi contra Reum de factô, ordine juris non ſervatô, quod & affirmat Paris de Puteô *tract. de Syndic.* qui in crimine Aſſaſinatus propter enormitatem delicti non requiri dicit plenam probationem, ſed ſufficere probabilia argumenta. Ex quô quidem tantùm abeſt, ut ſic colligendi cuiquam ſuaſor extiterim, quaſi conſimilem in modum, non plena probatio in convincendis & damnandis lamiis, ſed ſaltim probabilia argumenta & indicia requirantur; Ut potiùs juſſerim, Judici non eſſe temerè procedendum ad condemnationem lamiarum, niſi indiciis & probationibus luce meridianâ clarioribus, quas exigit *l. 25. C. de probat.* gravatæ & convictæ ſint Reæ, cùm de vitâ, exiſtimatione & ſanguine hominis, quibus rebus in orbe nihil pretioſius eſt, agatur. Interim tamen, cùm talibus indiciis & probationibus, quales crimina non excepta, & quæ veniunt in generali diſpoſitione legis, expetunt, in hoc crimine, quia ſecretò nocturnô tempore & remotis teſtibus committitur, Judex deſtituatur, poteſt in ſubſidium etiam iis probationibus ad convincendas Reas uti, quales haberi poſſunt, licet in aliis criminibus non admittantur. Quales ſunt (1.) Quod ſocium de ſociô in hoc crimine contra *leg. fin. C. de Accuſat.* interrogare queat. (2.) Quod infames, quales ſunt omnes complices adverſus horum criminum reos reasve in teſtes contra *l. 8. ff. de Accuſat.* admittantur, & alia.

Crimina excepta quænã? Quia eſt enorme & atrox.

In Crim. Aſſaſinatus non plena requiritur probatio.

Judex in condemnandis lamiis iis utatur probationib. quæ haberi poſſunt.

§. III. Quod

Judex in hoc crimine non pro lubitu agere debet,

§. III. Quod diximus Judicem non adstringi ad communem Judiciorum publicorum ordinem: Non sic intelligi volumus, quasi Judex in hôc crimine procedere possit, quô sibi modô procedendum putat, quod vult Delrio *in Disquisition. Magie. Append. 2. quæst. 1. §. quartus aries negativ. sent. in fin.* Siquidem hoc pactô Judex facile ab ignorantiâ, quæ calamitas & interitus innocentium sæpè est *Godelm. d. tr. L. 3. c. 2. n. 2.* injuriâ & præcipitantiâ contra *l. 1. C. de Execut. rei Jud.* præcipitata etenim Judicis voluntas est noverca justitiæ *Hipp. de Mars. Pr. Cr. §. occurrunt. n. 2.* victus, ab odiô & favore accusatoris, vel etiam invidiâ Rei in transversum raptus syndicatui subjaceret. Sed quod Judex non servatô Juris ordine nihilominus in criminibus his legitimè indagandis, eum Judicii ordinem ac processum sequi debeat, qui rationi & æquitati naturali consentaneus est, quemque in criminibus privilegiatis seu exceptis, tum jura communia, tum particularia statuta locorum, si quæ de his extant, præscribunt, quem si turbaret aut negligeret Judex, ejus judicialia acta nulla forent. *l. 16. C. de Pœn.* vid. ulterius *Delr. L. 5. sect. 1. Binsfeld. de confes. Malef. concl. 6. Bodin. L. 4. c. 3. Herm. Gœhaus. quæst. 16. Godelm. de Mag. & Venfic. L. 3. c. 1.* ubi contrariæ opinioni est addictus.

sed eum sequatur Judicii ordinem, qui æquitati naturali est consentaneus.

CAPUT V.

Ostendens

Modum Procedendi contra Lamias per viam accusationis.

§. I.

Quemadmodum duobus modis proceditur in aliis causis criminalibus, unô per viam accusationis, alterô per viam inquisitionis: *Damhoud. in Pr. Cr. c. 5. n. 1. Matth. VVesenb. in Par. ff. de Accus. n. 2. Hahnius in Not. ad Eund. d. Tit. p. m. 493. Prosp. Farin. in Prax. Cr. L. 2. Petr. Theodor. in Coll. Cr. D. 4. §. 1.* Ita & eôdem modô potest in crimine veneficii procedi per viam accusationis *Godelm. de Mag. Lib. 3. c. 2. n. 1.* Est autem accusatio in hoc crimine nihil aliud, quàm ejus apud judicem

Accusatio veneficii quid?

cem

cem competentem delatio ad vindictam publicam solenniter facta. *Godelm. dict. loc.*

§. II. Et ut personarum prius habeamus rationem, sciendum, accusationem hanc instituere posse quemlibet è Populô, modò justam accusandi habeat causam, etiam eum, qui aliàs in aliis criminibus à limine judicii & ab accusationibus arcetur, licet non prosequatur suam suorumq; injuriam. Nam OB SEXUM mulier licet publicorum munerum & judiciorum non sit particeps *l. 2. ff. de R. J.* à criminum atrociorum, qualia sunt: Læs. Majestatis, *l. 8. C. ad L. Jul. Maj. c. fin. quæst. 1.* Hæreseos *l. Manich. C. de hæret. & Manich. & cap. vergentis X. Eod.* & alia, sub quorum complexu omninò continetur crimen lamiarum, à delatione non prohibetur. OB ÆTATEM, sive pubes sive impubes acccusator sit, in criminibus exceptis, quale & hoc est, ab accusandô minime repellitur Prosp. Farin. L. 1. T. 2. quæst. 12. n. 15. OB INFAMIAM, sive Juris sive facti eâ laborantes ab accusandô non arcentur *per l. famosi. 7. ff. ad L. Jul. Maj.* ibique Bart. Gilhaus. Arb. Cr. cap. 3. part. 2. n. 6. Quò etiam refero certô modô excommunicatos excommunicatione majori, licet illi actores esse non possint, nec eis possit jus dici, & videatur illos excludere Clarus *quæst. 14. n. 16. & Farin. d. q. 12. n. 32.* Verius tamen est, eos non excludi in hoc crimine, sicut nec in hæresi, ut fatetur ipse Farin. *d. quæst. n. 56. Delr. d. tr. L. 5. Sect. 6. p. m. 731.* OB CAUSAM REVERENTIÆ Filius Patrem, filia matrem, alumnus educatorem & viceversà, Vasallus dominum, Conjux Conjugem, frater fratrem, soror sororem, accusare potest, per *cap. literas X. de præsumtionib.* Et hoc etiam sic practicari multis probat exempl. *Paul. Ghirl. in tr. de Sortileg. & Joh. Jac. Speidel. in specul. Jurid. voc.* Hexen *in addit. 1.* ubi eleganter in hanc rem dicit: Daß auch Eltern ihre Kinder und Kinder ihre Eltern / wann sie dieselben mit der Hexerey verhafftet wissen / sub peccatô zu denunciren und anzugeben schuldig. Rationes *ex Binsfeld. de confes. Malef. quæst. 1. vers. difficulter hic moveri &c.* affert duas, quarum *prior*: Quia etsi pater filium aut mater filiam vel è conversô, quantum ad vitam amare teneatur; Plus tamen secundum ordinem charitatis animæ saluti, & ut ad sanam reducatur viam consulere tenetur.

Ad accusationem hujus crim. admittitur quilibet è populô, etiam ob sexum Mulieres.

ob ætatem Puberes & impuberes.

ob infamiam Infames.

Excommunicati.

ob reverentiã Liberi Parentes & viceversà.

Parentes liberos & viceversà, sub peccato denunciare debent.

Ratio prior, est salsus animæ.

 Posterior

posterior, est bonum publicum.

Posterior est, quod bonum commune Reip. privato præferri debeat. *auth. sed hodie C. de donat. inter vir. & ux. Const. Crim. art. 135.* OB INIMICITIAS, Inimicus, etiam capitalis, ad accusandum in hoc crimine hæreseos inimicum admittitur, licet in aliis criminibus ne quidem ad testimonium admittatur, *l. 3. & ib. DD. com. ff. de Testib.*, cùm propter odium, quod habet adversus accusatum, lex eum mentiri præsumat; Imò & in Crimine Læs. Maj. quod per se est atrocissimum, inimicus excludatur ab accusatione. *Bald. in l. 8. ff. ad L. Jul. Maj. Ludov. Gilhaus. A. Cr. cap. 3. p. 2. n. 6. in fin. p. m. 242. Prosp. Farin. Q. 12. n. 39.* Rationem autem, cur peculiare quid crimen hoc hæresis, à Læsa Maj. crimine obtineat, reddit elegantem *Joh. Nic. Arelatan. in tr. de hæret. notab. 10. n. 2.* Quia in hôc crimine tunc quilibet suam suorumque injuriam persequitur, cùm ea quæ committuntur in religionem divinam, omnium injuriam respiciant. *l. manichæos C. de hæret.*

ob inimicitias inimicus.

In Crim. Læsæ Maj. inimicus non admittitur ad accusandum.

Ratio singularitatis in Crim. venefic.

§. III. Forma processus in hoc Crimine nihil singulare præ aliis obtinet, adeòque iisdem requisitis gaudet. Accusator enim ad accusationem magiæ procedens, tenetur crimen cum indiciis, argumentis & circumstantiis suspicionis Judici libellô accusatoriô oblatô exponere, antequàm reus custodiatur, prouti cavet *Const. Car. V. art 11.* In forô Saxonicô, ab accusatore, in eventum inficiationis, ex factô ipsô certa quædam indicia simul in conclusione libelli articulatè atque ordine annotari solent, quibus Reus maximè gravatur, hunc in finem, ut si non confiteatur crimen, saltem super indiciis illis posteà torturæ subjici queat. *Ang. Aretin. in tr. de Malef. n. 108. & seq.* Aliòquin non expressis indiciis, si ad pœnam ordinariam simpliciter agat accusator, Reo fortassis delictum inficiante, in probatione illius deficiat, frustrà eum damnari postulet, torturæ petitione deinceps ei præclusâ. *Garpz. Prax. Cr. P. 3. Q. 106. n. 20.*

Forma accusationis consistit in libellô articulato.

Indiciorum in libellô mentio fieri debet.

§. IV. Accusatione debitô modô institutâ, utriq; & Reo & accusatori incumbit, satisdationem seu cautionem in judiciô præstare. Reæ quidem in hoc crimine in eum saltem casum, quô non in carceres sunt raptæ: Si enim in carcere jam sunt Veneficæ, non facilè sub cautione dimittuntur, sicut sæpissimè observasse dicit.

Accusator & Rea cautionē præstare debent.

Reæ rarò sub cautione dimittuntur.

Magnif.

Magnif. atq; Excellentissimus Dominus Joh. Volck. Bechman huic Salanæ p. t. Rector Magnificus Patronus ac Præceptor meus æternum colendus in Com. suo ad ff. Tit. de Custodia & Exhib. reor. Obs. pract. 13. Accusatores autem, abolitâ licet talionis pœnâ & solennitate inscriptionis ad intentatam in casum succumbentiæ pœnam sustinendam *Bart. in l. 6. & 7. ff. de Accusat. VVesenb. in par. ad T. de Accus. n. 12. ibiq; Dnq Hahnius in Not.* idque eâ potissimùm ratione, ne metu propriæ salutis quis ab accusatione desistat, & sic sceleratissimi quique impuniti relinquantur, *Gail. de Pac. publ. L. 1. c. 9. n. 3. p. m. 39.* nihilominus de Jure Carolinô *art. 12. in verb.* so bald der Angeklagte &c. aut eorum mandatarii seu procuratores custodiæ dari tam diu debent, donec caveant de expensis & damnis in casum succumbentiæ, ut ajunt, item ratione injuriarum & interesse, zu Abstattung der Kosten/auch Abtrag wegen zugefügter Schmach und Schande *Hahn. ad Par. VVesenb. T. ff. de Accus. n. 12. p. m. 494.* Jure Saxon. sanctio hæc Carolina, quoad personam Accusatoris custodiæ tradendam, non observatur, sed cautio pecuniaria, prout summam definiverit Judex rationem personarum & qualitatem delicti accusati expendens, de sumtibus litis & injuriæ illatæ satisfactione, perinde ac in civilibus causis imponitur. A quâ tamen liber est, qui possidet immobilia. *Const. Elect. 5. VVesenb. in Par. ff. de Accus. n. 12. in med. p. m. 492.* Quod si verò accusator bonis immobilibus destitutus idoneè cavere & fidejussores invenire nequeat, ad cautionem juratoriam nihilominus admittitur *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 106. n. 49.* ubi allegat Chil. König / qui dicit secundum hanc sententiam Scabb. Respondere solere.

Accusator de Jure Carolinô custodiæ datur.

de Jure Saxon. Cautio pecuniaria de sumtib. litis in usu est.

A cautione liber est possidēs immobilia bona.

Si non possidet ad cautionem juratoriam admittitur.

§. V. Accusatione cum satisdatione institutâ, Reus vel Rea hujus criminis tenetur respondere ad libellum accusatorium, & litem contestari, vel affirmativè vel negativè, catechoricè, expressè & rotundè ad singula accusationis membra. Quod si tergiversatur & litem contestari recusat Reus vel Rea præsens in judiciô, tunc denuò litis contestationem ipsi imponunt Judices seu Scabini additâ clausulâ comminatoriâ: quod, si in contumaciâ non respondendi perseveraverit, pro confessô & convictô haberi debeat. Quæ clausula non hoc operatur, ut Reus vel rea pro convictâ

Litis contestatio.

Comminatio additur si litem contest. recusat rea.

 habita

Operatio clausulæ comminatoriæ. habita condemnetur. Nam in Criminalibus ex præsumtâ & fictâ confessione Reus ad mortem non est condemnandus. *l. fin. C. de probat. l. 5. ff. de Pœn. c. literas X. de præsumtion. VVesenb. in Par. ff. de Accus. n. 12. p. m. 492.* Sed quod ex præsumtâ hâc confessione reus pro confessô habitus torturæ ad eruendam veritatem subjici possit. *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 106. n. 74.* Lite purè negativè, ut communiter in hoc crimine fieri consuevit, contestatâ, Accusatori probatio incumbit, quam per contrariam probationem accusatæ possunt elidere, etiam post conclusionem in causâ, atq; adeò post ipsam sententiam defensionis deductio recipitur propter favorem innocentiæ *l. 1. §. ult. l. 18. §. 9. ff. de Quæstion. VVesenb. parat. ff. T. de quæst. & Hipp. de Mars. pract. crim. §. sequens n. 2. & 8. p. m. 476.* & Alii *quam plurim. Carpz. d. loc.*

Probationes Accusatoris. Reprobationes Reæ.

§. VI. Cùm sæpè Lamiæ reæ rudes & imperitæ juris existant, nec eâ facundiâ polleant, quâ innocentiam suam commodè Judicibus exponere valeant, non abs re quæritur: An iis in hoc atroci veneficii crimine, cùm aliàs utiliter nihil in Judiciis civilibus absque Curatore agere queant, procurator sit concedendus? Resp. Quod mulier in causâ civili rea personam in judiciô standi absque curatore non habeat, *per Const. Elect. 15. part.* id in Criminalibus minimè procedit. In quibus mulieris Curator vel defensor non admittitur, sed ipsamet personaliter comparere, ad articulos respondere & in processu ordinariô litem contestari tenetur. Idque propter generalitatem textus *in l. pen. §. 1. ff. de Publ. Jud.* ubi indifferenter defensor accusati, sive viri sive mulieris procurator fuerit, repellitur: Tum etiam propter prohibitionis rationem, quæ in mulieris accusatæ procuratore æque ac Viri obtinet: Scil. quod in caput accusatæ mulieris sententia ferenda sit, ne judicium reddatur elusorium *l. 2. C. de Cust. Reor l. 2. C. de Exhibend. Reis*; Tum, ut eò faciliùs Judex veritatem criminis admissi indagare valeat, ex ipsô mempe vultu, variatione mulieris, mutatione coloris, trepidatione, aliisque signis. *Carpz. Prax. Cr. P. 3. Q. 105. n. 62.* Sunt tamen in criminalibus certi casus, in quibus procurator admittitur (1.) Si interveniat ad causas absentiæ allegandas. (2.) Ad exceptiones dilatorias & declinatorias ante litis contestationem opponendas. (3.)

Q. An Lamiis procurator sit concedendus.

Ipsamet lamia tenetur respondere ad Artic. non per procuratorē.

Si

Si Reus vel Rea in judiciô præsens sit & compareat, tunc ei procurator seu defensor rectè adtribui potest. Idem etiam procul dubiô concedendum est mulieribus ob magiæ crimen in carceratis, quoniam defensio juris naturæ est, quæ nulli adimenda, ut Advocatus iis non denegetur, non quidem, ut per eum ad accusationem, inquisitionem & articulos super delictô formatos respondeant, quod ipsæmet è vinculis eductæ in propriâ personâ facere & peragere debent remotô Advocatô; Sed ut aliis causæ actibus interveniat, nempe ut responsionem jam factam, formaliter in scriptis proponat, exceptiones opponat, producat capitula, Ream instruat, defendat eandemque consiliô juvet *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 105. n. 72*. Ne autem Advocatus forsan officii & probitatis immemor, ream ad negandum delictum & veritatem celandam instiget, subornet, aut aliô modô tricetur, maturè huic malo occurrat Judex, nec unquàm, si in Advocatum ejusmodi suscipio cadat, ei, ream conveniendi solitariè, copiam concedat; sed vel se præsente, vel fiscali aut Notario id permittat. Juxta Const. Carolinam *art. 88.* poterit cogere Advocatum suspectum, ut sub juramentô promittat, se Ream ad negandum delictum non instigaturum, aut aliis defensionibus non usurum, nisi justis, & cum viderit, Ream esse criminosam, se cessaturum à defensione. *Farin. Q. 39. n. 14. & 70. Delr. disquis. Mag. L. 5. Append. 2. Quæst. 38. Gœhaus. in proces. contra Sag. T. 3. in add. lit. F. in f.*

Lamiis Advocatus denegari non potest.

Officium advocati in defendendis lamiis.

Advocatus de subornatione suspectus jurare debet.

CAPUT VI.

monstrans

Modum procedendi contra Lamias per viam inquisitionis.

§. I.

Licet modus, in delicta inquirendi superiori capite expositus, in desuetudinem nondum abierit, nec ab Aulâ, ut DD. loquuntur, recesserit. Inquisitio tamen in locum accusationis surrogata est. *l. pen. ff. de publ. Jud. l. congruit 13. ff. de*

Inquisitio in locum accusationis est surrogata.

de off. præsid. Gilhauf. Ar. Cr. c. 3. p. 1. n. 19. p. m. 226. Prosp. Farin. Pr. Cr. Q. 1. n. 15. Petr. Theodor. in Coll. Cr. D. 4. θ. 9. lit. H. Et processus inquisitorius in forô hodiè maximoperè probatur, utpote qui summariè sublatô, quod dicitur, velô, absque multis ambagibus & circuitionibus, quibus sæpenumerò pœnæ delictorum procrastinantur & negliguntur, expediri solet, *teste. Carpz. in Pr. Cr. P. 3. Q. 139.* Nam Accusatore non extante, vel extante quidem, sed *aut* ordinariô processu adversus delinquentem supersedere vult, delictum Magistratui defert, officiumque ejus implorat, ut per modum inquisitionis adversus Reum procedatur, eique pœna promerita infligatur. *Aut* si accusator ab initiô quidem accusationem instituerit, eandem tamen non prosequatur, sed à processu desistat, eumque intermittat. *Matth. Coler. in proc. exec. p. 2. c. 3. n. 104.* Tunc Judex competens, *l. 1. tot. T. C. si non à compt. Jud, l. 16. ub. de crim. ag. oport.* qui legitimam potestatem seu merum imperium habet, absque quô inquirendi potestatem nullam habet. *Bart. in l. 28. ff. ad Municipal. Farin. Pr. Cr. Q. 1. n. 59.* ne delicta maneant impunita, quia emendationis delicti finis ultimus est salus publica *l. ita vulnerat 51. §. 2. vers. quod si quis ff. ad L. Aquil.* quò alii exemplô aliorum deterriti minus delinquant, *l. si quis. 6. §. 1. l. 28. §. 15. de pœn. l. 31. ff. deposit.* ex debitô officii sui in Maleficos maleficasque inquirere tenetur, ne videatur cum ipsis colludere, & eorum facta criminosa ut conscius tegere *l. 2. C. d. Comerc. & Mercat.* Nec Judices exemplum Christi, adulteram mulierem non accusatam, absq; accusatione condemnare nolentis, *Joh. 8. v. 11.* ab inquirendo, in tales veneficas deficiente Accusatore absterrere debet; Quippe verba Salvatoris: *non ego te condemno*, de absolutione duntaxat à reatu spirituali, non etiam à pœnâ politica accipi debent. Si enim Judex in hoc crimine accusatores expectare vellet, rarò aut nunquàm hoc grande scelus vindicaretur, cùm accusatores rarò inveniantur horum criminum, propterea, quod ibi homines plus à Magis, quàm à Deo & Magistratu metuentes, neque deferre neque accusare illos audent. *Bodin de Mag. dæmon Lib. 4. cap. 1. p. m. 321.*

Judex ex officiò in Maleficos in quirere debet.

Judices ab inquisitione Sagarum se absterreri nō patiantur.

Accusatores veneficarum sunt rari.

Inquisitio quid?

§. II. Est autem inquisitio delicti informatio Judicis officiô & au-

& auctoritate facta. *Pr. Farin. Pr. Cr. Q. 1. n. 3. Jod. Damhoud. in rer. cr. prax. c. 8.* Estque vel Generalis vel Specialis. Generalis est, quando Judex in genere quærit, quis sit delicti auctor & socius *c. sicut olim 28. X. de Accusat. l. 13. in pr. de Off. Præs.* Specialis, quæ fit per Judicem contra particularem personam, de cujus delictô jam curia notitiam habuit *cap. inquisitionis 21. §. ad hæc cap. qualiter & quando X. de Accusat. l. 2. §. 6. ff. ad L. Jul. de Adult. ibiq; DD. passim.* Et hâc speciali utimur inquisitione tantummodò, in forô præprimis Saxon. in delicta manifesta, majora, scandalosa & reip. tranquillitatem offendentia. *Carpz. pr. Cr. P. 3. Q. 107. 22.* Inter quæ omnium DD. suffragiô numeratur crimen nostrum Lamiarum.

Est vel generalis vel Specialis.

§. III. Antequàm Judex specialem hanc inquisitionem & capturam contra Lamias instituat, necesse est, ut præcedant quædam legitima indicia ad hoc crimen sufficientia. Cùm non levis irrogetur injuria homini non infamato, si contra eum specialiter inquiratur. *cap. qualiter & quando. X. de Accusat.* Nec potest Judex temerariô ausu & motu propriô quibusvis improbis delatoribus aures credulas locando ad inquisitionem, per quam sæpe honestarum piarum & innocentum matronarum familia splendor & dignitas maximoperè læditur, prorumpere. Quem in finem saluberrimus in forô Saxon. mos obtinet, ut antequam procedant ad inquisitionem Judices, soleant non propriâ auctoritate ad inquisitionem devenire, sed regulariter consulant Scabinatus, missis simul indiciis, an justam inquirendi causam habeant nec ne. *Magnificus Dn. D. Bechman. in Com. suo ad ff. Tit. de Accusation. & inscript. Obs. pract. n. 12.* Indicia autem quæ in hoc Crimine inquisitioni futuræ viam strenunt, solent plerumque esse hæc.

Judex ad specialem Inquis. non temerè procedat.

Consulat prius Scabinatum.

Indicia ad inquisitionem sunt.

§. IV. (1.) *Diffamatio* personæ, seu famâ publica (ein böses Gerücht) quæ in locum accusatoris succedit, quæque in nostrô crimine, licet DD. inter se digladientur, an semper necessaria sit, reverà adesse debet; nisi ejus locum impleant indicia aliæque præsumtiones violentæ. Quô casu nulla injuria fit inquisito, si secretò de indiciis illis & præsumtionibus cautè inquiratur, etiamsi nulla præcesserit fama mala. Non tamen quamlibet famam levem,

(1.) Diffamatio.

levem, vagam, variam, decrescentem aut contrariam in hoc crimine inquirendô Judex attendere debet, sed eam tantummodò quæ est vehemens, constans, crescens & â clamosâ insinuatione populi procedens (ein öffentliches Geschrey oder Berichtigung des gemeinen Pöffels) *cap. inquisitionis. c. qualiter & quando. X. de Accus.* sæpies ad aures Judicis devenit, & talis, quæ scandalum generaret, nisi judex inquireret, *Pr. Farin. Q. 9. 2. 5.* quæve ortum habet, non quidem à malevolis & maledicis, sed providis & honestis hominibus, uti eleganter Pontifex *in dict. cap. qualiter & quando in pr. Const. Car. V. art. 22.* Nihil autem interest in hoc crimine sortilegii à quô fama originem trahat, à Virô, an à Fœminâ, licet majorem fidem mereatur fama Virorum, tamen, quando factum aut crimen amplius vel æquè fœminas tangit; v. g. de maleficio abortus, vel sterilitatis, vel infanticidii & similibus strigarum delictis, potest fama originem ducere à fœminis æque ac viris, cùm hôc de crimine melius vel æque perspectum sit fœminis, ac teste experientiâ plures fœminæ, quàm viri cum diabolô paciscantur ac maleficia discant, cujus rei rationem reddidi supra *c. 3. q. 1.* Adhæc non sufficit famam malam esse, debet etiam illa legitimè probari, ne videatur Judex proprium auditum in inquisitione allegare. Probatur verò fama per testes ad minimum duos, nec sufficit unus omni exceptione major, qui solummodò de veneficiô deponens dirigit Judicem in viam perscrutationis ad indagandū, an nominatus sit reus delicti, seu uti Criminalistæ loqui amant, ad assumendas super delictô informationes, non autem ad solennem specialem iuquisitionem reo transmittendam. Qui duo testes debent esse spectatæ ac integræ, optimæ opinionis & fidei. *Et hac est communis DD. conclusio.* A quorum officiô requiritur, (1) Ut interrogati exprimant causas, indicia & conjecturas, quibus orta est mala fama. (2) exprimant auctores, à quibus fama est orta, si non determinatè, tamen probabiliter. (3) dicant se audivisse à majori populi parte publicè dicentis inquisitam esse sagam. *De quib. vid. prolixius Farin. in Prax. Cr. Q. 47. cum ampliationib. & limitationibus n. 207. usque ad n. 277.* Et hæc in praxi totâ die attenduntur, adeò ut cati Advocati fisci in concipiendis articulis inquisitionalib. inter alios quoque & hunc ponant: Ob nicht wahr

Fama mala requisita.

Fama oriri potest à fœmina.

Fama debet probari per testes.

A teste quid requiratur?

daß

daß N. angeklagte von den Leuten dieses Ortes zu N. lange Zeit hero mit Zauberey verdacht und berichtiget gewesen / und für ein Zauberin / gleich wie auch ihre Mutter von N. und vielen Leuten gehalten.

Articulus de famâ conceptus.

Indicium (2.) Nominatio socii.

§. V. *Secundum* indicium est *nominatio socii criminis*, Magi vel Veneficæ germ. Das Bekäntnüß der Mitgespielen. Quæ, quin Judici indicium ad specialem inquisitionem instituendam præbeat, nullum est dubium, modò sequentia cum eâ concurrant: ut (1.) non proficiscatur à personâ infami, quæ fidem elevat, quales quidem sunt omnes magiæ complices: Dispensante tamen ita lege ex justâ causâ admittuntur ad denuntiationem, & testimonio illorum de aliis fides adhibetur, quia vix alii possunt haberi, cùm maleficæ non soleant hoc crimen nisi corã complicibus committere, quibus solis artes suas detegunt, dummodò sit facta denuntiatio in torturâ, extra quam parùm creditur infamibus. *Hip. de Marsil. Pract. caus. Cr. §. diligenter, n. 61. 62. & seqq.* (2.) Requiritur, ut denuncians aut inculpator nihil iræ vel rancoris & odii habeat cum nominatô. Quod Judex diligenter explorare tenetur, nam si inimicitiam contra denunciatam in denunciante animadvertit, nequaquàm istiusmodi indicationi contra nominatum fidem adhibeat, si præsertim non probabiles aut alias legitimas rationes & argumenta adduceret. (3.) Requiritur ex parte Judicis, ut non interrogarit veneficum veneficamve de sociô aliquô in individuô, sed in genere de sociis, non de hac vel illâ, quia hoc foret suggerere, non inquirere. *arg. l. 1. §. 21. ff. de Quæstion. Const. Cr. Car. V. art. 31.* (4.) Requiritur ex parte criminis, ut nominans diligenter sit interrogatus de omnibus circumstantiis, quid egerint invicem? quomodò, quô in locô, & quô tempore socius, quem nominavit, præstò fuerit? *Const. Cr. Carol. V. d. art.* (5.) Requiritur, ut inquirat Judex à Vicinis, an nominata persona fuerit de tali crimine à fide dignis unquàm diffamata vel suspecta habita? Sin minùs, bona fama omnem nominationem socii elidit. (6.) Ut Reus in sua nominatione non vacillet aut variet, sed constanter extra vim & vincula rogatus denuò repetat ratificetque denunciationem. Si itaque nominatio Sagæ prædictô modô se habeat, non ad inquisitionem solùm aliarum sagarum, sed etiam ad torturam concurren-

Requisita nominationis. primum — *secundum* — *tertium* — *quartum* — *quintum* — *sextum*

 ren-

rentibus aliis indiciis, facit indicium. *Vid. de his latius Godelm de Mag. L. 3. c. 9. Delr. disqui. Mag. L. 5. sect. 3. p. m. 706.*

Tertium Indicium. Suspicio.

§. VI. *Tertium* indicium ad inquirendum est *Suspicio*, ex quâ tutò Judex procedere potest ad inquisitionem, ita tamen ut diffamatio suspicionem præcedat. Secus ac vult. *Joh. Franc. Ponzinib. in tract. de Lamiis. n. 88.* ubi dicit; quod in hoc crimine ex solâ suspicione procedatur ad inquisitionem, quamvis diffamatio non præcedat, quæ in aliis criminibus debet præcedere. Si enim diffamatio non requireretur, darentur nimis laxæ inquisitoribus habenæ inquirendi, si possent ex suô cerebellô suspicionibus refertô contra omnes inquirere, nullâ diffamatione præcedente. Suspicione autem laborant sinistrâ fœminæ diffamatæ, si natæ ex Parentibus veneficis. Si enim mater est saga, est etiam filia: Quod in causâ impudicitiæ dicitur, filiam matri persimilem esse, non semper verum est; de magis verò omnibus ferè certissima est regula, uti ex innumeris Judiciis compertum asserit *Bodin. de Mag. dæmon. Lib. 4. c. 4.* cui adstipulatur illud Catulli:

Nam Magus ex matre & gnato gignatur oportet,
Si vera est Persarum impia religio.

Articuli de suspicione concipi solent.

Quamobrem in articulis concipiendis advocati suspicionem hanc non præterire solent: Ob nicht wahr daß Angeklagtin N. Mutter mit gleicher Zauberey umbgangen/auch von iederman in der Nachbarschafft für eine Zauberin gehalten worden. Nullum enim est sacrificium, quod ab istis hominibus tantoperè diabolus expetat, quàm ut suos, ipsorumque liberos, simul ac hauserunt lucem, ipsi voveant. *Godelm. de Mag. L. 3. c. 3. n. 16.* Non levem quoq; suspicionem gignit confessio alicujus in articulô mortis facta:

Confessio de læsione sagæ in articulô mortis facta, est quoddam indicium.

Daß iemand darauff gestorben/daß dieses Weib eine Zauberin/und ihme vergeben oder verderbet &c. Ubi quidem non sufficit dicere, hæc mulier veneficiis suis me interemit; nisi etiam probabiliter demonstretur, qualiter & quomodò interemerit, cùm non satis sit factum probasse, nisi & qualitates probentur. Potest enim fieri, ut morbus ejusmodi gravis & periculosus ex causâ naturali descendat. Quô casu omninò peritorum Medicorum & Chirurgorum

judi-

judicium est requirendum, qui judicabunt, an, qui [illegible] confessus est, illius morbus ex causis naturalibus provenerit, an verò ex veneficiô originem sumserit. Si causis naturalibus fontem adscribunt, confessio nullius erit momenti & planè superstitiosa. Auget etiam suspicionem, si quæ ad veneficii crimen sibi objectum taceat, seque non defendat, cùm tacendô videatur crimen objectum non inficias ire *per. Reg. qui tacet &c.* præsertim si alia indicia eam adminiculentur, scil. quod infamatæ frequenter ab amicis & vicinis ad honorem & famam defendendam admonitæ, hoc negligant, neque ad hoc verbulum ullum ipsis respondeant.

Suspicionem auget, si quæ ad veneficii crimen sibi objectum taceat.

§. VII. *Quartum indicium* Inquisitioni speciali instituendæ subministrat *fuga*, quæ contra fugientem aliàs gignit ordinariè suspicionem & præsumtionem non levem delicti commissi. Non tamen sola facit indicium ad torturam, sed si indicium in hoc crimine præbere debeat, ita comparata sit, ut fœmina, ubi in genere intellexerit, inquisitionem in crimine veneficii debere institui, fugæ se committat, aut se occultet latenter in civitate aut locô ubi habitat, antequam citata fuerit, aut ei porrecta accusatio. Hoc enim casu apertè colligitur, quod fuga causetur ex propriâ criminis conscientiâ. Quod si verò formatâ jam & institutâ contra se inquisitione seu porrectâ accusatione fugam arripuerit mulier, magis ob timorem molestiarum & vexationum, quæ ex incarceratione & accusatione proficiscuntur, & quas non omnes subire volunt, etiam quod innocentes sint, aufugisse videtur. *Farin. Quæst. 48. n. 27. Delr. d. L. 5. Sect. 3. vers. quintum indicium.* Cum indiciô *fugæ* paria facit crebra *mutatio loci* & translatio domicilii, quæ magnam præsumtionem contra inquisitam generat, maximè si fiat post diffamationem, vel complices captas. De sagis enim, dicit *Bodinus L. 4. c. 1. p. m. 324.* ferè comperies, eas de locô in locum, de pagô in pagum migrare, nisi bona certô in locô remorentur ipsas: Quod retectæ solent facere metuentes ab accusatione. Cognoscenda itaque occasio, cur sedem mutarint, & oculi studiosè in vultum earum configendi, (non enim gens ista homines audet in os inspicere) *Bodin.* Sæpè etiam cum mutatione loci nomen mutant, ut eò tutius tegantur. *Delr. L. 5. Sect. 4.* Si verò justam migrandi causam probet mulier, & alioquin bonâ

Quartum indicium est Fuga.

Fuga quomodo comparata?

Mutatio loci fugæ affinis.

 famâ

famâ vall... nt, indicium hoc nihil vestigii ad inquirendum ...linquet.

... r recensita, sunt & alia indicia. Modus, remediis superstitiosis explorandi sagas, est illicitus.

§ VIIII. Sunt & alia quædam indicia minus urgentia, quibus per se solis Judex non potest ad inquisitionem procedere, si tamen concurrant cum aliis nonnullis, licet non adeò valentibus, modò non superstitionem sapientibus, (*quam certè sapiunt imperitorum & sanguinariorum Judicum ausus temerarii, qui recensente Godelmannô L.3.c.3 per saltum cribri veneficas explorant; aut pueris templum adeuntibus novos calceos axungiâ suillâ perunctos curant indui, aut res quasdam alias templorum liminibus substernunt, ne veneficæ possint egredi, aliisve modis diabolicis sagas explorare tentant, quorum aliquot recenset Berlich, in Conclus. Part.4 concl.4.n.34. usque ad n.39.*) optimè informant Judicem, ut talium suspectarum personarum facta & actiones diligenter vel per se, vel per alios, notent: Quales plerumque solent esse, inimicitiæ, si singularitatem quandam impietatis præ se ferunt fœminæ, vel nimiam religiositatem ostentant; Mala physiognomia, inconstantia, titubatio, trepidatio, quando judicem non audet in os inspicere; Conversatio cum malis hominibus; si quis occultat sagam seu recipit; Qui verbis & factis, consiliô & pecuniâ sagas juvant; Qui defensionem & patrocinium sagarum, scienter sagas esse suscipientes criminis enormitatem elevant. Quæ omnia Judex observare debet.

Indiciũ quoddam præbent, Impietas. Nimia religiositas. Physiognomia. Conversatio. Occultatio. Patrocinium.

CAPUT VII.

proponens Apprehensionem & Capturam Lamiarum.

§. I.

Ad capturam temerè non est procedendum.

Accusationem & inquisitionem legitimè institutam proximè excipit captura Lamiarum. Ad quam Judicem inconsultô calore & temerariè properare non decet, cùm irreparabile præjudicium & irretractabilis ignominia, ex hâc incarceratione propter crimẽ veneficii, resultet. Quamvis multi Juris Interpretes in eâ sint opinione, quod in causis criminalibus semper incipi

cipi possit à capturâ, etiam nullis præcedentibus indiciis. *Bald. in l. si certus. 6. ff. d. SCto Silan. & in l. 2. C de his qui latrones &c. Id. in l. consentaneum 8. C. quomodo & quand. Judex. sentent. Farinac. Q. 27. n. 115.* Sanior tamen & magis pia ac crebriùs recepta est sententia eorum, qui incarcerationem seu capturam tum demum in criminalibus admittunt, quando prius legitima præcesserint indicia, & constiterit, delictum esse commissum, alias sunt ligatæ manus judicis ad procedendum *Hipp. de Marsi. in Pr. Cr. §. constante n. 1. Angelus Arelin. in tr. de Malef. Mynsing. Obs. Cent. 5. Obs. 69.* Nec quicquam peculiare obtinet in Criminibus atrocissimis, inter quæ numeratur veneficium & Crim. Læs. Maj., cùm nec in his aliquis de jure capi possit, nisi legitima præcesserint indicia. *Glos. in l. si quis 1. C. ad L. Jul. Maj. Hipp. d. Mars. Prax. Cr. §. constante. 2.* Si enim ad capturam nullis indiciis præcedentibus procederetur, verendum omninò esset, ne, si captis mulieribus maleficii delatis propter nulla exinde emergentia, & ad torturam legitime sufficientia indicia carcer iis relaxatur, pessimæ istæ mulieres non solùm ad nocendum magis irritentur, & ad graviora quævis animentur, instigante generis humani hoste satanâ: Sed etiam reliquæ ejusmodi farinæ criminisque consciæ vetulæ, istiusmodi exemplô indies ad veneficia propensiores, atque ad scelera perpetranda tum securiores, tum alacriores fiant, impunitatem quasi malorum præsagientes Herm. *Goehaus. in proc. contr. Sag. Tit. 1. in addit. lit. D. p. m. 31.*

Indicia capturam debent præcedere.

§. II. Legitima verò in hôc crimine ad capturam indicia non possunt accuratè propter personarum ac rerum varietatem determinari, sed relinquuntur arbitrio Judicis, qui tamen non solet propriâ authoritate procedere ad capturã, sed regulariter prius cõsulit Scabinatus. *Magnific. Dn. Bechman. in Com. ad D. Tit. de cust. & exhib. reor n. 2.* Et quoniã inquisitio specialis ut plurimùm â capturâ incipit, eadem fermè, quæ ad inquirendum, ad capturã quoque legitimè instituendam sufficiunt indicia: Nisi quod aliquantò graviora & ponderosiora esse debeant. Quæ enim ad inquirendum per se sola sufficiunt indicia, eadem, si cum aliis præsumtionem contra inquisitam afferentibus concurrant, sufficiens ad capturam progrediendam constituunt indicium. Sic fama sola nullis aliis adminiculis suffulta, minimè sufficit ad capturam, sed tanquam

Eadem sufficiunt indicia ad capturam, quæ ad inquisitionem.

Sola fama non sufficit.

quam vana vox populi est condemnanda: Quod si autem ea sit legitimè probata, & procedat ex aliquâ verisimili causa, aut alia indicia; velut nominatio unius complicis, confessio proprii criminis, fuga, conversatio, secreta diaboli collocutio, minæ & similia concurrant, tunc non solùm ad capturam, sed etiam torturam rectè procedere potest Judex. Idem & judicium esto de inculpatione socii criminis, quæ sola ad incarcerationem non sufficit, nisi aliæ præsumtiones accedant, & nominata persona sit alioquin malæ famæ. Herm. Gœhausen *in proc. contr. sag. Q.* 7. distinguit inter nominationem unius sagæ ante pœnitentiam, & post pœnitentiam criminis factam. Ante pœnitentiam criminis, si â saga socia nominaretur, facile accidere posse, ut complex criminis, aut denunciatæ privilegiô veniam speret, aut ejus odiô cupiat illam eodem suppliciô perire, ut habetur *in l. fin. C. de Accusat.* Quamdiu enim in Rea pœnitentiæ signa exteriora nondum apparent, præsumi potest, mentiendô velle nocere aliis. Si verò post confessionem de se ipsâ factam, & sententiam condemnationis latam ad seriam pœnitentiam & dolorem criminum disposita, sicque pœnitens in forô exteriori appareat; sociam indicet, hoc casu personæ denuncianti plus fidei tribui debet, atque si nulla alia levia adminicula concurrant. Et potest Judex ob unius nominationem inquirere, inquisitamque carceri includere. Inter alia ad capturam sufficientia connumerari vulgò solet *fuga* delinquentis, & fugitivum incarcerari jura permittunt. Quô nomine si suspecta malefica sit, uti semper, cùm ut plurimum sint viles personæ, suspectæ & proclives in fugam habentur; vix accidit, ut Judici non liceat, post nudam etiam extrajudicialem informationem vel querelam talem personam incarcerare, modò Judex securus sit, quod post captam ream vel testes contra eam sint deposituri, aut alia indicia sint emersura. *Mart. Delr. disq. Mag. L.* 5. *Sect.* 7. *Farin. Q.* 47. *n.* 131.

Nominatio socii ante pœnitentiam præsumitur falsa.

Post pœnitentiam plus fidei nominationi habetur.

Saga de fugâ suspecta incarceranda est.

§. III. Quoad personas, quæ in hoc veneficii crimine incarcerari queunt, sciendum, quod quidem personarum in dignitatis gradu constitutarum, quales sunt Nobiles, Doctores, Clerici, Senatores aliique, in aliis delictis aliquis respectus habeatur: Sed in atrocissimis delictis, quale & nostrum est, nulla dignitas Reos Reasve à vinculis liberat, sed sicut hæresis omni privilegiô & digni-

Nullô dignitatis respectu habito incarcerandæ sagæ.

dignitate eas spoliat. Censuit quidem Godelman *L.3. cap.1. n.12. 13. & 14.* sub fidejussoriâ, imò & juratoriâ cautione Reas esse relaxandas, multosque citavit; sed inprimis illi D.d. non loquuntur in terminis & expresse de nostrô crimine. Adeòque non simpliciter & absolutè Rea propter amplissimas facultates dignitatemque fidejussoribus datis erit relaxanda, nisi urgeant gravissimæ causæ, & fidejussores sese ut custodes personæ inquisitæ obligent: *Menoch. d. Arb. cas. 303. n.37.* Quô casu metus, ne Rea in casum condemnationis aufugiens judicium efficiat elusorium, cessat. Juratoriam verò quod attinet cautionem, periculosum est, Ream sub juramentô carcere dimitti, cùm non præsumantur sagæ Judici jusjurandum servare, quæ Deo Creatori perjuræ sunt factæ *Delr. Disq. Mag. Lib 5. Sect. 7. p.m. 733.* Interim tamen ejusmodi fœminæ carceri non debent atroci & periculoso includi, aut in subterraneas speluncas detrudi, ubi, quod sæpe fit, solitudine diuturnâ, carcerum squalore, & caligine tetrâ, variis dæmonum spectris exhorrescentes misellæ Dei creaturæ veneficæ l. lamiæ, antea nonnihil diaboli assiduâ suggestione vexatæ & torturis variis excarnificatæ, malunt potius mori, quàm ferocius in easdē putidissimorum carcerum speluncas & equuleos præcipites retrudi. *Godelm. de. Mag. Lib. 3. c. 6. n* 10. Hinc benè monet Danæus *in Dial. d. sort.* Sagam in vinculis relinqui non oportere solam, ne cum Diabolô communicet sermonem, aut rem habeat, qui eam â verô dicendo abducit, aut à rebus confessatis discedere jubet.

Sub fidejussoriâ cautione quando relaxanda?

Juramenta non servant saga.

Carcer sit tolerabilis.

Non sola in carcere relinquenda.

§. IV. In ipsô captivitatis actu Judex non satis habeat personam veneficii ream comprehendisse, ejusque gestus, vultum, colorem, singula dicta & ejusmodi sceleratæ conscientiæ signa studiosè observasse, sed insuper statim omnes areas & angulos domus, è quâ extracta est lamia, perquirendos curet: Num inveniantur pixides, ungventa, pulveres, membra humana, imagines cereæ acubus transfixæ *Bodin. L.4.c.2.* instrumentum obligationis diabolicæ, bufones, quos in ollis alunt, sacratis hostiis pascunt, baptizant, & ad res magicas utuntur; cujus impietatis quotidiana existunt exempla, uti dicit, & nonnulla profert Bodinus *de Mag. dæmonom. L. 2. c.8. p. m. 218.* & alia ad veneficium apta instrumenta. Neque Reis permittat iterum ingredi domum, ne ca-

Domus Sagæ studiosè perquirenda.

Sagis non concedendum iterum ingredi domum.

capiant taciturnitatis medicamenta, quibus in torturâ insensibiles fiunt. Et quamvis profanum lictorum vulgus in capiendis lamiis multa superstitionem redolentia factitet, qualia sunt: Quod sublimes de domô tollant, ne antequàm carceri mandentur, terram pedibus contingant; Et quod detrahant omnem illis vestem, & induant eas solâ quadam interulâ, quæ unô die neta, texta & consuta: A superstitione tamen aliena est consuetudo illa, quâ Lamias omnibus suis vestibus spoliant, & aliis vestiunt, eâ gratiâ, ne quid maleficii lateret in vestibus, quapropter hæ diligenter excutiendæ & scrutandæ erunt. Valde autem superstitionis nomine mihi suspectum est, quod quidam Auctores *Sprenger. in Mall. Petr. Greg. L. 13. de republ. c. 30. n. 4. Bodin de Mag. dæm. L. 3. c. 4. p. m. 270.* scribunt: Admonendos esse judices, ne patiantur se à Veneficis tangi super nudam juncturam manuum & brachiorum. Huic simile est, quod addunt, producendas esse maleficas ante Judicem tergô adversas, quia putant, Sagam Judicis animum ad misericordiam posse inflectere, si prior oculos in judicem potuerit defigere, Judicemque ita visu earum fascinari, ut fiat mitior ac facilior ad absolvendum. Nonne hæ sunt næniæ pueriles? Quid tactus nudus? quid adspectus solus veneficarum virium habeat? ad Judicem à tramite justitiæ deturbandum. *Delr. L. 5. S. 7. p. m. 734.*

Vestes lamiis scrutandæ.

Judices à sagis se tangi non patiantur.

Tergô ob versô sunt introducendæ.

§. V. In captivitatem itaque redactis lamiis, Judices eas diu in carceribus non detineant, sed vel sontes velox pœna consumat, vel innoxiæ repertæ liberentur maturius *per l. 5. C. d. Cust. Reor.* Idque propterà, ne sibi ipsis necem inferant, cùm diabolus eas semper ad mortis consilium inducere soleat. Non verò eum in finem acceleranda est executio, quod metus sit, ne à diabolô è manibus publicæ justitiæ per corporalem delationem carceratæ tandem eripiantur: Quod ipsum nec diabolus vult, nec si vellet, Deus ipsi permitteret. Dæmon enim qui nihil avidius cupit, quàm animas multas lucrari, & ad tenebras inferni multifariam fraudibus homines pertrahere: Quàm primùm videt Lamiam esse apprehensam, cùm anima ejus suæ potestati sit subjecta, nihil aliud quærit, nisi ut separetur famulæ suæ anima à corpore, ut quam adhuc sub conditione possedit, jam post rogum purè & totali-

Nimis diu in carcere non sunt detinendæ.

& cur?

Diabolus lamias à carceribus eripere non potest.

Sed optat earum mortem.

totaliter lucretur, quæ posset per pœnitentiam ejus imperium subterfugere, & se reunire cum Christi fidelibus. In faciem tamen, dissimulatis insidiis, Lamiis multas pollicitationes, liberationem concernentes, dat, ut professionem diabolicam nullatenus revocent, etsi res etiam ad ignem redigatur, promittit, se flammas ingenti imbrium vi esse extincturum, aut si forsan mori contingat, sese post mortem similes dæmonibus esse futuras. Altera ratio quæ frangit vires dæmonis in liberandis lamiis incarceratis est, quod divina justitia non permittat, dæmonem exercere potentiam suam in suos, ne aliqui Judices & Officiales curiosi forsan videntes aliqua signa manifesta liberationis eorum, invitarentur ad prosequendum illarum professionem; Neve etiam diabolus videretur majorem habere potestatem in suis ministris strigibus, quàm Deus & Judex, qui est minister Dei. *Paul. Ghirl. de Sortileg. Q. 9. n. 2. & 4.* *& liberationem è flammis promittit.*

CAPUT VIII.
exhibens
Lamiarum Torturam, ad eamque necessaria indicia.

§. I.

Lamiis in carceres redactis Judex quàm primùm fieri potest, imò antequam carceri mancipentur, operam dabit interrogationi ac interpellationi Rearum de veritate criminis commissi detegendâ. Idque propterea, tum ne contra inauditam partem aliquid definiatur. *l. 74 ff. de Jud. l. 6. C. unde vi. l. 1. & tot. Tit. ff. & C. de Requir. reis. cap. 1. in f. de caus. poss. & propriet.* Quod & in maleficiis rectè procedit. *per l. 2. ff. ad L. Corn. de Sicar.* Tum etiam ne causæ criminales, quas citissimè terminari reipub. interest, in procrastinandô examine moram ac difficultatem cum dispendiô & jacturâ carceratorum, sentiant. Nam semper compertum est, si Bodini experientiæ auctoritas inest, sentire sagas, cùm primùm prehensæ fuerint, se à satanâ deseri, velut attonitas animo consternari, ac tum fateri ultrò, quod nulla *Lamiæ de veritate dicendâ sunt interpellandæ maturè.* *Rationes examinis maturandi.*

nulla vis unquàm quæstiove expresserit. Sin autem aliquamdiu in vinculis sagam Judex sinat torpescere, non esse dubium, quin eas satanas sit informaturus. *Bod. de Maj. dæmon. L. 4. c. 1. p. m. 323.*

Examen secundum formulā à Ghirlando traditam instituendum.

§. II. Examen autem seu interrogatio Lamiarum debet à Judice institui articulatim, quæ commodissimè fieri potest ad formulam illam à Ghirlando *tr. de Sortileg. Q. 7. n. 28.* traditam: Quid nempè sit illa professio quàm faciunt cùm dæmone, quibus modis ac ordine ad illam accedant, & quibus ceremoniis & solennitatibus in eâ utantur? Ad quid se obligent dæmoni? Sub quâ formâ verborum fiat ipsa obligatio? Quæ sint ab iis servanda & ad quæ teneantur? Quæ præmia habeant, & quæ habere sperent ab earum Principe dæmone? Ex quibus rebus simplicibus vel mixtis componant ungventa, quibus liniant corpora sua dum vadunt ad ludos? Cùm quibus etiam rebus faciant illa venefica maleficia? quem ordinem teneant quando accessuræ sunt ad ludos prædictos? sitne verum, quod vadant corporaliter, vel illa sit illusio sive visio quædam in apparentiâ, in mente & intellectu? Casu quô accedunt corporaliter, an ambulent pedibus propriis, vel aliter deferantur, & quomodo, & per quem? Item quomodò & qualiter celebrent sacrificia, offerant preces & munera dæmoni? Item quæ sint illis in præcipuâ observantiâ in dictâ professione? & alia hujusmodi, quæ Judici videbuntur exquirenda, inter quæ præcipuum locum obtinet interrogatio de copulâ carnali cum dæmone. Articulos & interrogatoria in hoc veneficii crimine usitata, & in formam jam redacta vide sis apud *Joh. Geor. Godelm. de Mag. L. 3. cap. 8. Herm. Gœhausen. in proces. contra sagas Quæst. 15. per tot. p. m. 139. & Ludovic. Gilhaus. in A. Cr. cap. 2. Tit. 17. n. 18. p. m. 69. & aliquot seqq.*

In primô examine nimis rigorosus non sit Judex.

§. III. Præcipuè Judex in primô examine leniori & mitiori incedere potest viâ, ut ab accusatis & suspectis eò facilius exprimat veritatem. Induat Judex commiserantium speciem, dicat non ipsas captivas, sed diabolum auctorem esse, & compulisse, ut necem hominibus quærerent, proinde ipsas videri innocentes & excusatas. Quod si rem, ut sæpe fit, sagæ ex veritate coram multis dubitent proloqui, Judicis officium est, ut duos aut tres homines post aulæum stare jubeat, qui dicta auribus non

ſcriptò excipiunt, & decerptæ deinde confeſſiones mandentur ſcriptis. *Bodin. d. Lib. 4. cap. 1.* A minis ultimi ſupplicii ſeu mortis in examinandis Reis omninò Judex abſtinere debet, cùm nihil tantopere veram criminis confeſſionem impediat, quàm metus mortis. *An autem Judici liceat mendaciis, impunitatis promiſſione falsâ confeſſionem à ſagis elicere?* De hoc in diverſas abeunt DD. ſententias. Bodinus *L. 4. c. 1. in fin.* præcipitanter nimis & periculosè aſſerit, *licere mentiri*, ac inde concludit, licere quoque Judici dolô, falſis promiſſis, vel mendaciis à rea veritatem elicere, v. g. ut fingat Ream ab aliis complicibus denunciatam, ut promittat liberationem, quàm ei non cogitat ſervare *etc. quæ omnia Judici permittit Bodinus.* Verùm nos, præſupponentes mendacium, (quod nomen hujusmodi meretur) ex ſuâ naturâ malum eſſe, & nunquàm benè ac rectè ſine peccatô fieri poſſe, & per neceſſarium conſequens haut licere judici dolô malô, falſis promiſſis vel mendaciis à reis veritatem elicere; Dicimus aliud *eſſe falſum dicere*, aliud *occultare verum*: Prius pertinet ad dolum malum, quô neminem, maximè judicem agere decet, qui ſcienter in Judiciô mentiens haut dubiè peccaret mortaliter. Poſterius verò pertinet ad dolum bonum, & ſæpè licet, quoniam nec juri divino nec humano repugnat, & naturalis ratio non omnibus ſe perperam manifeſtare concedit, ut ait Imper. *in l. 14. C. de contrah. ſtipul.* Undè veriſſima eſt hæc concluſio, quàm facit Delrio *Libr. 5. ſect. 10.* & benè probat Covarruv. *Lib. 1. cap. 2. inf.* Poterit Judex uti æquivocatione & verbis ſubdolis citra mendacium & ambiguâ promiſſione liberationis, ut Reum Reamve inducat ad fatendum veritatem, & auctorem criminis commiſſi deprehendat. Hâc enim ratione, delictâ cognoſcendi per æquivocas promiſſiones, Judex nec intendit Ream liberare, nec verba ejus liberationem neceſſariò ſignificant, ſed ſaltim dolô bonô malum obſtinati ſilentii animum Reæ decipere conatur, quæ ſi confitetur ſibi imputabit rea, quod non ſubtilius ſenſum verborum ambiguorum diſcuſſerit. Exempla hujus æquivocationis ſeu doli boni recenſet Spreng. *in Mall. Malef. quæſt. 15. & ex eô Delrio* dict. loc. Veluti ſi Judex per verba generalia promittat facere gratiam, ſub intelligendo *reipublicæ*, in cujus conſervationem totum quod ſit,

A minis mortis abſtineat.

Q. An Judex uti poſſit in examine mendaciis & promiſſione impunitatis falsâ?

Mendacium per ſe eſt malum.

Occultare verùm eſt dolus bonus.

Concluſio vera.

Exempla promiſſionum ambiguarum.

fit, est gratiosum: Curaturum Sagæ domum novam extrui, domum intelligens ligneam, in quâ erat comburenda: Confessionem sibi utilissimam futuram ad vitam comparandam, hoc enim Judex intelligit de vitâ æternâ, cujus post pœnitentiam & supplicium perpessum particeps fieri potest, *& similia.* Effectus autem per dolum extortæ confessionis talis non est, ut Judex ex hâc solâ confessione Ream damnare possit, nisi Rea posteà compertâ fraude de novô crimen fateatur sponte, nec retractet confessionem, vel alia satis prægnantia indicia & argumenta accedant.

Effectus dolosæ confessionis quis?

§. IV. Quod si hâc mitiori viâ veritatem expiscandi apud Sagas Judex non magis proficiat, quàm si surdo narret fabulam, ac de pumice aquam postulet, sed istæ in negatione obstinatæ persistunt, & verò Sagarum crimen occultum & facti transeuntis est, quod nulla vestigia post se relinquit, de corpore delicti per testes aut aliter constare non potest, tunc, ne Reæ defectu probationis sufficientis, negatione patrocinante, impunè scelera sua atrocissima cum palpabili Reipub. intertrimentô, habeant, Judex consultô prius, propter difficultatem, Scabinatu aliquô aut Facultate Jurid. *per Const. Cr. art. 7. & 219. Hahn. ad Vles. Par. T. de quæstion. n. 5. quod idem vult Nov. 82. §. pen. & N. 113. §. 2.* præcedentibus legitimis indiciis, in defensionis deductione per contrarias probationes non satis elisis ac refutatis, *Const. Cr. Art 28.* Ream torturæ non attentô eô, quod fragilis dicente Ulpian. *in l. 1. §. 23. ff. de Quæstion.* res sit, nec fides ei semper habenda, subjicere rectè potest.

Lamiar. crimen facti transeuntis est.

Scabinatus prius de torturâ instituenda sunt consulendi.

§. V. Cùm itaque certissimi Juris sit, torturam absque præcedentibus legitimis & sufficientibus indiciis, Reis minime posse inferri. *l. 1. §. 1. l. 18.* §. 1. *l. 20. l. fin. ff. de quæstion. l. 3. in pr. l. 9. C. de quæstion.* Const. Cr. art. 6. 7. 8. 18. 20. 22. 23. It. wo nicht zuvor redliche Anzeigung der Missethat / wornach man fraget / verhanden / und beweist würden / soll niemand gefragt werden &c. Ubi sub verbis redliche Anzeigung comprehenduntur etiam redliche Wahrzeichen / Argwohn / Verdacht und Vermuthung per dict. art. 19. Et verò singula crimina sua peculiaria & quasi domestica indicia habeant, è quibus judicium de infligendâ torturâ ferri potest:

Absq. præcedentibus indiciis rei non torquendi.

Quodlibet crimen sua habet peculiaria indicia.

Non

Non malè me collocaturum operam arbitror, si in indicia Sortilegii seu veneficii, priusquàm ad ipsum torturæ actum deveniamus, paulò inquisivero, quoniam major in hôc, quàm in quôquam crimine, in dijudicandis indiciis ad quæstionem habendam sufficientibus, difficultas Judices nonnunquam torqueat. Sunt autem indicia ad torturam sufficientia, alia *gravia & urgentia*, alia *Levia & minus urgentia*. *Indicia sunt vel gravia vel levia.*

§. VI. *Urgentia indicia sunt* (1*mum*) si quæ Saga se offerret ad tradendum docendumq; artes diabolicas, *Ord. Crim. art. 44. in verb.* wenn iemand sich erbeut andere Menschen Zauberey zu lernen. Hoc enim ipsô magi & veneficæ fatentur se scientiam hujus artis habere, & proinde non immeritò torquentur. Hinc svaserim Judici cum Bodinô *L. 4. c. 1. p. m. 322.* quò absque multis ambagibus de hoc indiciô constare posset, ut sagarum puellas post matrem captam comprehendi curet. Etenim non raro compertum est, illas à matribus informatas & in conventus fuisse perductas. Quarum tenella ætas facile persvaderi & impunitatis promissione erigi poterit, ut omnia, quæ à matre gesta sunt, indicent. *Indiciorum urgentium & gravium. Primum doctrina.*

(2*dum*) indicium. Quando Veneficus aut venefica alteri minata est incantationem aut fascinationem, minisque respondet eventus *Const. Cr. art. 44. ib.* oder iemand zu bezaubern geträwet/ und dem beträuten dergleichen geschicht. Siquidem fœminæ naturâ vindictæ sunt cupidæ, nec linguam â minis cohibere possunt, si quam nocendi facultatem habuerint. Mors itaque, si minas sequatur, indicium est sufficiens ad torturam. Hinc in articulis reliquis, & hic poni consuevit. Item wahr daß N. Angeklagtin N. geträwet/ es solte Jhm übel bekommen/ worauff er auch alsobald in eine übernatürliche Kranckheit gefallen. Minæ autem tunc demum ad torturam contra minantem præbent indicium, (1) Si minitans persona malæ vitæ est, & consvevit minas exequi via facti *Mascard. de prob. V. 2. concl. 10.* aliàs minæ pro vanis & à calore iracundiæ profectis habentur, cùm nec lubricum linguæ ad pœnam facilè trahendum sit, per *l. 7. §. 3. ad L. Jul. Maj.* (2) Si subsequatur calamitas non ex intervallô, sed in continenti, si oportunitatem nocendi habuerit, si verò statim *Secundum minarum. Minæ quando præbent indicium?*

tim non habuerit, ac eam nactus fuerit ex intervallô, nihil elevat indicium intervallum. *Farin. l. 50. n. 14. per tot.*

Tertium Conversationis.

(3tium) Indicium est frequens cum certis & convictis sagis ac magis consuetudo, ita verb. dict. artic. Auch sonderliche Gemeinschafft mit Zauberin oder Zaubrern hat. Similis enim simili plerumque adhærescit *arg. l. 15. §. 18. ff. d. Injur. l. 25. §. 6. ff. d. Ædil. Edict.* Non tamen quævis conversatio cum malis hominibus indicium torturæ gignit, sed ea tantùm, quæ fit cum hominibus sortilegii crimine *supra dict. mod. cap. 6. §. 5.* infamatis; Si quis cum iis tam assiduâ & strictâ amicitiâ sit copulatus, qualis cum veneficis aut convictis magis nemini esse potest, ut faciat præsnmtionem valdè verisimilem participationis in hoc crimine. *Farin. Q. 43. n. 174. & n. 177.*

Quartum Rerum suspectarum.

(4tum) Indicium, si quis res de veneficiô suspectas secum habeat, aut moribus, gestibus vel verbis utatur, quæ incantationem designare solent *dict. art. 44. ib.* oder mit solchen verdächtigen Dingen/Geberden/Worten und Wercken ümbgehet/die Zäuberey auff sich tragen. Ut pote si penes sagam, vel in illius conclavi aut cistâ reperiantur venena mala, ollæ impletæ bufonibus, hostiis, membris humanis, imaginibus, vel si inveniantur penes eam libri magici, vel instrumentum obligationis aut propriâ manu scriptum, aut saltim subscriptum, & subsignatum. Si saga dæmonem invocet & cum eô loquatur, & ille quamvis non cernatur, respondeat. Quæ omnia si cum diffamatione concurrunt justum ad torturam præbent indicium *Godelm. de Mag. L. 3. c. 10.* quoniam hæc facti evidentis & permanentis esse quodammodo videntur *Bodin. Lib. 4. c. 2. p. m. 331.*

Præter indicia in Const. Cr. Carol. V. expressa sunt & alia indicia.

§. VII. Et hæc quatuor relata indicia, ex quibus tutò Judex in hoc crimine ad torturam procedere potest, habentur in Const. Cr. Car. *V. art. 44.* & exempli causâ tantùm scripta sunt, *quicquid alii dicant.* Quæ autem exempli gratiâ afferuntur, ea regulam minimè stringunt. Ideò præter hæc, sunt etiam alia nonnulla indicia jure approbata, quæ ad torturam parem in modum sufficiunt. *Matth. Berlich. in Concl. P. 4. concl. 4. n. 148.*

1mum Confessio Lamiar. extrajudicialis.

Primum indicium præter casus in Const. Cr. art. 44. expressos, præbet ad torturam Confessio Veneficæ extrajudicialis, si

saga

saga, se hunc vel illum venenis lædere velle aut læsisse, extra locum judicii jactet. Ut autem talis confessio extrajudicialis valeat ad torturam saltim decernendam, non autem *ut Bodin. L.4.c.4. p.m.366.* vult, ad plenariam condemnationem, requiritur (1) Ut confessio veneficæ sit verisimilis, & habeat causam præexistentem possibilem. Nam si nulla subesset causa, aut impossibilia confiteretur, indicium esset nullius ponderis, & Confessio plane erronea; (2) Ut hæc confessio fuerit facta seriò, non autem jocosè. (3) Requiritur, ut sit confessio specialis, non autem generalis. Non enim sufficit si dixisset, se incantationes exercuisse, nisi etiam dixerit, se hunc vel illum suis magicis & diabolicis artibus interfecisse *Godelm. de Mag. L. 3. cap. 10. n. 19.*

Requisita confess. 1. 2. 3.

Secundum indicium confessioni extrajudiciali affine est: Si venefica extra judicium veniam delicti commissi postulaverit, eandemque posteà in judiciô negaverit. *Bodin. d. Mag. dæmon. L. 4. c. 4. p. m. 366.*

2 dum Veniæ petitio.

Tertium, Si saga dum comprehenditur, dicat: *Actum est de me, aut ne morte afficiatis me, id quod res est enunciabo.* Certissimum enim est indicium maleficii, cùm quis se ante condemnat, quam accusatur. *Bodin. d. loc. p. m. 362. ubi notabile exemplum Juvenis nidum hirundinibus oppletum conterentis, ac propter hanc crudelitatem ab amicis reprehensi, qui parricidium prodidit simul his verbis;* nimium *diu falsò me accusant paterni parricidii. Ex hoc solô indicio in quæstionem raptus juvenis, parricidium agnovit.*

3 tium Desperatio.

Quartum indicium ad torturam facit, si saga afflicto & ex maleficiô læso sanationem promittit, aut magicis superstitionibus valetudinem restituit: Wann sie fürgeben/daß sie die zährende Elben abtreiben können. *Besold. in Thes. Pract. voc.* Hexen. Aut etiam verborum conjurationibus, invocationibus & benedictionibus (quæ nihil aliud sunt, ut superius dixi, nisi formulæ, quibus ex pactô dæmon se cessaturum recipit *Torreblanc. in dæmonolog. Lib. 2. cap. 50. n. 27.*) satanæ utitur ad maleficia eximenda, ac res perditas, & furtim subtractas manifestandas.

4 tum Promissio sanationis.

Quintum indicium torturæ congruum est, si venefica visa fit, pulverem vel sortem super gregem pecorum injicere, & statim pecora pereunt. *Godelm. L. 3. cap. 10 n. 27.*

5 tum Pulverum injectio.

Sextum indicium torturæ præbet, si venefica suspecta in domô

6 tum Deprehensio in fossione.

mô aut stabulô alterius deprehendatur fodere, aut aliud quid agere, tempore & loco, quô non debet, & maleficium subsecutum sit. *Gœhauf. in procesf. contr. Sagas Tit. 2. in concl. p. m. 109.*

7 timum Tactus vel afflatus.

Septimum indicium ad torturam esse potest: Si post afflatum aut tactum vetulæ, infans, aut alius mox lentâ tabie fuerit consumtus testesque de iis deponant. Quod ipsum Herm. Gœhaus. in gravissimâ quâdam causâ ad ipsum pro sententiâ transmissâ pro certô indicio ex omnibus circumstantiis notavit. *in proces. contr. Sag. Q. 15. ubi simul articulos ad testes examinandos ponit.*

8 vum Potus vel cibi præbitio.

Eundem effectum habet & hoc indicium, si saga potum vel cibum alicui præbuerit, quô sumtô statim aut mortuus concidit, aut afficitur elephantiasi, membrorum distortione, apoplexiâ subitôque morbô. Ubi notandum, quod in morbis, an naturales, an ex maleficiô, dignoscendis peritorum Medicorum & Chirurgorum judicio potius standum sit, quàm superstitiosæ muliercularum persuasioni, quæ etiam naturales morbos maleficio adscribunt. Propterea si ejusmodi homo ex maleficiô mortuus creditur, propter istiusmodi violentam præsumtionem contra tangentem cibosque præbentem ortam, potest Magistratus auspiciô à peritis aperiri (auffgeschnitten und besichtiget werden/) an in intestinis aut alibi quid reperiatur, quod veneficium sapiat, aut mortis ansam præbuerit.

9 num Absentia è lectis.

Tandem *nonum* indicium evidentis facti esse dicit Bodin. *L. 4. c. 2. p. 332.* Si saga cubili domôque momentô abierit, foribus occlusis, quæ vesperi incubuerat lectô suô, ac posteâ in idem revertatur cubile, *cujus rei exempla supra posui.*

Quando recensita indicia præbeant indicium ad torturam? 1. Cum fama præcedat. 2. Cum per duos probentur testes.

§. VIII. Et hactenus recensitorum indiciorum quodlibet sigillatim consideratum, sufficiens ad torturam præbet indicium, Modo (1) Aliqualis saltem mala fama & suspicio veneficii, quæ tamen per se sola, ad torturam non sufficit, præcedat, *Gilhaus. Arb. Cr. capt. part. 7. n. 106. Berlich. Part. 4. Concl. 4. n. 162.* (2) Requiritur ut hæc indicia duobus testibus ad minimum probentur habilibus, fide dignis & juratis. Nonnunquàm etiam inhabilibus & infamibus propter penuriam, in torturâ tamen testimonium obtinentibus creditur. Per torturam enim defectus testis purgatur, adeò ut fidem faciat contra reum, licet aliàs sine tor-

torturâ non probaret, secundum Comun. DD. sententiam, de quâ testatur *Godelm de Mag. L. 3. c. 8. n. 17. 27. 28.* Hi testes si de actibus magicis & incantatoriis, quos recensuimus, sagæ visu perceptis, aut conjurationibus & invocationibus diabolicis auribus haustis deponant, horum testimonium sufficit ad ream torturæ subjiciendam, ut propria ad ream condemnandam accedat confessio. *arg. l. 8. §. 1. ib. velut certis indiciis adducti &c. C. de quæstion. l. 1. §. 1. ff. de Quæstion. ib. ut sola confessio rei deesse videatur.*

§. IX. Dixi paulò supra §. 5. indicia ad torturam esse vel *urgentia* vel *minus urgentia*, de urgentibus jam dictum. *Minus urgentia seu levia* indicia sunt, quæ quidem per se ad torturam non sufficiunt, si tamen cum unô urgente, vel plura leviora concurrunt, maximam præsumtionem, & pro ratione circumstantiarum indicium ad torturam gignunt. Atq; inter ea referuntur (1) NOTÆ seu STIGMATA (*de quib. quadam supra cap. 3. quæst. 2. §. 5. prælibavi*) â Diabolô abditis locis, vel sub palpebris, labiis, axillis, humeris, vel in sede imâ, fœminis quandoque in mammis aut muliebribus locis, impressa, certam quandam formam, aut vestigii leporis, aut bufonis pedis, aliquando araneæ, vel catelli, gliris aut alterius habentia. *Bodin. Lib. 4. c. 4. p. m. 369. Godelm. L. 3. c. 3. n. 26. Danæ. in dialog. de sortiar.* Ne autem de quâvis cicatrice in corpore Reæ inventâ, judicium suum Judex contra Ream præcipitet, quia naturaliter absque ullô crimine fieri potest, ut ex ulcere vel aliunde alicui inuratur cicatrix similis his stigmatibus quæ circumferuntur de sagis, proprietates & qualitates hasce tres, quas habere debet stigma â diabolô mulieribus sagis aut aliis Maleficis inditum, observet oportet. *Primò* illa pars corporis, in quâ stigma est, debet esse insensibilis: *Secundò* debet esse impenetrabilis, & *Tertiò* sanguinem si perforetur, emittere non debet. Hinc fit, ut, si acu perforetur, non sentiatur dolor, non appareat sanguis, nec penetratio intus fieri possit, duritie quâdam resistente penetrationi. Quod ab experientiâ deducit *Joh. Jacob. Speidel. in Specul. Jur. in voc.* hexen *§. sexto quemadmodum Deus: in fin.* Secundum has igitur qualitates, notas, si quæ in fœminis suspectis conspiciantur, explorabit, summâ tamen cautione adhibitâ, ne, cum Judices acu

Indiciorum minus urgentium seu levium.

Primum.

Notæ seu stigmata in corporibus Lamiar.

Forma stigmatum.

Proprietates tres habere debet stigma Sagar.

vel pugiunculô jubent stigma pungi, striges hoc animadvertant; solent enim cum advertunt fingere, se vehementer hôc cruciari *Delr. L. 5. Sect. 4. §. 28.* Quamobrem Judices, si stigma tale inquirere volunt, prius strigum oculos obtegant, ac tum simulent, quasi pungant; Quod si sagæ nihilominus humeros contrahant, ac, tanquam pungerentur, se dolores sentire fingant, tum, ex hoc solô suspicionem augeri, & indicium torturæ cum aliis præberi, nemo opinor facile negabit. *Gœhaus. in proces. de Sag. Tit. 2. in Concl. p. m. 112.* (2) LACHRYMÆ, quas, si dum torquentur, nullas emittunt. Nam censent DD. quidam, inter quos est Paul. Ghirland. *de sortileg. quæst. 9. n. 3.* & Sprengerus Inquisitores, sagas lachrymari non posse, nec ab unicâ quidem sese potuisse lachrymas exprimere, tametsi gemere suspirareque videantur, & omni conatu lachrymari conentur. Quamobrem horum sententiâ persvasus Bodinus *L. 4. c. 1. p. m. 324.* statuit, præsumtionem validissimam inde oriri, quia fœmina tempestivè & intempestivè lachrymas & suspiria jaculatur. Verùm ab hoc experimentô defectus lachrymarum, incerta admodùm veneficii indicia hauriuntur. Tum quia contraria experientia docet, esse quasdam adeò duras & siccas mulieres, ut licet durissimis eas pœnis afficias, lachrymulam exprimere non possis. Pumiceos oculos habeo, non queo lacrumam exorare ut expuant unam modò; & genus nostrum semper siccoculum fuit, *ait ille apud Plaut. in Pseud. Act. 1. Scen. 1. v. 73.* Tum, quia nonnunquàm ipsa doloris magnitudo lachrymas desiccat & plane tollit, uti Psamenito, penes quem domestica mala lachrymis erant majora. Ex his rationibus simul adspernanda venit & illorum opinio, qui ê lachrymis sagarum signum pœnitentiæ & impœnitentiæ eliciunt. Dicit enim Ghirlandus *dict. loc.* ad cognoscendum, an verè vel fictè pœniteant sagæ, advertendum est ad oculos ipsarum, an in fletu & gemitu hujusmodi emittant lachrymas, quas si non emittunt, nulla adest contritio cordis, sed omnia simulatè fiunt. Audivisse enim â Theologô optimô, & excellentissimô Canonistâ, quod Lachrymæ ipsæ sint signa manifesta veræ & internæ pœnitentiæ *arg. cap. Petrus & cap. Lachrimæ Dist. 1. de Pœnitent.* Verùm nec inde certum

Quomodo notæ acu pungi debent.

2 dum Lachrymæ.

Incertum à lachrymis petitur indiciũ. Ratio prior.

Posterior.

Ex lachrymis signum pœnitentiæ elucet.

certum

tum signum pœnitentiæ erit petendum, cùm pœnitenti pro se & contra se loquenti sit credendum. Imò videntur sæpius quidam ubertim flere confitentes exiguô dolore tacti: Et alii multò gravius affecti & icti profundius, nec unam lacrymam emittere. *Delrio disquis. Mag. Lib. 6. cap. 1. sect. 3. §. in contritione procuranda in fin.* (3.) Huc referunt DRACONEM VOLANTEM. De quô sciendum, illum, si alicujus ædificiis incubat, neutiquam indicium ad torturam facere, propter incertitudinem Draconum; Unum enim genus draconum est naturale, alterum præternaturale & diabolicum. Naturale draconum volantium genus, definientibus physicis, est meteoron ignitum infimæ regionis aëreæ, quod culminibus ædificiorum plerumq; incubat tectorumq; fenestris, ita, ut videatur velle se immittere. Et hoc ex causis naturalibus fit, cùm aër circa ædes sit temperatior & calidior, ad quem propter cognationem facilius tendit hoc meteoron. Præternaturale draconum genus est, quando diabolus, se in formam draconis volantis jam definiti transformans, aut ei se immiscens, promissi conjuratis suis dati memor, varia ad vitam trahendam necessaria, aliis surripit, & suis affert. Hinc incertum & fallax indicium ex hâc incubatione draconis nascitur, licet immiscuerit se ei dæmon: *Partim*, cùm uti dictum, ex causis physicis ortum habere possit, nec oculorum sagacitas lusus dæmonum & naturæ exactè discernere valeat; *Partim*, cùm uti experientia quotidiana docet, diabolus formam draconis volantis induens, piorum & bonæ famæ hominum ædes involet, & cibariis repletus evolet. Ex hâc igitur solâ draconis incubatione, si contra inhabitatorem ædium statim inquirerent, & ad torturam procederent Judices, summam iniquitatem, cum damnô famæ irreparabili domini ædium conjunctam, committerent, & illusionibus dæmonum à tramite Justitiæ ad innocentum & innoxiorum condemnationem mirum quantum deflecterent. Exinde tamen minimè negaverim, posse Judici justam suboriri suspicionem contra talium ædium incolas, ad eos secretò observandos & notandos; Si nimirum tale phasma appareat solitô sæpius & quasi ad certas ædes ordinariè, inusitatô tempore, quô natura non operatur meteora, & præter ea concurrant alia indicia. *vid. de his Remig. in sua demonolatr.*

3tium Draco volans.

Duplex Draconum genus.

Naturale.

Præternaturale.

Incertum indicium ex dracone oritur.

Draco sæpius apparens suspicionem gignit contra inhabitatores.

nolatr. L. 1. c. 4. & Keckerm. in Physic. L. 6. c. 4. Ubi exemplum affert de anno 1603. Quod lodices soli expositæ zur Ohr in pagô quôdam Dantiscanô sub meridiem à dracone sint sublatæ. Ubi & signum ponit, quod sagæ loco eô collocent, quô se in domum vult immittere, nempe lac modicè calefactum, & formulam adjuratoriam, quam nescio an proferam, proferam tamen cùm nihil impietatis redoleat.

Exempl. draconis lodices furantis.

Ich beschwere dich Alff/Alff/
Der du Augen hast wie ein Kalff/
Einen Rücken wie ein Teigtrog/
Weise mir deines Herrn Hoff/etc.

4tum Proba Sagarũ per aquam frigidam.

(4.) Inter minus urgentia indicia numerari & hùc solet à DD. Proba Sagarum per aquam frigidam, quam, cùm à *Godelmanno Lib. 3. cap. 4. Delr. disquis. Mag. Lib. 4. cap. 4. quæst. 5. sect. 1. 2. 3. & ex his Herm. Gœhaus. in proces. contra Sag. Quæst. 1. per tot* & aliis satis exprofessô discussam invenerim, nolo hic prolixus esse. Ne tamen penitus quid istius ignoretur, modum saltim imponendi in aquam frigidam, & usum istius impositionis proponam. Modus imponendi observatur talis. Quando fœminæ famâ vel aliarum depositione suspectæ habitæ extra urbem deducebantur, & in aquam frigidam transversè leniter per carnifices imponebantur, ita, ut dextræ manus pollex, sinistri pedis magno digito, sinistræ verò manus pollex, dextri pedis magno digito esset funiculô alligatus. Atque si hôc constrictæ modô non submergebantur, sed anseris aut anatis more supernatabant, pro sagis habebantur, & ex hoc indiciô tormentis de suô maleficiô interrogabantur: Si verò sub aquam inferantur sagæ, insontes judicari & dimitti solebant; Causam verò levitatis Sagarum ex mente Scribonii *in philolog. de natura Sagar.* relativè non approbativè reddit Magnificus Dnus Præses, Præceptor meus æternùm colendus *in notis privatim mihi cum aliis communicatis, ad Magnifici Dni D. Strauchii Dissertat. Justin. Diss. 29. θ. 24. ad verb. aquam frigidam,* hanc (1.) Quia putant vi & energiâ satanicâ sagarum corporibus induci levitatem, sublatâ gravitate, & diabolum necessarium supernatationi afflare aërem, spirituque suô, ne

Modus in aquam imponendi qualis?

Causæ levitatis sagarum.

ne pessum eant, sustinere (a.) Esse antipatiam inter sagas & aquam, quæ idcircò sagas intra suum alveum recipere recusat, quod aquâ Sacri Baptismatis turpiter sint abusæ. Quas rationes, *ad quas Respondet Godelm. & Delr. dict. loc.* tanquam physicorum præceptis & scripturæ sacræ hâc de re tacenti, contrarias meritò rejicimus. *Usum* hujus probæ quod attinet, extra omnem dubitationis aleam positum est, illam tanquam rem illicitam esse penitus condemnandam & rejiciendam; (1.) Quia diabolicâ invidiâ & instinctu est inventa & excogitata (2.) Quod tentetur Deus, & sic committatur peccatum mortale *per tex. in cap. monomachiam. 2. q. 4. & c. fin. de purg. vulg.* (3.) Quod multi innocentes hâc ratione condemnationem incurrere queant. (4) Quod neque in Dei, neque in Cæsaris Codice hæc proba approbata inveniatur *Dambouder. in prax. Cr. cap. 43. n. 2. Joh. Borch. de feud. c. 7. n. 52.* & alii, quorum fundamentis innixæ omnes facultates Juridicæ in Academiis Germaniæ hanc probam rejiciunt & improbant, *de quò testatur Godelm. dict. loc.* Nec in Germaniâ solùm in desuetudinem abiit hæc proba, sed & in Italiâ, Hispaniâ, in Franciâ & Belgiô vel nulli omninò, vel admodùm pauci Judicum, ut eorum ratio habenda non sit, eâ utuntur; quod testatum facit *Delr. Disq. Mag. L. 4. c. 4. q. 5. sect. 2. §. inprimis quod.* Proinde cùm in totâ fermè Europâ, per aquam frigidam sagas probandi mos exoleverit; Non potest non fieri, quin solus Westphaliæ circulus, eô solô nomine, contumaciæ & superstitionis notam incurrat. Quod inveteratæ consuetudini, den alten Herkommen nach / (*uti eam in literis vocat insigne Doctus quidam Vir VVestphaliæ nomine Civitatis N. ad sæpius laudatum Godelmannum Professorem in Academiâ Rosarum celebrem, datis, & operibus ejus insertis*) obstinatô animô nimiùm quantum indulgeat, nec ab eâ tanquàm irrationabili dimoveri queat; Cùm tamen consuetudini, nisi prius ad rationis stateram sit expensa, locum dare Judex non debeat, *per l. expres. 39. ff. de LL. ubi: Quod non ratione introductum, sed errore primum, deinde consvetudine obtentum est, in aliis similibus non obtinet.* Sed Judices Westphaliæ hodienum fœminas, vel voluntariè ad quam provocantes, vel invitas veneficii criminis suspectas aquæ tribus vicibus imponunt, in

Hæc proba rejicienda propter rationes quatuor.

In omnibus Facultatibus Juridicis Germaniæ hæc proba rejicitur,

sed etiam in exteris regionibus.

Sola VVestphalia superstitiosè huic probæ adhæreſcit.

in impositas & supernatantes concurrentibus aliis indiciis gravioribus pœnam ordinariam ignis, vel extraordinariam relegationis perpetuæ, si rea nullis præter supernatationem sit gratata indiciis, statuunt. Quod ex multis Westphalicæ nationis Juris studiosis, amicis meis cognovi, qui aliquot vicibus ante tres vel quatuor annos ejusmodi aquæ probationibus, tam in viris quàm fœminis tentatis, ipsimet spectatores non absque risu interfuerunt. Ast ô triste & lachrymis potius, quàm cachinnô dignum spectaculum! quô Judices diabolicis superstitionibus, non secus ac ipsi magi, dementati fœminis non magis parcunt, quàm lupis, sed in innocentes juxta ac nocentes crudeliter sæviunt. Neque enim istæ probationes proficiscuntur â virtute divinâ & causâ supernaturali i.e. ipsô Deô, quicquid etiam contendat Johan. Albrecht *in Disp. Polit. de formâ Judicior. in Rep. rect. instituendâ Thes. 291. 292. & 293.* habita sub præsidio Conringii super æthera noti, *ubi acriter hanc probationẽ defendit.* Ipsi Westphaliæ Judices fatentur, ex istô sagas lavandi modô non desumi indiciũ, sed saltem ut eò melius ad confessionem adigantur Reæ, uti constat ex supra allegatis literis in verb. Wiewohl meine Herren des Raths außgedeuten baden oder schwemmen kein indicium genommen/ allein daß die schuldigen etwas leichter zur Bekäntnüs bewogen. Quasi non alia media extorquendi confessionem superessent, ut proinde confugiendum sit ad oraculum dæmonis. Fieri enim facilè posset, ut diabolus criminis hujus certissimè ream submergeret, innocentem verò sublevaret, ut Judices hac ratione ab inquisitione & condemnatione absterreret, ac ita in condemnando & absolvendo non sine enormi peccatô ludificaret. Cujusmodi exemplum ipsemet vidit & recenset Godelman, *L. 3. c. 6. n. 35. Cum,* inquiens, *anno 1588. ex Borussia in Livoniam proficiscerer, invitavit me in viâ quidam prædives & opulentus Nobilis in suam arcem. Hic cùm veneficam sequente die, propter enormia delicta, quæ suâ magicâ & diabolicâ arte commiserat, jam ad ignem condemnasset. Quæsivi num illam quoque prius in aquam more solitô conjecisset, ad experiendum utrum rea esset, eô negante; monui, ut id tentaret, (volui enim eâ ratione inquirere, num hac exploratio per aquam frigidam vera esset, nec ne.*

Exempla recentiora probæ in VVestphalia tentatæ.

Hac proba nõ proficiscitur à virtute divinâ contra Joh. Albrecht. VVestphali ex hac proba non desumunt indicium.

Experimentũ Godelm. hujus probæ falsæ repertæ.

ne.) Sed ecce postquam venefica à carnifice in aquam gelidam colligatis artubus fuit projecta, statim submersa fuit. *Is posteà*, pergens, *ad me scripsit, se cum sex veneficis captivis idem tentasse, & omnes fuisse submersas, & in fine literarum scribit: Jam demum tibi credo, signum hoc falsum, diabolicum & furiosum esse, & magistratum incautum decipere posse*, hæc Godelm.

§. IX. Ast ne tuum B. L. per plures indiciorum ambages in legendo studium fatigem, TORTURAM ipsam jam aggredior; Quæ, ut ab initiô moneam, nihil aliud est, quàm corporis cruciatus, ad eruendam veritatem repertus *Gilhaus. Arb. Cr. cap. 6. part. 7. n. 2.* Torturæ gradus vulgò numerantur quinque, qui tamen ad tres de Jure Sax. commodè referri possunt. *Primus* gradus torturæ est *Territio*, quæ vel est *verbalis*, scil. ut carnifici liceat inquisito vestimenta detrahere, denudare, ad scalam deducere, & ad torturam instrumenta pertinentia ostendere: Vel *realis*, quando præter minas carnifex leviuscula tormenta, qualia sunt forcipes digitorum, die Daumenstöcke/ adhibet. *Secundus* gradus torturæ est, & denotatur per verba Scabinatui Jenens. in concipiendis sententiis solemnia: Ziemlicher Massen oder Weise/ quando Carnifici scalæ subjicere inquisitum cum violentâ expansione membrorum licet. Ubi in hoc gradu loco scalæ peculiaris modus torquendi sagas est, daß sie in den Bock gespannet werden. *Magn. Dn. D. Bechman. in Com. ad ff. Tit. de quæst. n. 10. Obs. pract. 3.* *Tertius* torturæ gradus est, quando locô verborum ziemlicher Massen in sententiis hæc reperiuntur verba: So mag der Scharffrichter den Inquisiten nebenst andern vorgemeldeten Peinligkeiten / auch mit den Feuer als angezündeten Schweffel und Pech auch andern gewöhnlichen scharffen Mitteln / angreiffen; Ita tamen ne inquisitus damnum vitæ sentiat. *Sic Responsum in Scab. Jenens. m. Jan. anno. 1656. fuisse refert Magn. D. Bechman. dict. loc.*

Ttortura definitio.

Torturæ gradus.

Primus.

Secundus.

Tertius.

Ex his tribus torturæ gradibus permittitur arbitrio æqui, boni ac prudentis Judicis, quem eligere conveniat, juxta conditionem & qualitatem suspicionis ac præsumtionis personæ, plus aut minus, frequenter aut rarò, durius seu diutius, pro uti vult *Const. Carol. V. art. 58.* cui concordat *l. 7. ff. de quæstion.* ubi Ulpianus: *Quæstionis modum magis est Judices arbitrari oportere, itaq; quæstio-*

Judex ex his gradibus pro conditione rerum eligat quem velit.

quæstionem habere oportet, ut salvus sit reus vel innocentia vel supplicio. Ac licet primus & secundus torturæ gradus in aliis criminibus sit frequentissimus, & in forô Saxon. maximè observetur; rarius verò tertius adjudicetur: In Atrocissimis tamen & exceptis criminibus, inter quæ ob suam atrocitatem & nostrum sagarum crimen rectè connumeratur, ad tertium quoque torturæ gradum judex descendere non modo non prohibetur: *B. Dn. Hahn. in Obs. ad Par. VVesenb. ad ff. Tit. de quæst. n. 2. in fin.* sed potius per *l. 8. ff. de quæstion.* jubetur his verbis. *Cùm capitalia & atrociora maleficia non aliter explorari & investigari possunt, quàm per Reorum quæstiones: Efficacissimas eas esse ad requirendam veritatem existimo & habendas censeo.* Interim tamen, quamvis in his atrocioribus & exceptis criminibus, acerrima & major quàm in aliis tortura sit habenda; *Clarus quæst. 64. n. 32. Farin. quæst. 38. n. 54. & seq. & Alii* Non tamen omni humanitatis sepositâ ratione Judicem nova & exquisitissima tormenta reas cruciandi excogitare decet; sed & in his exceptis & atrocioribus delictis in torquendo ipsi servandus est stylus & loci consuetudo, quam excedere facilè non debet, prout multoties dixere scriptores *Clar. Innocent. Mascard. Farin. & quos citat Gœhaus. in dict. proces. Tit. 3. p. m. 160.* Ubi simul tormentum insomniæ à Delrione *L. 5. Sect. 9. p. m. 737.* tanquam tutissimum, quoad mulieres honestiores approbatum, rejectum volumus, quia reis facile morbos infligit, & insomnium facile ad insaniam reos adigit, unde, quid confiteantur, ipsi nesciunt. Multò minus Judex indiscriminatim Lamiis, ejusdem licet sint musæ æmulæ, pari rigore torturam decernat, & quasi eundem calceum omni pedi inducere laboret; Sed eam imponat, & ejus gravitatem vel remittat, vel acuat, prout delicti gravitas vel levitas, indiciorum qualitas, num scil. levia aut urgentia sint, an plura vel unicum; Item qualitas personæ torquendæ, an sit robusta, fortis, debilis, delicata, an minor an major, an senex an juvenis, an sana an infirma, an timida an versuta, & similia, efflagitare videtur. Quæ omnia, ut eò melius Judex expendere queat elegans monitum Farinacii *Quæst. Cr. 37. n. 145.* ipsis est inculcandum *Quando Judex*, inquientis, *aliquem torquet, debet esse*

In hoc crimine etiam ad tertium gradum devenire potest Judex.

Judex Solita tormenta excedere non debet.

Tormentum insomniæ rejicitur.

Tortura cum discrimine est adhibenda.

Judex adsistere tortura debet.

præsens

præsens torturæ, & benè semper videre reum, quomodo se habeat, & an deficiat, nec ne, & si videt, illum deficientem, debet statim mandare illum deponi, alias si hanc non adhibuerit diligentiam, positoque reô in torturâ, vel abeat, vel ad alias stantias divertendo, ibidem edat forsan, & bibat, ac quod pejùs est, ludat, prout vidi plures judices hæc & similia facere reum relinquendo, vel solum, vel manibus custodum, ut plurimum crudelium & indiscretorum, tortusque ob id deficiens in tormentis moriatur: Non crederem hunc Judicem immunem â pœnâ saltem extraordinariâ pro modô culpæ, ex eô, quod non assistit torturæ, prout assistere debet.

Personæ torquendæ.

§. X. Hæc in genere de torturâ erant præmonenda. De personis, quæ in hôc veneficii crimine possint torqueri, nunc videamus. Me non monente notum erit, personas quasdam (1) ob defectum Judicii & intellectus (2) ob debilitatem corporis (3) ob dignitatem, in aliis delictis non exceptis â torturâ exemtas & immunes esse. In exceptis autem delictis, quale & nostrum est, delinquentes in paucis admodum casibus immunitate gaudent. Nam (1) Impuberes, si sunt minores XIV annis, licet torqueri nequeant, *per l. de minore 10. in pr. ff. de quæst. & l. 1. §. impuber. 33. ff. ad SCtum Silan.* attamen cùm & in hoc crimine doli capaces sint *l. 4. §. 26. ff. de doli mal. & met. except. l. 111. de R. J. & aliis tex.* terreri possunt, etiam territione reali, appositis nim. forcipibus ad constringendos pollices, possunt denudari, ligari & ad eculeum duci, non tamen imponi *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 118. n. 14.* Si verò sunt minores XXV annis, ingressi saltem XIV annum torquendi sunt, sed mitius, quàm majores, idque ob rationem, quia in criminibus ætatis suffragiô minores non juvantur *l. 1. l. 2. C. si advers. delict. & l. si ex causa. 9. §. 2. ff. de minorib.* (2) Ob debilitatem corporis in hôc crimine non sunt immunes senes, viri & fœminæ, modò non ætate defecti sint, & maximam virium corporis ac mentis partem propter senectutem amiserint. Quô casu nihilominus ad investigandam veritatem, ad exemplum impuberum terreri possunt, adhibitis quandoque instrumentis ad constringendos pollices vulgo Daumenstöcke. Neque tutum esset ait *Carpz. dict. loc. n. 39.* generaliter affirmare, â tormentis excusari senes, cùm hâc ratione sæpènumerò versuti

In Crim. veneficii à torturâ quomodo sunt immunes & quomodo non

1. Impuberes.

2. Senes.

ſenes, præſertim mulieres veneficæ impunitatem aſſequerentur contra *l. 51. §. 1. verſ. quodſi quis.ff.ad L. Aquil.* Idem & de cæteris morboſis & debilibus dicendum, qui moderatè torqueri aut terreri poſſunt, modò abſit mortis omne periculum. Semper autem in hôc crimine exceptô à torturâ, imò & territione excipiendæ ſunt fœminæ prægnantes, propter favorem partus, per expreſſam *l. 3. ff. de Pœn.* dummodò per obſtetrices & medicos juratos de prægnantiâ conſtet. Atque tunc differenda tortura, donec pepererint, atque poſt partum 40. dies præterierint, (3) Ob dignitatem tandem nullus planè in hôc exceptô crimine reſpectus habetur, ſed in illô omnes privilegiô ſuô, quô aliàs gaudent, ſpoliantur, atque Generoſi, Nobiles, Doctores, Licentiati, milites, Clerici, & Senatores indiſtinctim torturæ ſubjici poſſunt, *per l. 7. C. de Malef. & Math. Carpz. Pr. Cr. P. 3. L. 118. n. 87.* Quod ſi tamen contigit, quod obiter monendum, ut Doctor ſit torquendus, prius titulus Doctoralis ei adimitur, ab eô, qui gradum contulit ſcil. Decanô. Idem etiam de Paſtore dicendum, qui antequàm torquendus vel puniendus venit, exuitur ipſi veſtitus paſtoralis die Hartzkappe in conſiſtoriis *Magnificus Dn. Præſes in diſcurſu ſuô aureô ſuper Diſſert. Magnifici Dn. D. Stranchii Diſſ. ult. Th. 26. p. m. 452.* Quæcunque autem de Viris diximus, illud etiam procul dubiô obtinet in uxoribus eorum, quæ ſeſe in hôc nefandô veneficii crimine à torturâ propter dignitatem maritorum liberare non poſſunt. Ordinem inter complices perſonas torquendas ſervandum quod concernit, Judex ab eâ perſonâ incipiat, quæ timidior eſſe creditur, vel teneræ ætatis videtur, ex quâ facillimè veritas exſculpi poteſt *per l. 1. §. 2. ff. de Quæſtion.* Sic ſi mater & filia in hôc crimine concurrant, priori locô filia ad quæſtionem eſt trahenda in conſpectu matris; quia præſumitur mater videns filiam cruciari, ultrò veritatem dictura. *vid. Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 24. n. 13. & aliquot ſeqq.*

Fœminæ prægnantes à torturâ immunes.

Ob dignitatē in hôc crimine à torturâ excuſatur nemo.

Nec fœminæ ob dignitatem maritorum.

Filia ante matrem eſt torquenda.

§. XI. Tempus quando inſtitui debet tortura, ab arbitriô judicis dependet, qui etiam die feriatô cultuique divino deſtinatô, quod peculiare eſt in hôc crimine, eam exequi non prohibetur *per l. pen. C. de feriis.* Uti communiter in aliis delictis, ita & in hôc Reus vel Rea, quando comedit, non debet torqueri,

ri, ſed Judex expectare tenetur per octo, quinque aut ſex horas, quibus digeſtio perficitur, & poſt lapſum harum ſtomachus aliam cœnam requirit, ne ſcil. vertatur torquendô ſtomachus & vomendô patiatur, & ſic non poſſit examinari. Hinc plerumque tempore nocturnô aut matutinô, tum, quod concoctio jam ab officiô deſiit, tum etiam ne forſan per ejulationem Rearum aliis moleſtia creetur, tortura inſtitui conſuevit. *Carpz. dict. loc.* Modus quoque in torturâ adhibendus eſt, ne per integram noctem Reæ cruciatibus lacerentur, ſed & in atrociſſimis his delictis ultra unius horæ aut paulò amplius ſpacium, in chordâ teneri non debent, uti cautum eſt per Pontif. Pauli III. Bullam LVIII. *Delr. Lib. 5. Sect. I. p. m. 737. & in Appendic. 2. Quæſt. 27. p. m. 886.*

Non tamen ſtatim poſt cœnam.

Tempore nocturnô torquentur.

Quamdiu torqueri debent veneficæ.

§. XII. Judex ante actum torturæ, qui totus ab ejus arbitriô & moderatione dependet, ita tamen, ut ſemper à leviori initium fiat, qui deinde Carnifici inſtrumenta & modum torquendi pro qualitate delicti ac perſonæ præſcribit; *Primò*, diligenter Ream iterum inducat verbis ac rationibus, ſpe dubiâ additâ, quod forte non damnetur ad mortem, ſi ſpontè confiteatur, ne veritatem celet, ſed Deo det gloriam. Nam ejuſmodi admonitiones ſæpe diſponere ſolent Ream ad veritatem eruendam, ut ſponte in terram ſpuentes, quaſi in faciem diaboli dicant, faciam quod juſtum erit, & conſequenter crimina ſua confiteantur. *Delr. Lib. 5. Sect. 9. Secundò*, cùm ſæpe compertum ſit, Lamias ſortem ſilentii, vel in crinibus, vel in cute abſconditam habere, quæ artificiô diaboli ex corde infantis nondum baptizati violenterque necati componi creditur, cui tanta vis ineſt, ut veneficæ iis utentes, omnis ſenſus expertes in torturâ reddantur, planè impaſſibiles fiant, nihilque fateri poſſint, ſed ſæpies in tormentis ridere, aut in utramvis aurem dormire depræhendantur. *Bodin. de Mag. dæmonom. Lib. 4. cap. 1. Godelm. L. 3. cap. 10. Delr. dict. loc.* Rectè ſuadent Inquiſitores, in hôc crimine Reis capillos capitis & barbæ, imò & per totum corpus, etiam partibus ſecretioribus; Si fœminæ ſint à fœminis, ſi viri à viris abradi debere, non eâ intentione, ut per raſuram robur corporis, & animi fortitudo pereat exemplô Simſonis, quod eſſet magicum & ſuperſtitioſum; Sed eô animô, ut per raſuram maleficium taciturnitatis, foraminibus corporis inſertum & latens, removeatur. Quod etiam fecit Cumanus

Ante torturæ actum Judex.

Iterum Ream de veritate interpellet.

Propter maleficium taciturnitatis.

Lamiarum capilli ſunt abradendi in totô corpore.

40. sagæ abrasis pilis confessæ sunt.

manus Inquisitor, qui anno 1485. unam & quadraginta sagas incinerari curavit, quæ omnes abrasis pilis, mutatis vestibus, absq; ullâ quæstione violentâ, confessæ fuerunt *Delr. dict. loc.* Quantum quoque prosit ista rasura, inter alia, exemplô Veneficæ Brugensis lectu dignissimô, sed propter prolixitatem nunc à me omittendô, cujus ipse testis oculatus & judex fuit, confirmat Jodoc. Damhouderius *in Prax. Rer. Cr. cap 37. n. 21.* Ubi inter radendum reperta fuit pergamena locis muliebribus secretioribus inserta, cui inscripta fuerunt aliquot peregrina vocabula dæmonum, crucibus aliquot inter se distincta. *Tertiò* observet Judex, cum & stygia cohors, diabolô inspirante, dicta scripturæ S. turpiter ad dolores, ut putant, avertendos, non sine blasphemia abutantur; Quorum quædam inserere, non ut impietatis cuiquam auctor sim, sed ut Judici hæc ignoranti impietates providendi ansam præbeam, religioni mihi non duco. Golelman. *de Mag. & Veneficis L. 3. cap. 10. n. 39.* dicit solerere Reos reasve pronunciare verba *Psalm 44. Eructavit cor meum verbum bonum, veritatem nunquam dicam Regi.* Item *Luc. 4. Jesus autem transiens per medium illorum ibat, os non comminuetis ex eô* Exempla recenset non pauca Reorum, qui horum dictorum ope dolores fugare conati fuerunt Wierus *de præstig. dæmon. Lib. 5. cap. 12. p. m. 546.* Hipp. de Marsil. *in Pr. Cr. §. Nunc videndum n. 25. sub fin.* auctor est, solere Reos reasve maximè dum ligantur submissâ voce verba Passionis Dni Nostri Jesu Christi recitare hæc, quæ incipiunt ibi: *Quem queritis Jesum Nazarenum: Si ergo me quæritis sinite hos abire:* & sequentia usque ad verba: *inclinatô capite emisit spiritum.* atque his dictis pronuciatis dormire solere veneficas in torturâ, & nihil sentire. Quidam etiam ne dolores sentiant solent pronuntiare hos versus:

Propter metũ recitationis Script. S. dictorum,

(Dicta Sacr. S. quænam?)

Imparibus meritis tria pendent corpora ramis,
Dismas & Gestas in mediô est divina potestas.
Dismas damnatur, Gestas ad astra levatur.

Judex subinde Reas aliquid interrogare debet.

His superstitionibus ut Judices, licet non nesciant verbis non inesse tantam vim, obvient, hanc cautelam tradit idem Hipp. de Marsl. *dict. loc.* ut, si suspicio est, reas talia verba submissâ voce precari, dum ad torturam ligantur, earum verba interrumpant subinde interrogandô eas de aliquô. *Quartum* est, quod ante

tortu-

torturam observari meretur: Ut ipsi quoque Judices à superstitionibus, quantum possunt, caveant, neve cum viderint, veneficam propter sortem silentii frustra torqueri, ad dicta scripturæ itidem confugiant, atque ad eruendam veritatem pronuntient verba hæc: *Dominus labia mea aperiat, & os meum annunciabit veritatem.* Item: *Eructavit cor meum verbum bonum, dicam ego cuncta opera mea Regi.* Item *confundatur nequitia peccatoris, perdas omnes, qui loquuntur mendacium.* Quæ dicta, inter remedia eliciendi veritatem à tortô licita, satis superstitiosè enumerantur à Paul. Ghirlandô. *in tract. de Sortileg. Q. 4. n. 14.* Pari modo mihi suspecta videntur verba illa certa, quæ jactat. Hipp. de Marsiliis *in Pract. Cr.* §. *nunc videndum. n. 22. in fin.* per quæ in aurem rei pronunciata rumpunt omnes incantationes, & verum fateri coguntur, quoniam illa ipsa reticet, & tamen gloriatur, se per ea in examinandis reis pluries consecutum fuisse honorem.

Judices contrariis dictis scripturæ ad sortem silentii eximendam, non utantur.

Hipp. de Mars. certa verba suspecta.

§. XIII. In Ipsô torturæ actu, sed remissô, prouti vult. *Const. Cr. art. 58.* aliâs enim, nisi remittatur tortura, confessioni fides non est habenda. *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 124. n. 28.* cardo officii Judicis in eô vertitur, ut Ream interroget & examinet distinctè ad articulos inquisitionales, (*de quibus concipiendis consuli possunt Doctores à me §. 2. huj. cap. alleg.*) & quidem primùm principales, qui continent delictum ipsum; postmodùm, si delictum fuerit confessum, etiam circumstantias & qualitates delicti perpetratas quærat ex eô, quod expressè vult *Const. Cr. Car. V. art. 52. in verb.* Bekennet iemand Zauberey/soll man nach den Ursachen und Umbständen/als obstehet/fragen/und das mehr/womit/wie und wann die Zauberey beschehen/mit was Worten und Wercken. So dann die gefragte Persohn anzeiget/daß sie etwas eingegraben/oder behalten hätt/daß zu solcher Zauberey dienstlich seyn solt/soll man darnach suchen/ob man solches fünden kondt. Were aber solches mit andern Dingen durch Wort oder Werck gethan/soll man dieselben auch ermessen/ob sie Zauberey auff ihnen tragen. So soll auch zu fragen seyn/von weme sie solche Zauberey gelernet/und wie sie daran kommen sey/ob sie auch solche Zauberey gegen mehr Persohnen gebraucht/und gegen wem/was Schadens auch damit geschehen sey. Non sufficit autem de circumstantiis interrogare veneficam, sed inquire-

In ipsô torturæ actu Rea examinari non debet,

de circumstantiis omnibus.

Inquirere debet judex, an

 re

vera sint circumstantiæ. re diligenter debet Judex, utrum vera sint, quæ in torturâ dixit, exempl. gr. Si venefica fatetur, quod homines & jumenta suâ magicâ arte interfecerit, Judex diligenter inquirere, & eò loci, ubi delictum commissum mittere debet, utrum verum sit. Cùm vel unica circumstantia Ream privet vitâ, aut mortis pœnâ liberet *per dict. Const. Cr art. 54.* Quod si verò falsa deprehendatur in circumstantiis crimini adjectis, rursus potest torqueri, cùm ex mendaciô & falsô denuò suspecta reddatur *l. unius. 18. §. testes. 3. ff. de Quæstion. Const. Crim. art. 55.* ibi Solche Unwarheit soll man den Gefangenen fürhalten / ihm mit ernstlichen Worten darumb straffen / und mag ihm als dañ mit peinlicher Frage auch zum andern mahl angreiffen / damit er die angezeichten Umbstände recht und mit der Warhrit anzeige. Atque hæc omnia, quæ Rea in torturâ remissâ confitetur, cum qualitate & quantitate tormentorum adhibitorum, Notarius vel ejus locô Actuarius Judicii consignare, & cum omnibus circumstantiis propriisque verbis, wie sie ihr aus dem Munde fallen registrare debet. Idque propterea, ut aut Ream confessam, post quietem per unum diem & noctem concessam, rursus extra torturam confessionem in locô Judicii ratificantem tutò condemnare, aut diffessam & ex justâ causâ revocantem confessionem absolvere queat. *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 124. n. 65.*

Confessio registrari debet.

Repetitio torturæ quando fieri debet. §. XIV. Quod si Venefica confessionem in hâc primâ torturâ factam revocet, seu id quod semel confessa est, posteà rursus negaverit, repeti potest tortura per generaliter loquentes *L. 16. & 18. §. 1. ff. de Quæstion.* Fieri autem repetitio duobus aut ad summùm tribus diebus torturæ interjectis, quô terror & dolor præcedens resideat, & novus metus formidabilior efficiatur, ex variis causis in hôc maximè Veneficii crimine solet. *Prima* causa, cur ea, quæ jam torta iterum torturæ sit subjicienda, est, quando nova urgentia diversa, & prioribus evidentiora contra ream post torturam emergunt indicia. *Secunda* causa est, quando priores torturæ aut insufficientes, aut incompletæ fuerunt, nec debita instrumenta in eô torquendô sunt applicata, vel propter morbum supervenientem, vel quod viderit Judex, quod propter indurationem aut sortem silentii parùm vel nihil sit profecturus. Quô casu à præsentis actu torturæ cessare, (ad

Causæ currerperendæ torturæ.

Prima causa sunt Nova indicia.

Secunda Insufficientia tormentur.

(ad acta tamen notando, quod animô torturam repetendi jam desistat) ac interjectis aliquot diebus illum continuare potest. Nam docet *Dilrio Lib. 5. in Append. 2. quæst. 29. in f.* indurationem istam, sive naturalis sit, seu arte dæmonis *ut supra indicavi* procurata, exindeque natam taciturnitatem esse temporalem & non perpetuam; quia mutatur ex causis naturalibus, tam extrinsecis quam intrinsecis, ut homo modò velit tacere, modò nolit, modò facilius possit, modò difficilius se contineat. Dæmonem quoque non semper strigibus adsistere, sed aliquando deserere, vel sponte suâ, vel Dei jussu. Inde etiam fieri, ut Judex meritò speret eam, quæ tunc indurata tacet, aliô tempore cuncta prolaturam. *hæc Delr.* Et potest Judex hôc casu repetere torturam etiam nullis aliis indiciis supervenientibus *Menoch. Arb. Jud. L. cas. 273. n. 4.* *Tertia* causa repetitionis torturæ anteà planè peractæ est, quando Rea complices, socias & participes veneficii, absque quibus hoc crimen raro aut nunquam committitur, ut supra dixi, nominare atque indicare recusat. Atque hæc causa complices nempe resciscendi, tanti ponderis est, ut Reus vel Rea jam confessa & convicta, vel semel sufficienter torta; Licet alias confessi & convicti torturæ non subjici soleant, cùm metus sit, ne jam confessa crimina in torturâ negandô purgent, prouti fert natura torturæ, teste *Hipp. de Marsil. in Prax. Cr. §. nunc videndum. n. 26.* & ita fiscô Jus suum intervertatur; Adhuc torturæ subjugari queat, citra præjudicium fisci, modo Judex ab initiô protestetur, se non eô fine intendere Ream torquere, ut eam interroget super principali delictô, ac super iis, de quibus Rea est confessa & convicta, & sic sine præjudiciô confessatorum & probatorum, sed tantùm ut veritatem resciscat, vel de aliis & separatis criminibus vel de sociis & complicibus aut receptatoribus. Hâc enim protestatione adhibitâ, licet vel centies principale delictum, pro quô erat convictus, per torturam negando elidat, reum tamen reamve convictam punitioni ordinariæ neutiquam eximit. Atque hæc est communis Curiarum & Judiciorum praxis, quam laudant *Gœhaus. in proces. contra Sag. Tit. 4. lit. L. & in Not. lit. F. Delr. Lib. 5. Sect. 9.* Quartam repetitionis torturæ causam præbet, quando Rea confessionem in

Maleficium taciturnitatis est temporale non perpetuũ.

Tertia causa est ut complices veneficii detegantur.

Judex protestari debet de principali delictô non interrogando.

Quarta est confessionis factæ injudicii locô negatio.

in primâ quæstione & torturâ editam, ducta ad banchum Juris (quod ajunt) ratificare recusat, sed & plane negat, revocat, crimenque totum inficiatur, dicens, se dolore tormentorum ad falsa proferenda fuisse adactam, nec tamen probabiliter falsitatem confessionis probans; *quod exigit Const. Cr. art. 57.* Tunc novis non supervenientibus indiciis, potest de novô torturæ subdi, ut in confessione perseveret, cùm ex hâc ipsâ varietate & inconstantiâ indicium ad torturam locuples suboriatur. Aliàs enim, *uti reddit rationem elegantem Hipp. de Marf. in Pr. Cr. § quoniam n. 4. in med.* nisi Reus, nolens ratificare suam confessionem, posset ad id cogi mediô torturæ, rarò vel nunquam Rei punirentur, quia fatui essent, si ratificarent, postquàm scirent, non ratificandô salvos fieri, & sic furca staret in viduitate & delicta manerent impunita. Atque una ex his quatuor enumeratis causis, si contra Ream militat, ante omnia Judex æstimet, & videat an Rea reiterata tormenta sustinere valeat *l. 18. §. 1 ff. de quæstion.* & si deprehenderit non satis robustam ream, ut corpus in tormentis perdurare possit, quia persona adeò debilis sit, ut vel enormiter lædi, vel mori in tormentis possit, â repetitione, etiamsi nova indicia emerserint, abstineat, & locô torturæ atrocis, potest ream vel leniter torqueri, vel saltim terreri jubere. Secundâ igitur vice torta saga, si in negatione persiterit nec indicia nova, ob quæ denuò decerni possit tortura, sufficientia supervenerint, quoniam primam torturam & confessionem per secundam perpessam purgavit, non potest tertiâ vice torqueri, sed ex præsumtionibus adversus tortam nihilominus in residuô manentibus, relegatio propter scandalum vitandum Reæ dictatur. *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 125. n. 78.* Ubi Rlô Scabb. Lips. hanc firmat sententiam hisce formalibus: So hat wegen der dritten Tortur / weil die vorigen indicia in der ander weit außgestandenen scharffen Frage purgiret worden seyn / nichts beständiges erkand werden mögen. Sie wird aber gleich wohl gestalten Sachen nach / über die zum andern mahl erlittene Tortur / weil gleichwohl vermuhtlich / daß es Ihr der Vettel vom Teuffel muß angethan seyn worden / daß durch die Marter und Pein von Ihr nunmehr zum andernmahl nichts hat bracht werden können / und damit man

Repetitionis torturæ utilitas.

In repetitione ad corpus torquendæ maximè respiciendum.

Saga secundâ vice torta absq; aliis indiciis non potest tertiò torqueri. sed propter scandalum relegatur,

Jhr aus diesen Landen loß werde/ und die Leute zu Eillenberg für sie weiter sich nichts zu befahren/ des Landes ewig billich verwiesen V. R. W.

§. XV. Quod si verò contra Sagam, quæ secundâ vice torta & ad banchum Juris ducta, confessionem factam negavit aut revocavit, urgentissima & nova indicia pugnent, tunc tertiâ vice ad torturam pertrahi potest, quoniam sagarum crimen inter atrocissima delicta refertur, in quibus tertiâ vice torturam repetendi, non verò ultrà, facultatem concessit Illustriss. Elector Saxon. D. Augustus *in Const.9.* cujus ipsissima verba habet *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 125. n. 34. 35. 36. 37.* In hâc tertiâ torturâ, Saga, si sicut in prima iterum crimen confitetur, & post torturam confessionem legitimô modô ratificat, omninò sententia est executioni mandanda. Si verò saga se nullatenus tormentis vinci patiatur (*sicut sunt, qui, licet non ore proferant, cum illô insigni nebulone Sartore fure, apud Marsil., qui in torturâ fatebatur crimina, sed post eam interrogatus cuncta negabat, sentiunt; melius esse millies torqueri in brachiis quam semel in gulâ, quia multos reperiri licet Chirurgos, qui norunt sua in loca reponere & coaptare ossa brachiorum, nec unum qui norit reaptare gulam.*) Sed aut secundâ vel tertiâ vice sufficienter torta in negatione constanter perseveret, aut in tertiâ torturâ iterum confitetur, sicut in prioribus fecit, sed post eam rursus neget, non potest quartâ vice torqueri, sed est penitus absolvenda, quia cuncta indicia priora purgavit, satiusque est nocentem absolvi, quàm innocentem damnari *l. absentem 5. in pr. ff. de Pœn.* quin & torturæ sæpius repetitæ non minor cruciatus est re ipsâ, quàm cujuslibet pœnæ capitalis *VVesenb. in Par. Tit. de. Quæstion. n. 12. in fin.* Casus tamen sunt, quibus non planè absolvitur Rea, sed extraordinariâ, puta relegationis, pœnâ coercetur: Si nimirũ magnis præsumtionibus gravata est, aut post tertiam torturam indicia superveniant nova, *Carpz. dict. loc. n 73.* aut silentium non sit naturale, sed saga diaboli ope indurata fuerit, uti apparet *ex proxim. alleg. Lips. Rsô.*

In atrocissimis delictis tertia tortura decernitur per Const. Elect. Sax. 9

Tertiâ vice torta nihil si confitetur saga absolvenda est.

Casus sunt quib. non planè absolvitur sed relegatur.

§. XVI. Non rarò contingit, quod Lamiæ in torturâ confessionem factam extra locum torturæ rursus interrogatæ eam

Cùm Lamiæ sæpe in executionis die revocent confessiones,

quidem confirment & ratificent, sed in ipsâ demum sententiæ capitalis executione, aut vor öffentlichem gehegten peinlichen Halßgerichte/ ad dolosè differendam diem impediendumque executionis processum, confessiones revocent, inficientur, & planè negent. His fraudibus ut occurrant Judices, præsertim si metus revocationis in Reâ sit, eam statim post secundam vel tertiam torturam, in quâ crimen confessa fuit, exactô biduô vel triduô extra locum torturæ ductam præsentibus Scabinis, testibus & Notariô, iterum super confessione factâ, interroget, quam si ratificat, redigitur Reæ confessio à Notariô in formam instrumenti publici, quod tantum operatur, ut Rea posteà in executione confessionem criminis revocare nequeat, aut si de factô revocet, istâ revocatione non attentâ sententia executioni mandetur, & ad supplicium Rea ducatur. Atque secundum hanc sententiam non solùm pronunciare solent Scabini Lips. quod testatur *Carpz. Pr. Crim. P. 3. Q. 162. n. 67. & seq.* sed & Nostri Jenenses JCti, quod testatur Magnificus Dn. Præses ad Carpzovii citatum locum (usus enim sum Ejus exemplari, cum aliis libris humanissimè mihi ex suâ refertâ neminique clausâ bibliothecâ communicatis) in margine notando: Illos aliquoties Lipsienses in hac sententiâ esse secutos.

Judex super confessionibus instrumentũ à Notariõ confici curet.

Effectus instrumenti.

CAPUT IX.

sistens

Pœnas Lamiarum Promeritas.

§. I.

In Lamiam convictam & confessam, sive confessio motu spontaneô, seu motu tormentorum sit facta, nullæ aliæ Judicis sunt partes, nisi ut condemnet, *l. qui sent. 16. C. de Pœn. l. ult. C. de Custod. Reor.* Condemnatio autem consistit in pœnarum inflictione, quæ epilogus est & extremus actus Processus Criminalis. *Jod. Damhouder. in Prax. Cr. cap. 152. in pr.* Nam supra *cap. 1. in quæstione præjudiciali* satis ni fallor contra quosdam lamiarum Patronos me obtinuisse, spero, lamias non commisera-

Condemnatio est epilogus processus Criminal.

ratio-

ratione, sed pœnis etiam durissimis dignas esse. Quali autem præcipuè pœnâ expianda sint Lamiarum crimina, prout ea *supr. cap. 3. per tot.* à me delineata sunt, operæ pretium erit, ut paulò inquiramus. Atque ut rem ab ovô, quòd ajunt, incipiamus, varias variarum Jurium pœnas evolventes ex iis maximè usitatas adhuc hodie in Europâ, nostro instituto applicabimus. *Quid in hoc cap. tractemus*

§. II. Jure *divinô* nulla determinata in lamias est constituta pœna, sed in genere capitalis in eas lata est sententia hæc: Præstigiatricem ne sinas vivere. *Exod. 22. v. 18.* Nisi velis hùc trahere, uti etiam à Magnis Theologis hùc refertur, præceptum divinum *Levit. 20. v. 27.* ubi Deus præcepit, lapidibus obrui, pœnâ omnium crudelissimâ, viros ac mulieres, in quibus est spiritus pythonicus vel divinationis. *Pœna Sagarum de Jure Divinò est Lapidatio.*

§. III. De Jure humanô *Canonicô* tolerabilis certè pœna huic grandi crimini imponitur. Nam si quis non bonô zelô, sed dolô malô & impiè confecit sortilegia, tunc si Clericus est, efficitur infamis, deponitur ab ordine sacrô, omnibus beneficiis privatur, & intruditur in monasterium ad perpetuam pœnitentiam agendam *c. si quis Episcopus. 5. c. 26. quæst. 5. ibiq. Gl. Paul. Ghirl. de Sortil. Q. 11. n. 3.* Si verò Laicus est, pro primâ vice excommunicatur, & ab Ecclesiâ removetur *c 26. q. 5. c. si quis Episcopus. 5. c. aliquãti 6. sub fin. Ghir. dict. loc. n. 10.* Si verò semel monitus adhuc in eôdem propositô perseverando iterum commisit idem delictum, tunc si est vilis persona aut servus, debet publicè fustibus cædi, aut mitrâ vel aliis modis tanquàm infamis dehonestari. Si verò dignior est persona, vel relegari, vel perpetuo carceri mancipari debet. *c. contra idolor. 10. c. 26. quæst. 5. Ghirl. dict. loc. n. 3. & 10.* *De Jure Canon. est vel privatio ordinis vel excommunicatio vel fustigatio, vel relegatio. vel carcer perpetuus.*

§. IV. Jus humanum *Civile* paulò propius ad scopum collimat, quamvis non feriat, & veneficia gravius punit, quia jura ipsa multùm abhorrent artem maleficam exercentes tanquam humani generis inimicos, *l. 7. C. de Malef. & Math.* non generalem solùm capitalem pœnam in eos statuendo *§. Item L. Corn. de de Sicar. 5. J. de P. Jud.* sed & speciales iis irrogando. Nam (1.) Veneficia, quæ *l. ex Senatusconsulto 13. ff. ad L. Corn. de Sicar. & Venef.* mala sacrificia appellitat, exercentes viliores & humiliores capite puniebantur, aut bestiis subjiciebantur, *per l. nullus* *De Jure Civili veneficia exercentes, vel bestiis objiciebantur, vel cruci affigebantur.*

 aruspex

aruspex. 3. §. 5. sub fin. aut etiam in crucem agebantur, ut habet ex Pauli 5. *sentent. 23. §. 9.* Gothofredus in not. ad *dict. l. 13. ff. ad L. Corn. de Sic. lit. P.* (2.) Magus, vel magicis carminibus adsuetus, qui maleficus vulgò dici solet, sit eculeo deditus, ungulisque sulcantibus latera perferat pœnas propriô dignas facinore, uti verba finalia sunt *l. etsi except. 7. C. de Malef. & Math.* (3.) Magicis utentes artibus feralis pestis absumere debet *per l. multi 6. in fin. C. de Malef. & Math.* Ubi per feralem pestem, nonnulli Interpretum dicunt, Imper. Constantinum in hâc leg. exaudiendum esse de feris bestiis, quasi malefici & præstigatores feris bestiis sint objiciendi. Sed nos statuimus cum Dionis. Gothofredô *in not. ad dict. l. 6. lit. V.* Godelm. *L. 3. de Mag. & Venef. cap. 11. n. 19.* Gœhaus. *in proces. contra Sagas Tit. 12. p. m. 404.* & Delrione *Disquis. Mag. lib. 5. Append. 1. §. ult. p. m. 817.* per verba *feralis pestis* ignis supplicium intelligi, quod Magi Diis manibus consecrarentur: Ut quemadmodum in ferialibus pecudes absûmebantur & ipsa cadavera; ita manibus consecrarentur, quos in carminibus suis invocassent. Hinc legitur apud Classicos Authores *ferale officium, ferales reliquiæ, feralis vestis, ignis feralis, locus feralis, turba feralis.* Nec est, quod quis de istâ dubitet interpretatione, siquidem (4.) *l. nullus aruspex. 3. in mod. C. hoc Tit.* disponit, quod Venefici, Sagæ, Magi, qui sub Aruspicibus comprehenduntur, cum confiscatione bonorum *concremandi* sint. Et insuper vivicomburii pœna aliàs in LL. Rom. non adeò infrequens, ut videre est *ex l. un. C. de Nil. aggerib. non rump. l. 28. §. 12. ff. de Pœn. l. 9. C. ubi causæ fiscal. l. un. C. de mulierib. quæ se propr. servis junxer. l. un. in f. C. de Rapt. l. 1. C. de fals. monet.* & aliis.

vel equuleô torquebantur. vel per feralem pestem absumebantur.

Quid per feralem pestem intelligatur.

vel concremabantur per l. 3. C. hoc Tit.

§. V. Ad hujus legis *3. C. de Malef. & Math.* de vivicomburiô maleficorum conceptæ exemplum hodie generali Europæ consuetudine, *de quâ testatur Delr. Lib. 5. Sect. 16. §. quoad ignis pœnam p. m. 784.* abrogatis Jure divinô, Canonicô, aliisque Jur. Civil. constitutis pœnis, maleficas & sortilegas artes à dæmone edoctæ sagæ, lamiæ & aliæ incantatrices, quæ pactô expressô tacitôve diabolo sese devoverunt, vivæ exuruntur. *Just. Meier. in Coll. Argent. T. ff. ad L. Cornel. de Sicar. & Venef.* §. *23. n. 8.* Idque potissimùm propter sanctionem Criminal. Car. V. *art. 109.* ubi:

Ad exemplũ l. 3. C. d. M. & M. hodie in Europâ comburuntur Sagæ.

So jemand den Leuten durch Zauberey Schaden oder Nachtheil zufüget/soll man ihn straffen vom Leben zum Tode / und man soll solche Straffe mit den Feuer thun. Wo aber jemand Zauberey gebraucht/ und damit niemand Schaden gethan hätte/soll sonst gestrafft werden/nach Gelegenheit der Sache/darinnen die Urtheiler Raths gebrauchen sollen/wie von Rath zu suchen hernach geschrieben stehet/ Ubi verba finalia, nach Gelegenheit der Sachen/mihi non videntur otiosa, sed eum sustinere sensum, ut Judex pro qualitate causæ pœnam irrogare possit. Et verò potissima qualitas ac circumstantia criminis lamiarum est, in quam inquirere Judex posthabitis omnibus tenetur: An veneficæ pactum cum diabolô vel expressum vel tacitum inierint, Deum abjurarint, se diabolo mancipârint, & cum impurô spiritu sodomiam exercuerint; Planè non est ambigendum, quin D. Carolus V. ad has quoque circumstantias respexerit, atque eô casu, quô nim. nullum damnum maleficiô datum fuerit, pro quantitate & qualitate facti pœnam irrogari jusserit. Ex quô haut obscurè colligitur: cùm in hôc crimine respectu harum circumstantiarum tanta delicti quantitas, tantæque qualitates plures, quarum singulæ in capitale delictum abeunt, appareant, etiam ex mente ipsius Imperatoris ultimum, ignis nimirum supplicium, non minus, quàm si damnum aliquod datum fuisset irrogari. *Georg. Schultz. in Synops. Inst. Tit. de Publ. Judic. lit. S. p. m. 709. Petr. Theodor. in Coll. Cr. Disp. 7. θ. 6. lit. C. in med.*

De Jure Carolino, eadem ignis pœna obtinet.

Intellectus verborum: nach Gelegenheit der Sachen.

Carol. V. omninò respiciens ad pactum pœnam ignis dictavit.

§. VI. Hujus criminis circumstantiarum pondera rectâ reputantes viâ Juris Sax. Conditores, quosvis incantatores, magos, veneficos veneficasque, etiamsi nemini damnum dederint, in craticulâ igneis flammis concremari sanxerunt. *per tex.* LandRecht *Lib. 2. art. 13. ib.* Welcher Christen Mann oder Weib ungläubig ist/oder mit Zauberey umbgehet / oder mit Vergifftung / und der überwunden wird/die soll man auff einer Horden brennen. Quem textum Interpretes Juris Sax. *Constit. Sax. tom. 2. Part. 4. quæst. 7. n. 2. & seqq.* ita accipiunt, ut, si Magi pactum cum diabolô expressum vel tacitum inierint, Deum abjuraverint, venerem cum diabolô exercuerint, tunc indistinctè, sive nocuerunt & damna intulerunt, sive non, igne concremari debeant. Quorum senten-

Jure Sax. Saga propter pactũ cum diab. est concremanda.

tiam est amplexus D. Augustus Elector Saxon. summi olim juris su Sax. defensor ac protector, ne forsan controversia amplius de hâc interpretatione moveretur, in Novellis suis *part. 4. Const. 2.* saluberrimè sanxit; Daß/so iemand in Vergessung seines Christlichen Glaubens/mit den Teuffel Verbündnüß auffrichtet/ umbgehet oder zu schaffen hat/ dieselbige Persohn/ob sie gleich mit Zauberey niemandes Schaden zugefüget/mit den Feuer vom Leben zum Tode gericht und gestrafft werden soll. Quod si autem pactum expressum cum diabolô non intercesserit, damnum tamen sive magnum sive exiguum datum fuerit mitior pœna, gladii puta, veneficis imponitur in verb. *ejusdem Const.* Da aber ausserhalb solcher Verbündnüssen iemandes mit Zauberey Schaden thut/derselbe sey groß oder klein/so soll der Zauberer/Mann/oder Weibes Persohn/mit dem Schwerdt gestrafft werden.

Absque pactô expressô Lamia si damnũ dederit gladiô punitur.

§. VII. Visis variorum Jurium pœnis, ratio ordinis nunc postulat, ut eas, quas usum Germaniæ adhuc hodie tenere diximus, Lamiis nostris ex operibus supra *cap. 3.* per aliquot quæstiones descriptis, applicemus. De Pactô igitur primô locô videndum erit, ac dicimus Lamias solius pacti expressi nomine, cum diabolô initi, quamvis nemini nocuerint, ignis suppliciô afficiendas esse, juxta *proxime allegat. Novel. Elect. & alios DD. Delr. disquis. Mag. L. 5. sect. 16. p. m. 775. Bodin. de Mag. Dæmonom. Lib. 4. cap. 5. Carpz. Pr. Cr. P. 1. Q. 49. n. 13. & seqq. Berlic. Part. 4. Concl. 5. n. 36. 37. 38. & 47.* Et quamvis hæc ignis pœna nimis rigida, & æquô durior tam imbecilli sexui esse videatur Godelmanno *Lib. 3. c. 11. n. 32. & 33.* Joh. Franc. de Ponzinibus *in tr. de Lamiis n. 45. & seqq.* Fichardo *Cons. 124. quæst. 3. vol. 2.* Ludovicô Gilhaus. *in Arb. Cr. cap. 3. Tit. 17. n. 17.* Harprechto *ad Tit. J. de Publ. Jud. n. 306. & mult. seqq.* Besoldo *vol. 2. con. 82. p. m. 337. & aliis quos citant,* ut propterea in mitiorem partem, de Lamiis, quæ fatentur, sese cum Diabolô fœdus iniisse, fustigandis relegandis aut aliâ pœna pecuniariâ mulctandis, inclinent: Ista tamen pœna non potest non justissima ac delicto satis proportionata dici, si pacti hujus immanitatem ad veri judicii lancem pendamus. Quid enim abominabilius, quid flagitiosius, quid magis blasphemum & detestandum, in Creatorem & Salvatorem com-

Lamiæ propter solum pactum absque nocumentô datô concremantur.

Pœna ignis in fœminis non est nimis rigida & æquô durior.

committi potest, quàm ab eô divortium facere, ipsius clientelam & clementiam ejurare, ejusque merita immensa pro ludibriô habere, & Sacramenta Ecclesiastica pedibus conculcare? Contra verò infestissimo destructori generis humani sese totum mancipare, eum adorare, ipsique sacrificia, propriorum infantum cruore carnevé permixta, offerre, & hostem cœlestis ac terrestris exercitus se declarare? Sanè cùm lex divina istos sceleratissimos homines morte è populô suo extirpatos velit, cur nos, hâc delictorum frequentiâ dubitemus Dei voluntatem eâ supplicii severitate exequi, quam summa sceleris immanitas reposcit: Et cæteris hominibus, ne præcipiti lapsu spe aut ostentatione luxuriarum, in dæmonis tendiculas ruant, incussâ formidine supplicii exemplum statuere. Intuitu igitur tam variorum peccatorum enormissimorum ex hoc pactô propullulantium justitiæ neutiquam repugnat, nec ab humanitate alienum est, incinerari ejusmodi mundi καθάρματα, quò iram Dei, Lamiarum impietate offensi, ultionemque nobis superventuram amoliamur. Quod certe non fieret, si extraordinariâ pœnâ relegationis aut fustigationis coercerentur. Quin ejusmodi mitiori pœna, dæmone instigatore, ad crudeliora scelera in perniciem generis humani magis magisque incitarentur.

Detestatio pacti cum diabolô.

Justitiæ non repugnat concremari sagas.

§. VIIII. Eadem ignis pœna manet lamias, præter pactum, quod cum diabolô habent, si nocuerint, sive pluvias, grandines fulgura excitando, *de quib. supr. cap. 3. Quæst. 3.* sive morbos hominibus pecudibusque infligendo *de quib. dict. cap. 3. Quæst. 4.* per expressam Sanctionem Carol. V. art. 109. *præcedenti* §. *5. allegatam.* Si verò se diabolo non dediderunt & manciparunt, jumentis tamen nocuerint magicis artibus, ac damnum intulerint, tunc non pœna ignis, sed fustigatione cum perpetuâ relegatione puniri debent, modò damnum jumentis datum non sit tanti valoris, ut furto æquiparetur, tunc enim pœnâ furum tenentur & capite puniuntur Lamiæ. *Berlich. P. 4. Concl. 5. n. 34.* Hominibus autem si Lamiæ, pactô cum diabolô non implicatæ, artibus magicis damnum sive magnum sive modicum dent, non igne, sed gladiô sunt puniendæ. Quæ poena gladii ad illos illasve extenditur, qui ligulas, *de quib. supr. cap. 3. Quæst. 4.* §. *4.*

Præter pactū si nocuerint sagæ etiā sunt cremandæ.

Absq; pacto si damnum dederint fustigantur aut gladio puniuntur.

Hominibus nocentes gladii pœna afficiuntur.

men-

mentio est facta, nectunt aut nodare coeperint, & in factô deprehenduutur, licet res ludicra videatur, magni tamen momenti est, cùm per eam effectus impediantur matrimonii *Bodin. de Mag. dæmon. L. 4. c. 5. in med. p. m. 396. ubi sex elegantes hujus rei rationes reddit.* Huc referri potest, si saga absque foedere cum diabolô incantamentis ad alterius amorem capessendum utitur, licet à nonnullis, quasi tales non incidant in pœnas sortilegorum, excusentur, tam in forô Saxon. quàm aliis in locis, gladiô puniuntur: Tum *per tex. l. eorum scientia 4. post pr. C. de Malef. & Math.* ubi quidem gladii pœna expressa non reperitur; dubitandum tamen minimè est, quin eâdem sit afficienda saga pœnâ, quâ illi, qui contra salutem hominum aliquid moliri, aut pudicos animos ad libidinem deflexisse deteguntur, qui capite plectuntur *per §. Item lex Cornel. de sicariis 5. J. de P. J.* Tum etiam, quia plus quàm manifestum est, eorum, qui pharmaca amoris hauriunt, corpus mirè affici, animumque ad insaniam sæpe adigi. Tum quia in ejusmodi incantationibus amatoriis ut plurimùm sacræ hostiæ adhibentur, dæmones invocantur, & alia remedia superstitiosa fidei Christianæ repugnantia usurpantur. *Ghirl. de Sortil. Quæst. 3. n. 16. & 17. & Q. 11. n. 7.* Ad incantationem amoris referunt DD. si quæ Juvenem è longinquis terris in caprô advehi curat, da eine den Jungen Gesellen auff den Bocke holen lässet/quô casu si nocitum fuerit adolescenti, gladiô, si ei nullum damnum illatum fuerit, fustigatione punitur *Magnif. Dn. D. Bechm. in Com. suo ad ff. Tit. ad L. Corn. de sicar. & venef. Obs. pract. 20.*

Pœna nodationis ligulæ.

Pœna dantis maleficium amoris est gladius.

Incommoda ex amatoriis incantamentis.

Pœna earum die die Jungē Gesellen auff den Bocke holen lassen.

§. IX. Superiori *cap. 3. quæst. 4. §. 10.* dixi incantationes ad bonum finem directas Jure Civili tolerari: Jure Canonicô verò minimè. Si quis ergo deprehenditur uti ejusmodi artibus, sive ad morbos curandos, tempestates avertendas, sive ad quodcunq; velit, non quidem ordinariâ, sed extraordinariâ saltem, puta carcere, vel aliâ pœnâ coercetur. Petr. Heigius cuidam mulieri pluvias ac tempestates in bonum finem avertenti pœnam extraordinariam impositam fuisse, testatur *quæst. 39. n. 74.* Dicit tamen Petr. Theodoricus *in Coll. Crim. Disp. 7. θ. 6. lit. G. in fin.* pro salute hominum incantationibus utentes nullam corporis pœnam sustinere debere, pronunciasse Scabinos Lipsienses, ejusmodi

Incantationibus ad bonum finem utentes extraordinariâ pœna afficiuntur.

saltem

saltem hominibus, præcedente severissimâ hujus abusus damnatione, & taxatione per Ministros Ecclesiæ factâ, pœnitentiam imponentes, *Coler. decis. 180. n. 01.* Quod si verò utens magicis artibus ad curandum alterum clarâ voce diabolum invocaverit, aut submissa voce in terram prostratus magistrum parvum (ut vocant) oraverit, tunc in eum intrepidè pœnam capitalem, nempe ignis decerni posse, demonstrat Bodinus *de Mag. dæmonom. L. 4. c. 5. in med. p. m. 394.*

§. X. In superioribus *cap. 3. Quæst. 5.* de conventibus diabolicis pluribus egi, & demonstravi, sagas sæpius à diabolô in Montem Bructerorum deferri. Et tunc, etiamsi prorsus nemini nocuerint, modò de istorum visitatione certò constet, atque Lamia pactô cum diabolo initô ad eos invisendos sit adstricta, ignis supplicium effugere minime possunt *Carpz. Pr. Cr. P. 1. Q. 49. n. 23. Petr. Theodor. in Coll. Cr. dict. Disp. 7. th. 6. lit. C.* ubi à Jenensib. secundum hanc sententiam responsum fuisse refert, cujus formalia hæc sunt: daß sie / weil sie mit dem Teuffel Verbündnüs angerichtet / ümbgangen und zu schaffen gehabt / auch alle Wallpers-Tage die Täntze besuchet / mit dem Feuer vom Leben zum Tode zu richten. Dixi, si pactô sit adstricta lamia, absque hôc enim pactô ejusmodi conventus visitantem foeminam fortè seductam, aut curiositate, bonô tamen Zelô motam, sicut sæpiùs factum supra indicavi *ex Ghirlando & aliis,* à poenâ prorsus immunem judico.

Pœna conventus diabolic. visitantium est ignis.

Absque pacto visitans conventus non punitur.

§. XI. Lamias concubitum cum dæmonibus celebrare demonstratum dedi in prioribus *dict. cap. 3. Quæst. 6. per tot.* Hôc locô venit excutienda pœna, quâ propter talem concubitum sint mactandæ lamiæ. Dicimus autem illas intuitu solius sodomiæ, etiamsi diabolo expressô pactô sese nondum mancipârint, quæ tamen rarò separatim adsunt, Vulcano consecrari debere. Ex eâ maxime ratione, quia lege Dei, *Levit. cap. 20. v. 10.* qui cum jumentô coierit, & *eâd. cap. 31.* sodomiam commiserit, & *v. 10.* adulterium patraverit, necari jubetur. Jam verò tanto detestabilior est spurcities sagarum, quanto deterior est is, cui succumbunt. Nam cùm sint conjugatæ, adhuc versantur in continuô quasi concubinatu cum dæmonibus, & sic non tantum contra sexum, neque tantum extra

Pœna concubitus cum dæmone.

Propter solam sodomiam sine pactô sagæ sunt concremandæ

speciē peceant, sed & extra genus, quod detestabilius & pessimum omnium carnalium peccatorum est *Delr. L. 5. Sect. 7. p. m 776.* Hinc non est mirum, tam atroci delicto atrocem pœnam esse adinventam & sancitam per *Ordin. Cr. Car. V. art. 116. & Constit. Elect. in verb.* ümbgehet/ oder zu schaffen hat. secundum quam sententiam Rsderunt Scabb. Lips. mens. Febr. aō 1604. in verb. so möchte sie von wegen solcher mit dem Teuffel gehabten Gemeinschafft auch begangenen und bekanten unmenschlichen Unzucht/mit dem Feuer von Leben zum Tode gestrafft werden. Hinc talis commixtio satanica sagarum, (quæ etiam cum diabolô, si Bodino credimus, *L. 4. c. 5. p. m. 382.* rem habent, etiam dum Maritis accumbunt) si forsan contingat, eas ob prægnantem aliquam rationem ad mortis supplicium non deposci, dissolvit matrimonium, nec pars innocens potest cogi ad ulteriorem cohabitationem *Carpz. in Jurispr. forens. P. 4. Const. 2. Def. 4.*

Commixtio satanica solvit matrimonium.

§. XII. Si ergo unumquodque, ut demonstratum, Lamiarum crimen separatim sumtum mortem meretur: Et verò compertum est, rarò unum absque alterô esse, & sagas, quæ cum diabolô expressè pepigerunt, reas omnium istorum scelerum ferè, aut certè plurimorum esse; *Bodin. de Mag. dæmonom. L. 4. c. 5. p. m. 382.* Aut nimis audaci ingenii calumniâ ludificant leges divinas & humanas: Aut parùm tectô studiô Lamiis patrocinandi flagrant, isti omnes, qui sexum fœmineum deplorandum, & à pœnâ ignis rigorosâ excusandum esse, contra memoratarum legum tenorem, statuunt prætexentes (1) Lamiarū senectutem ac decrepitam ætatem; Quasi semper lamiæ essent vetulæ, & quasi provectioris ætatis fœminæ essent meliores, quas ego quidem ob diuturnius diabolicæ artis exercitium, & inveteratam in ipsis malitiam, eò duriori esse subjugandas suppliciô, judico, quò diutius in ministeriô Satanæ versatæ fuerunt. (2) Paupertatem, quia ejusmodi mulieres sæpe domi nec frustum panis, nec obolum, quô se suosque sustentare possint, habent, atque harum tristitiæ & curis, si quas sentit, quibuscunque modis promittendô insidiatur diabolus. Quasi verò paupertas ullibi in jure à delictis excusaret, ac non alia vitam tolerandi remedia superessent, quàm profugium ad Castra hostis infensissimi satanæ, (3) Multitudinem liberorum, quibus alendis non sufficientes

Unum crimen Lamiarum rarò absq; alterô est.

Refellitur opinio eorum, qui sexum fœmineum à pœnâ ignis excusatum cupiunt

1.

2. propter paupertatem.

3. Propter multitudinem liberorum.

entes sagæ, dæmonis, adferentis è cellariis & culinis aliorum cibaria & potum, auxilium implorare sunt coactæ. Quasi verò lex Civilis parentibus multitudine liberorum oppressis non aliô modô succurrat, & iis permittat, liberos suos vendere *l. 1. & tot. T. C. de Parent. qui filios suos distrax.*

§. XIII. Hactenus de rigore pœnarum, nunc de mitigatione earum agendum erit. Mitigatur autem pœna ignis, vel ob ætatem, vel ob pœnitentiam, vel ob spontaneam confessionem. (1.) Ob ætatem minorennem, licet aliàs in castigandis delictis nullus sit veniæ locus, *l. 1. C. si advers. delict. l. auxilium 37. ff. de Minorib.* Nihilominus tamen à rigore legum oportere aliquid resecari, præsertim si circumstantiæ id exposcunt, ac ætati Infantili capitalem hujus criminis pœnam remittendam, & ejus locô castigationem virgis factam cum informatione in pietate sincerâ substituendam esse DD. communiter statuunt. Sic Facultas Juridic. Rintelensis, uti ab Herm. Gœhaus. *in proces. contra Sagas quæst. 17.* accepi, Puellæ cuidam novem vel decem annorum, quæ maleficium à matre novercâ edocta, aliquoties cum Magistellô suô cõsueverat, ac cum matre nocturnos conventus visitaverat, spe emendationis, pœnam virgarum dictavit hisce formalib. was das Mägdlein betreffen thut/wiewohl aus den Actis offenbahr/daß sie ihren Leib den Teuffel zu der allerschändlichsten Boßheit prostituiret und ergeben/ so befindet sich gleichwohl aus Erwegung der Umbständen/daß sie durch ihre Stieffmutter zu diesem Handel angeführet/und solches zu verschweigen bedräuet worden/ sie auch nicht mehr als 9. oder 10. Jahr alt. Dahero ist sie/in Betrachtung solcher Umbständen/uñ zuvor auß wegẽ ihrer Jugend/pœnâ extraordinariâ zu straffen/uñ mit Ruthen zu streichen/auch ihrer schweren Sünden durch die Prediger zu erinnern/und darauff redlichen Anverwandten oder andern ehrbahren Leuten zu befehlen/ die das Mägdlein im beten und Christlichen Catechismo unterrichten/und in stetiger Auffsicht und harter disciplin bey sich behalten mögen/ und wäre zu Wiederbringung und Besserung des Mägdleins nicht undienstlich/daß/ wann die Straffe des Feuers an ihrer Lehrmeisterin der Stieffmutter vollnstrecket würde/ man sie zu gleich hinaußführen/dem supplicio zu schauen/und in den Gedancken liesse/ als solte sie mit gleicher Straffe beleget werden/

Mitigatio pœnæ ordinaria fit.

1. Ob Ætatem minorennem.

Exempl. puellæ 9. annorũ cui à Facul. Rintelensi dicta fuit castigatio virgarum.

 damit

damit hierdurch die Erkäntniß ihrer Mißhandelung desto tieffer eingebildet / und sie Ihr lebtage desto grössern Abscheu ob solchen Sünden trüge / und wann solches verrichtet / könte alsdann das Mägdlein mit gemeldter pœnâ extraordinariâ beleget / und sie obgesetzter Massen andern befohlen werden V. R. W. Quod si autem puellæ puberem ætatem excesserint, diabolo se devoverint, ac rem cum eô habuerint, nihilominus ordinaria ignis pœna locum habet, uti in tali casu Responderunt JCti Jenens. mens. Aug. anno 1609. Qui puellæ cuidam 16. annos nondum egressæ, quæ ad persuasionen sceleratissimæ matris maleficæ à teneris statim annis, anno ætatis 10. & 6. mense se diabolo, in formâ venusti juvenis comparenti, acceptô arrhæ loco thalerô, Deum abnegando, devoverat, & posteà ultra sexennium cum dæmone non solùm cum eô nefandissimâ libidine sæpius utendo, sed & synagogas diabolicas visitando, commercium habuerat, nullô tamen damnô dato ignis supplicium simpliciter per sententiam imposuerunt hisce verbis: Daß sie wegen Vergessung ihres Christlichen Glaubens / und daß sie mit den Teuffel Verbündnüß angerichtet / ümbgangen und zu schaffen gehabt / auch alle Wallpers-Tage die Täntze besuchet / mit dem Feuer vom Leben zum Tode zu richten. *Pet. Theodor. in Coll. Cr. Disp. 7. θ. 7. lit. C. in fin.*

Puella cuidã 16. annos habenti pœna ignis ordinaria imposita.

2. Mitigantur pœnæ ob Pœnitentiam & spontaneam confessionem. Distinctio.

§. XIV. (2.) Ob pœnitentiam & spontaneam confessionem quando Lamiis pœna ignis venit mitiganda, videndum cum Bodinô: *de Mag. demon. L. 4. c. 5. p. m. 409.* An sagæ accusatæ & à Judice præventæ maleficia fateantur, & pœnitentiam agant: An verò nec accusatæ nec præventæ à Judice, à maleficiô desistant, & pœniteat. Priori casu, nec pœna ignis Lamiis mitiganda est, multò minus remittenda, sed Rea præcisè ignis suppliciô punienda est; Aliàs enim quivis reus cujusvis delicti accusatus & incarceratus pœnam ad minimùm ordinariam effugere posset. Nam si homicidam, & si resipuerit jubemur morte afficere, cur eandem effugiat Magus vel Saga millies sceleratior. At posteriori casu, si lamiæ nondum accusatæ vel incarceratæ veram agunt pœnitentiam, à fœdere cum diabolô initô recedendo, pœna ignis ordinaria mitigari, in ejusq; locum pœna mitior, nempe gladii, substitui potest. *Carpz. Pr. Cr. P. 1. Q. 49. n. 79.* Ubi in consimili ferme casu, quo Lamia nondum incarcerata vel accusatâ recedendo à pactô cum diabolo initô pœnitentiam egerat, Responsum Scabin. Lipsiens. refert. his verb.

Hat

Hat E. G. in scharffer Frage bekandt und außgesaget / daß sie George Heidemans Pferde und Viehe / desgleichen Johan Ackermannen ein Kalb und braun Pferd / durch Zauberey getödtet / und wäre von GOtt dem Herren abgefallen / mit dem Teuffel ein Verbündnüs gemacht / gebuhlet und vielfältige Gemeinschafft / nach fernern Inhalt Ihrer Aussage / gehabt. Sie hätte aber sieder den gehaltenen Tantz in der Walpurgs Nacht des 85. Jahres Ihren Buhlen / Strauß genand / abgeschaffet / denselben entsaget / und sich zu Gott wiederbekehret; So bleibet sie mit der ordentlichen Straffe des Feuers verschonet / sie wird aber gleichwohl von wegen Ihrer Verbrechung / mit dem Schwerd vom Leben zum Tode billich gestrafft. V. R. W. Sæpius quoque Lamiæ seriâ pœnitudine ductæ Deum ex animô invocantes, â Magistratu, qui mitigandi jus habet, precibus impetrant, ut non vivæ, cùm facile lenta mors ob magnos cruciatus in blasphemias ac desperationem Reas adigat *Godelm. de Mag. Lib. 3. cap. 11. n. 2.* igni, sed prius vel strangulatæ, prævocatæ aut decollatæ in rogum mortuæ projiciantur: Cujus executionis ipse spectator in patriâ meâ adfui. Quibusdam in locis dicit Gœhaus. *in proc. contr. Sag. Tit. 12.* Lamiis, pœnitentibus præprimis, ne in desperationem agantur, pulvis tormentarius pectori illarũ appenditur, cujus concussione subitò extinguuntur. Impœnitentes autem, & in crimine pertinaces sagæ, absque subsidiô non immeritò cremantur, cùm cesset ratio, cur pœna legibus decreta mitigari debeat. *Gœhaus.*

Magistratus, intuitu pœnitentiæ, non raro sagas priusquam rogo imponuntur, decollari aut strangulari jubet.

Pulvis tormentarius in quibusdam locis sagis appenditur.

§. XV. Non rarò accidere solet, ut mors Lamiæ incarceratæ Executioni publicæ antevertat. Quô casu advertendum: An saga moriatur, antequam sit convicta & confessa? An verò sufficienter convicta & confessa in vinculis mortua reperiatur? Priori casu, cùm quisque præsumatur bonus, qui non probatur malus, captiva vel ægritudine, vel debilitate aut incommoditatibus carceris mortua esse putatur, sepultura non est deneganda cadaveri: Sed Judex in talem non legitimè confessam aut convictam sæviens, peccat mortaliter, & actione injuriarum conveniri à defunctæ propinquis potest. Quia autem hoc exceptum crimen est, utpote cujus atrocitas morte non finitur, sed contra mortuum in eô procedi potest, monet Delrio: *Disquis. Mag. Lib. 5. Sect. 19.* ut Judex cum protestatione sepulturam concedat,

An saga in carcere mortua sit sepelienda?

quod velit litem cœptam contra mortuam prosequi, seu agendô, in locis, ubi bona confiscantur, ad bonorum confiscationem, aut saltem memoriæ damnationem, & ut corpus sepultum post condemnationem possit extrahi, & ossa comburi Delr. *dict. loc.* Posteriori verò casu, si ex indubitatis indiciis sufficienter convicta est, & præsumtio contra sagam militat, illam ex conscientiâ sceleris sibi ipsi, aut diabolum manus violentas intulisse, vestigiaque ejus rei in cadavere si deprehenduntur, non debet sepulturæ tradi, sed rogo imponi. Sicut in contingentiâ facti pronunciatum refert Georg. Godelman *de Mag. & Venef. Lib. 3. cap. 11. n. 24.* hisce formalib. hat N. der Zauberer bekand und ausgesagt, daß er mit seiner Zauberey seines Nachbahren Haußfrau und Kind umbs Leben gebracht/ und er solches genugsam ist überzeuget/ und hernacher mit dem umbgedreheten Halß im Gefängnüs todt gefunden worden. Demnach erkennen und sprechen wir N. darauf vor recht/ daß der todte Cörper/ nach dem er für das öffentliche peinliche Halßgerichte fürgestellet/ zur Wahlstatt geführet und daselbs andern zum Abscheu verbrand werden möge. V. R. W.

Post condemnationem mortua reperta lamia conscientiâ sceleris mortem sibi ipsi conscivisse putatur, & crematur.

Nunc pedem quoque in processu sisto criminali. De bonis Lamiarum relictis quæ dici prolixè ultimô nunc locô potuissent,

——— ——— spatiis exclusus iniquis

Prætereo, atque aliis post me membranda relinquens

Te aperti pectoris Lectorem, à sinistrâ, quantum confido interpretatione alienum, quæso, conatus nostros quales quales in tam spinosâ & abstrusâ Lamiarum materiâ, si forsan humani quid in eâ passus fuero, genuinô dente mordere parcas, memor, memoriam habere omniũ & penitus in nullô peccare, divinitatis magis, quâm mortalitatis esse *l. 2. § 14. C. d. V. J. E.* Deum interim T. Opt. Max. qui hactenus ad fraudes & technas diaboli rudi minervâ depingendas elargitus est vires, supplicibus supplex veneror precibus, velit sub umbrâ alarum suarum à diaboli instrumentorum, Lamiarum læsione TE, omnesque Bonos una cum Domibus eorum sartos tectosque servare,

De-

Decas Corollariorum de bonis Lamiarum.

I.

Lamiæ ante executionem pœnæ pœnitentiam agentes testamentum de bonis condere possunt.

II.

Ante conversionem testamentum factum non valet, sed hæredes succedunt ab intestatô.

III.

Lamiarum bona non sunt fisco applicanda, per Const Car. V. art. pen.

IV.

Sed hæredibus, tam descendentibus & ascendentibus, quàm collateralibus sunt relinquenda.

V.

Nullus potest dari Juris texus speciatim in Crimine Veneficii confiscationem bonorum imperans.

VI.

Casus in l. 3. C. de Malef. & Math. *de Magô in Insulam deportandò* post ademtionem bonorum, *est specialis.*

VII.

Hodie ex conscientiâ criminis & metu condemna-

demnationis sese interficientium Lamiarum bona non publicantur.

VIII.

Lamiarum hæredes, post perpessum Reæ ultimum supplicium, non tenentur ad sumtus refundendos à fisco in processum Criminalem erogatos.

IX.

Fiscus ob frequentiam hujus criminis, expensas in processum factas non solùm deducere potest, sed & privilegium habet aliis Creditoribus prius.

X.

Hæredes ad damna à Matre hominibus data, è bonis relictis resarcienda, si petitur à parte læsâ, quatenus ad eos pervenit, obligantur.

Colluvies anuum est, Lamiasque vocamus, Erinnys
Eructat stygiis faucibus ipsa suis.
Theiologo, Physico, Themidos sacra jura secutis
Heu! quantas turbas impia turba ciet?
Scilicet id nobis sat vasta volumina monstrant,
Quæ crebrò Doctûm gnava caterva tulit.
Walburgeriades, Tua Dissertatio pandit,
Ecquid in horrendas jura sinant Lamias. (lim
Hinc Tibi nunc laudes surgunt, numeraberis o-
Jure præeximios inter & ipse Viros.

In honorem Dn. Resp. J. U. C. Amici sui dilectissimi hæc adponebat
PRÆSES.

NOBI-

NOBILISSIMO

VVALBUGERO,

Sacrarum legum cultori
curiosissimo,
juveni ob singularem modestiam
maximè commendabili,
de invidendis in stadio juridico pro-
gressibus gratulatur,

FELICITER!

adclamans

GUERNERUS ROLFINCIUS,
Phil. & Med. D. Pract. ac
Chimiæ P.P. Academiæ
Senior.

Es gnavus Themidos cultor,
non esse quod audis,
VVALLENBURGERE,
negligis.
Fit tibi debitrix Dea, compensa-
bit & amplo
cultum sui olim præmio.

Nobilissimo præclareq; docto Domino
Michaeli Paridi VValburgero

Amico ſuo ex aſſe colendo.

Sic erat in fatis; quum dogmata ferre togatus
Conaris doctis, quæ ſacra ſaga cavet.
Ecce tuum comitatur honos ſcriptum: Dico, tandem
Evades ſagis cenſor, id opto! Sagax.

Memoriam ſui recommendare voluit

Johannes Georgius Simon D.

FRag nicht ob Hexen ſeyn und eine ſolche Rotte/
Die ſtets dem Teuffel ſteht durch ſchaden zu gebotte.
Und brauche dem Teuffel Wohl/der Teuffel braucht auch ſie/
Wenn er will Schaden thun dem Menſchen und dem Vich;
Der Teuffel iſt ja ſelbſt der Hexen Obrrmeiſter/
Der Hexen Innckherrn ſeynd die Schadenfrohen Geiſter/
Ihr wort iſt/wenn der Bock des Teuffels runde geht:
Beſchädige/trutz der/ die nicht nach Schaden ſteht.
Die Drachen-Huren ſind des Teufels Reichs-Vaſallen/
Und können treflich wohl mit ihren Drachen ſtallen

Wenn

Wenn sie auf Brand und Mord und alle Büberey
Bedacht sind. **Frage nicht/ ob eine Hexe sey?**
Viel haben zwar das Wort der Teufels-Brut geführet/
Und ihre Hexerey mit Kleister überschmüret/
Ob wär es nur ein Traum/ der Keinen nie gefährt/
Und sey erbarmens mehr/ als scharffer Straffe wehrt.
Was Traum? des Teuffels Schaum sind die verfluchten Leute/
Die sich GOtt stehlen ab und geben sich zur Beute/
Zum Dienst und Eigenthum dem Zaubermeister hin/
Drey Heller sind der Lohn oft/ ist das nicht ein Gewinn?
Was darf man vor Beweiß? Es reden selbst die Sachen/
Die manchen seine Haar zu berge stehend machen/
Wenn man von Hexen hört und stehet selber an
Wen sie verurtheilt seynd und werden abgethan.
Wer sicher leben will vor diesem angst-Geschmeiße/
Der sehe zu/ daß er sich von der Sünde reisse/
Und nehme GOtt zum **Wall** zur **Burg** zur Sicherheit
Und weich aus dieser **Burg** nicht einer Haare breit.
Trutz Hexe schade dem/ der sich Gott hat zum **Walle**
Und fester **Burg** gemacht! **Trutz** deinen Hexen-Schalle
Trutz deinem Mord-Gethön und Segen-sprecherey!
Ein Frommer weiß/ daß Gott sein Schutz und Segen sey.
Drümb kan ich euren Fleiß Herr Schwager billich loben/
Daß ihr mit dieser Schrifft zurücke habt geschoben/
Was man der Hexerey zum besten aufgesetzt
Und sein Gewissen sich mit solcher Schrifft verletzt.
Ihr weiset euren Fleiß und unverdroßne Mühe/
Die ihr auf euer Recht gewend habt spat und frühe/
Ihr weiset daß ihr seyd dem Menschen-Feinde feind/
Wer Hexen dient und weiß/ wird nicht seyn euer Freund.
Habt ferner euren Gott im Hertzen und vor Augen
Und last das rechte Recht in euren dienen taugen/
So hafft zur Straff an euch kein harter Hexen-Knall
Denn Gott ist euer Trutz/ Schutz/ Segen/ Burg und Wall.

Dieses eylfertigte seinen Vielgeehrten Herrn
Schwager auf Bitte aus

M. JOHANN: CHRISTOPH: **Müller**/
Pastor in Willerstät.

Walpurgis Abend ist in aller Welt berühmt/
Da das verdamte Volck di tollen Täntze häget/
Wenn sich di Stadt sonst hat zur Ruhe hingeleget/
Und sich des Höchsten Schutz ergeben/ wi sichs ziemt.
Di hochgelehrte Welt stimmt noch nicht überein/
Ob sich der Hexen Leib dem Blockers Berge nahe/
Und einen Besem-Ritt durch Luft und Tuft anfahe/
Weil der verdammte Geist sehr vil wirkt nur zum Schein.
Herr Walburger der schaut di Sache reifflich an/
Er lehrt/ was möglich sei/ den unbeleibten Geistern
Und wi man handeln sol mit solchen Hexenmeistern.
Wol dem/ der gleich wi Er/ das Recht durchblättern kan.

Mit diesen Wenigen wolte des Herrn Walburgers/
gelehrte Schrifft/ wolmeinend beehren

Die Sämbtliche Tischgesellschafft.

